

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

พิมพ์ ตามี

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ในโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน สพฐ. ปีงบประมาณ 2561

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

พิมพ์ ตามี

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ในโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน สพฐ. ปีงบประมาณ 2561

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
ผู้วิจัย	นางพิมพ์ดา ตามี
ปีที่วิจัย	2562

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม 3) เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม จำนวน 240 คน จาก 80 โรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายและสนทนากลุ่ม จำนวน 18 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม โดยยกร่างและประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน 3) ประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมโดยสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 60 คน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม **ด้านวัตถุประสงค์** ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องการการนิเทศเพื่อช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนและการช่วยเหลือนักเรียน **ด้านเนื้อหา** คือ เทคนิคการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนรวมและการพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาเรียนรวม **ด้านกระบวนการนิเทศ** การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติให้เกิดทักษะและความชำนาญ การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือในการปฏิบัติงานและการมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่บ่อยครั้ง **ด้านผู้นิเทศ** ต้องการการนิเทศจากศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการ ผู้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษและครูแกนนำที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ **ด้านระยะเวลา** การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในเขตพื้นที่การศึกษา ภาคเรียนละ 1 ครั้งภายในกลุ่มเครือข่าย เดือนละ 1 ครั้ง และระดับสถานศึกษา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตามลำดับ

2. รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ประกอบด้วย 3 ประเด็น 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การนิเทศ 2) เนื้อหาการนิเทศ และ 3) กระบวนการนิเทศ 3.1) การจัดโครงสร้างเครือข่าย 3.2) การให้คำปรึกษา 3.3) การช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ 3.4) การสะท้อนคิดผลการพัฒนา 3.5) การสร้างความไว้วางใจ

3. รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์ และเป็นไปได้ ในระดับมาก ทุกด้าน

4. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศ; การจัดการศึกษาเรียนรวม; ผู้บริหาร; ครูผู้สอน

ABSTRACT

Title : The Development of Supervision Model for Inclusive Education in Chiang Rai Primary Educational Service Area 1

Researcher : Pimpa Tamee

Year : 2019

The purposes of this research were: 1) to identify the school administrators' and teachers' needs for supervision for inclusive education in Chiang Rai Primary Educational Service Area 1; 2) to develop a supervision model for inclusive education; 3) to evaluate the created supervision model for inclusive education; and 4) to explore the school administrators' and teachers' appreciation towards the model. The study was divided into four phases. The first phase was the exploration of school administrators' and teachers' needs for supervision for inclusive education that was conducted with the school administrators and teachers from 80 schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area 1. The second phase was the development of the supervision model for inclusive education. After that, the quality of the model was established through the Connoisseurship with a panel of 11 experts. The fourth phase was the evaluation of the supervision model for inclusive education that was conducted with 60 school administrators and teachers in total. The major results found from this study were as follows. The participating school administrators and teachers need the supervision regarding inclusive education in four aspects: Content (i.e. teaching techniques and development of innovation for inclusive education), Supervision Process (i.e. learning and practicing to develop skills, promoting relationship and cooperation, and the frequency of exchange knowledge activity), Supervisor (i.e. need of expert supervisor in inclusive education), and Time (i.e. the frequency of exchange knowledge activities in the Chiang Rai Primary Educational Service Area 1 level, the school network level, and the school level should be once a semester, once a month, and once a week, respectively). The supervision model for inclusive education was consisted of three components: Supervision Objective, Supervision Content, and Supervision Process. In the Supervision Process, there was five sub-components: Network Structure; Mentoring and Coaching; Expert Help; Reflection; and Building Trust. The supervision model for inclusive education was valid, appropriate, practical, and fruitful for inclusive education in a high level. The school administrators and teachers were appreciated towards the model in a high level.

Keywords: Supervision model; inclusive education; school administrator; teacher

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากท่านผู้เชี่ยวชาญและคณะวิทยากรประจำกลุ่ม ที่ให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง จนงานวิจัยสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2561 และสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ที่ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนานักวิจัยและให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางในการดำเนินงานศึกษาวิจัย ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไข ด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกในการประสานงานกับสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ทีมงานศึกษานิเทศก์และเจ้าหน้าที่ ที่ให้กำลังใจในการศึกษาวิจัย จนสำเร็จ

ขอขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อน พี่ น้องและสมาชิกในครอบครัว ทุกท่านที่ให้กำลังใจ ด้วยดีตลอดมา

คุณประโยชน์ อันพึงมีจากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอสักการะ บูชาแต่ บูพการี ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	
	ความเป็นมาและความสำคัญ	1
	คำถามการวิจัย	4
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	กรอบแนวคิดการวิจัย	8
	นิยามศัพท์เฉพาะ	9
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2	แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา	12
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนรวม	36
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ	53
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
3	วิธีดำเนินการวิจัย	
	ขั้นตอนการวิจัย	69
	ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	69
	ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียน เรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1	72
	ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียน เรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	76
	ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อ รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ...	77
4	ผลการวิจัย	
	ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	81

สารบัญ (ต่อ)

4 ผลการวิจัย (ต่อ)		
ตอนที่ 2	ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมใน โรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	97
ตอนที่ 3	ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	100
ตอนที่ 4	การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อ รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	101
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ		
สรุปผลการวิจัย		105
อภิปรายผล		108
ข้อเสนอแนะ		114
บรรณานุกรม		115
ภาคผนวก		121
ประวัติผู้วิจัย		152

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	82
2	ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ	83
3	ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ด้านเนื้อหาการนิเทศ	84
4	ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ด้านกระบวนการนิเทศ	85
5	ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ด้านผู้นิเทศ	86
6	ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ด้านระยะเวลาการนิเทศ	87
7	ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ภาพรวมทุกด้าน	88
8	รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (ฉบับร่าง)	97
9	ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษา เรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1	98
10	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียน เรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	99
11	ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการนำรูปแบบไปใช้ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ ของรูปแบบ	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	101
13	ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (ค่า IOC เฉลี่ย = 0.91)	139
14	ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (ค่า IOC เฉลี่ย = 0.97)	142
15	ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของ แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 (ค่า IOC เฉลี่ย = 0.97)	143
16	ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (ค่า IOC เฉลี่ย = 0.97)	147

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย : รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	8
2	แสดงขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1	80
3	รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1.....	107

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

“งานช่วยผู้พิการนี้ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าผู้พิการไม่ได้เป็นผู้อยากจะทำกิจการและอยากช่วยตนเอง ถ้าเราไม่ช่วยเขาให้สามารถที่จะปฏิบัติงานอะไรเพื่อชีวิต และมีเศรษฐกิจของครอบครัว จะทำให้เกิดสิ่งที่หนักในครอบครัว หนักแก่ส่วนรวม ฉะนั้นนโยบายที่จะทำก็คือช่วยเขาให้ช่วยตัวเองได้ เพื่อจะ让他สามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคม”

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับงานช่วยเหลือคนพิการ พระราชทานแก่คณะกรรมการมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันศุกร์ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2517 เพื่อความเป็นสิริมงคลในการทำงานด้านช่วยเหลือสังคมและคนพิการ)

จากพระราชดำรัส ด้านการทรงงานเพื่อคนพิการ ทรงให้ความสำคัญกับนโยบายในการช่วยเหลือให้คนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่เป็นภาระแก่ ครอบครัวและสังคมสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่คำนึงถึงสิทธิและโอกาสทางการศึกษาที่เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 -2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 -2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560- 2579 และยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียม ตลอดจนการเข้าถึงบริการทางการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม การบูรณาการ การจัดการศึกษาและเสริมสร้างความรับผิดชอบ ต่อคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มุ่งเน้นจัดการศึกษาที่เหมาะสมทั้งในโรงเรียนและห้องเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์ ยึดหลักปรัชญาของการอยู่ร่วมกัน (Inclusion) และแนวคิดทางการศึกษาที่เรียกว่า การเรียนรวม (Inclusion) หรือการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557 หน้า 13)

จากการนิเทศติดตามผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม ปีการศึกษา 2558-2559 พบว่า โรงเรียนมีกระบวนการดำเนินงานที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพของการทำงานในเชิงบริหารจัดการ ได้แก่ การคัดกรอง การค้นหา คัดแยกและการวินิจฉัย การวางแผนจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคนิควิธีการสอน การวัดและประเมินผลและ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการ

ดำเนินงาน พบว่า ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการช่วยเหลือผู้เรียนซึ่งมีหลากหลายประเภทความพิการ โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่รุนแรงร่วมกับปัญหาด้านการเรียนรู้ ผู้เรียนพิการที่ต้องดูแลใกล้ชิดเนื่องจากช่วยเหลือตนเองได้ไม่ดี โรงเรียนบางแห่งมีจำนวนครูไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนในแต่ละชั้นเรียน จึงส่งผลกระทบต่อระบบการให้บริการและการช่วยเหลือสอดคล้องผลการวิจัยของ สกส. เหมะพูนรินทร์ (2553) ลลิกภัทร สืบเมือง (2559) และ ปาริฉัตร ประังเขียว (2560) ซึ่งสะท้อนปัญหาด้านการจัดการเรียนรวมในทิศทางเดียวกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม การมีเจตคติที่ดีและมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน มีความพิการที่หลากหลายประเภทและมีระดับความบกพร่องที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่ยากต่อความสามารถของครู เช่นเดียวกับผลการนิเทศติดตามการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเรียนรวม ปีการศึกษา 2560 ซึ่งพบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ ระดับปานกลาง ทั้งการคัดกรองและการวางแผนการศึกษารายบุคคล การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง ครูมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ ระดับน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความบกพร่องที่รุนแรง เช่น บุคคลออทิสติก บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและบุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ที่มีความรุนแรง ปัญหาที่พบมากที่สุด ครูยังไม่สามารถแสวงหาวิธีการและเครื่องมือในการช่วยเหลือเป็นการเฉพาะ การประสานความร่วมมือในการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละรายบุคคล อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการนิเทศภายใน ไม่สามารถดำเนินการได้ต่อเนื่อง ขาดการบูรณาการและเชื่อมโยงการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา การสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกันของครูในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยสอดคล้องกับ อรทัย แสนชัย (2559) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี พบว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานการจัดการเรียนรวมแต่ยังไม่สมบูรณ์ พบปัญหาได้แก่ ขาดการประสานงานกับเครือข่ายหรือหน่วยงานอื่นๆ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้แก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและขาดการจัดตั้งศูนย์บริการทางการศึกษา ด้านการนิเทศของศึกษานิเทศก์ การนิเทศทำได้จำนวนน้อยครั้ง การนิเทศไม่ทั่วถึงตามความต้องการในการปฏิบัติงานครูผู้สอน จากข้อมูลรายงานผลการนิเทศ ซึ่งให้เห็นสภาพการนิเทศ ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนด้านการนิเทศซึ่งยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน อาจมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการนิเทศ ทั้งการบริหารจัดการที่ขาดการประสานเชื่อมโยงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านการนิเทศ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษา รวมทั้งผู้นิเทศหรือตัวศึกษานิเทศก์เองที่มีภาระงานมากและไม่มีเวลานิเทศอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ที่พบว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีปัญหาความซ้ำซ้อนของภาระงาน งานที่ได้รับมอบหมายมากและมีภารกิจอื่นนอกเหนืองานนิเทศมากจนทำให้ไม่สามารถนิเทศตามกำหนดปฏิทิน การนิเทศดำเนินการได้ไม่ทั่วถึง การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามที่กำหนด ศึกษานิเทศก์มีจำนวนต่ำกว่าเกณฑ์และไม่เพียงพอ

จากที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่พิการให้มีคุณภาพ สอดคล้องตามแนวทางที่กำหนดในพระราชบัญญัติ ยุทธศาสตร์หรือนโยบายที่เกี่ยวข้อง จึง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นผู้นำในการ ขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติและสถานศึกษาที่ดำเนินงานตามนโยบายให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและ กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพที่ส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาและเป็นกระบวนการ ที่จะช่วยให้การลงมือปฏิบัติจริงเกิดผลงานตามที่คาดหวังไว้ การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกระบวนการ สำคัญที่เชื่อมโยงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การนิเทศจึงควรมีกระบวนการที่เป็นระบบสนับสนุนและ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงการทำงานที่รับผิดชอบร่วมกัน สร้างประสบการณ์และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้ของบุคลากรและ สร้างความร่วมมือและความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือทำกิจกรรมที่มีเป้าหมาย ร่วมกัน (โกวิท ประมวลพฤกษ์ ม.ป.ป., หน้า 304) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้การนิเทศประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ คือ ผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญกับการนิเทศ ใส่ใจ ให้การ สนับสนุนและเป็นผู้นำการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมในทุกด้าน มีการกำหนดเป้าหมายการ พัฒนาและมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีระบบการทำงานที่ดี มีการทำงานเป็นทีมงานที่ เข้มแข็ง ด้านการนิเทศ การมองภาพความสำเร็จของโรงเรียน การทำงานเชิงระบบของศึกษานิเทศก์ การทำงานร่วมกันแบบกัลยาณมิตร การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ กระบวนการนิเทศที่มีเทคนิคการ นิเทศและเครื่องมือการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องของการนิเทศโดยการมีส่วนร่วม ของครูและผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมของเกี่ยวข้อง ได้แก่ ส่งเสริม สนับสนุนการมี ส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การร่วมประสานและเชื่อมโยงความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายและ การมีส่วนร่วมของเครือข่ายการนิเทศ และด้านผู้รับการนิเทศ มีความเชื่อถือและศรัทธาต่อผู้นิเทศ มี ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน การทำงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้นิเทศ การมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อการปฏิบัติงาน

ดังนั้น เพื่อให้การนิเทศมีความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาเรียนรวมของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและบริบทของการจัดการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียนเรียนรวม ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมที่เหมาะสม เพื่อเป็น เครื่องมือในการนิเทศเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียนเรียนรวมในสังกัด โดยพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนิเทศทั้งด้านการบริหารจัดการ กระบวนการ นิเทศ ผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศ เพื่อให้ได้รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมที่มี ประสิทธิภาพ มีระบบการนิเทศและแนวดำเนินงานที่เป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายด้าน การจัดการศึกษาเรียนรวมไปสู่ความสำเร็จ

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีคำถามนำสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความต้องการในการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างไร
2. การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ควรมีรูปแบบอย่างไร
3. รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีคุณภาพเป็นอย่างไร
4. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
3. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

การศึกษาค้นคว้าความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งสำรวจความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม

2) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 102 โรงเรียน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 102 คน และ 1,506 คน ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนเรียนรวม จำนวน 80 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม และโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม โดยพิจารณาจากการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีความรู้ มีความเข้าใจและมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม ไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเป็นผู้มีผลงานดีเด่นหรือมีผลงานที่ได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 18 คน

3) ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

**ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

**ชั้นที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

2) ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ข้อมูลความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและ
ครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวมและแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวม ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1

3) ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกระบวนการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียน
รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

**ชั้นที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียน
เรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบ
การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

2) ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมใน
โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

3) ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบการ
นิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

การประเมินในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อยืนยัน ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบ การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบ การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

2) ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จากโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำ เครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 60 คน ประกอบด้วย

- 2.1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน
- 2.2) ครูผู้สอนที่รับผิดชอบด้านการศึกษาเรียนรวม จำนวน 40 คน

3) ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบ การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

การศึกษาความพึงพอใจในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อรูปแบบ การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความพึงพอใจต่อของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

2) ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

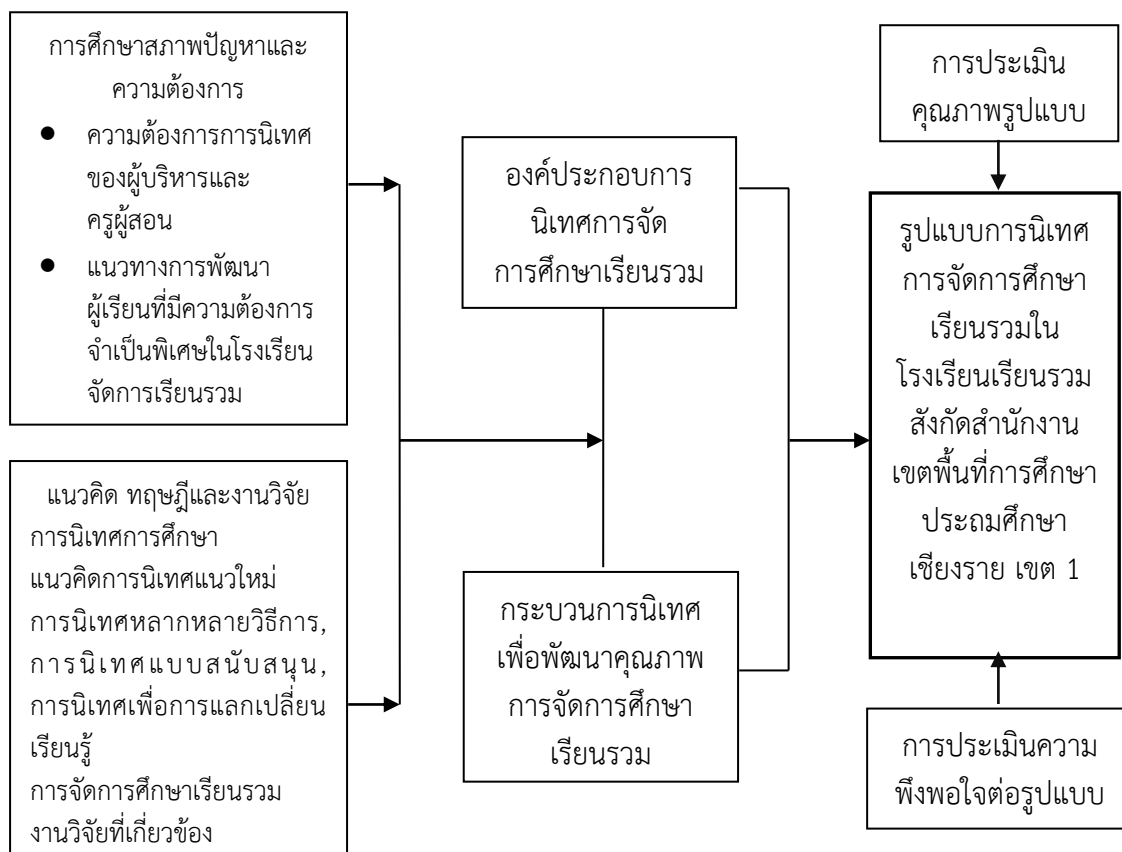
ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จากโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำ เครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 60 คน ประกอบด้วย

- 2.1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน
- 2.2) ครูผู้สอนที่รับผิดชอบด้านการศึกษาเรียนรวม จำนวน 40 คน

3) ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ความพึงพอใจต่อของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย : การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการนิเทศ หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลักและกระบวนการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ของแนวคิดในการนิเทศการศึกษาระหว่างผู้นิเทศและกระบวนการนิเทศที่มุ่งเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือและความร่วมมือในการจัดการศึกษาเรียนรวม โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้และกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวมร่วมกัน

การนิเทศ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยเป็นการช่วยเหลืออย่างเปิดเผย เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้

โรงเรียนเรียนรวม หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีแนวโน้มพบความบกพร่องตามประเภทความพิการทางการศึกษา หรือมีข้อจำกัดในการเรียนรู้หรือจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้ ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับนักเรียนปกติอื่นๆ โดยไม่แบ่งแยก

การจัดการศึกษาเรียนรวม หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้แก่ กระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษาที่ครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านข้อมูลสารสนเทศและด้านสภาพแวดล้อม และกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบโดยมีการจัดหลักสูตรและวิธีการสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ท้องถิ่น ความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน โดยมีการดำเนินงานที่ครอบคลุม การคัดกรองและค้นหาผู้เรียน (Screening and Identification) การวางแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Place and IEP Development) การวางแผนจัดการเรียนการสอนและการช่วยเหลือ (Instruction Program Planning) และการติดตามประเมินผลความก้าวหน้า (Instruction Program Evaluation)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 นิเทศ ติดตามและประเมินผล การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ เกิดการประสานการทำงานและกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาหรือดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการบริหารจัดการและดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมบุคคลหรือองค์กรในการวางแผนและระดมทรัพยากรร่วมกัน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา มีความต่อเนื่องของการดำเนินงานและประสานเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ
3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทางการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม และกำกับ ติดตามการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติที่เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 1.2 จุดมุ่งหมายการนิเทศ
 - 1.3 กระบวนการนิเทศการศึกษา
 - 1.4 เทคนิคการนิเทศการศึกษา
 - 1.5 รูปแบบการนิเทศการศึกษา
 - 1.6 นวัตกรรมการนิเทศการศึกษา
 - 1.7 เครือข่ายการนิเทศ
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนรวม
 - 2.1 ความหมายของการศึกษาเรียนรวม
 - 2.2 หลักการจัดการศึกษาเรียนรวม
 - 2.3 รูปแบบการจัดการศึกษาเรียนรวม
 - 2.4 แนวทางการจัดการเรียนรวม
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ
 - 3.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 3.2 องค์ประกอบของรูปแบบ
 - 3.3 ประเภทของรูปแบบ
 - 3.4 การพัฒนารูปแบบ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศ

การพัฒนาครูผู้สอนมีความเกี่ยวข้องกับการนิเทศ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยให้การดำเนินงานตามโครงการประสบผลสำเร็จ นักการศึกษาไทยและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ได้ให้คำจำกัดความของการนิเทศ ไว้ ดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 11) ได้สรุปความหมายของ การนิเทศ ว่าหมายถึงกระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535, หน้า 1) สรุปความหมาย การนิเทศการศึกษา ว่า การนิเทศเป็นการกระตุ้นให้การทำงานประสบผลสำเร็จ โดยผ่านตัวกลางหรือบุคคลอื่น เช่น ครูหรือผู้บริหาร ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาอีกต่อหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 32) ให้ความหมายของการนิเทศว่า หมายถึง การให้คำแนะนำช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายตามที่วางไว้

ชารี มณีศรี (2542, หน้า 22) ได้ให้ความหมายว่า การนิเทศ คือ กระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักประชาธิปไตยในการนิเทศ

วิชรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 7) ได้สรุปความหมายของการนิเทศไว้ว่า การนิเทศเป็นกิจกรรมเป็นกระบวนการปฏิบัติที่ไม่ใช่การบังคับ แต่เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับนักเรียนเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญ โดยเน้นความเป็นประชาธิปไตย ความร่วมมือ ความต่อเนื่อง การสร้างขวัญกำลังใจและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน

แฮริส (Harris 1985, หน้า 10) เอลส์บริและคณะ ((Elsbree, et.al. 1967 หน้า 139) โอลิวา (Oliva 1989, หน้า 8) ให้ความหมายของการนิเทศการสอนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือเป็นการบริการหรือการช่วยเหลือครู เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

เซพีดา (Zepeda, 2003) ไวลส์ และบอนดี (Wiley and Bondi 2004) อธิบายการนิเทศที่เป็นความร่วมมือว่าเป็นกระบวนการของความร่วมมือกันพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า ด้วยการใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ครูให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จได้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง

อดัมส์ และดิกกี (Adams and Dickey 1953 อ้างถึงใน วิชรา เล่าเรียนดี ,2556 หน้า 4) ให้ความหมายเกี่ยวกับการนิเทศว่า เป็นการให้บริการทางด้านการสอนและการปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น เป็นการสร้างสรรค์ เป็นการร่วมมือกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศต้องไม่ใช่การใช้อำนาจกับครู แต่เป็นการตอบสนองความต้องการของครู ให้อิสระเสรีภาพแก่ครูในการทำงานเพื่อให้สามารถปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

กลี๊กแมน และคณะ (Glickman and Gordon and Ross Gordon 2010) ให้ความหมายของการนิเทศว่าเป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพในโรงเรียน (Professional Learning Community) เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและประสบผลสำเร็จ

สรุปได้ว่า การนิเทศเป็นกระบวนการปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ ด้วยการใช้วิธีการที่หลากหลาย เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพในโรงเรียน เน้นความร่วมมือและการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน มีการปฏิบัติกิจกรรมที่ต่อเนื่อง มีการสร้างขวัญกำลังใจและเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือครูในการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอน การเรียนรู้และหลักสูตรโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียน ดังนั้น การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม จึงเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้นิเทศ ผู้บริหารและผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างเป็นระบบ

จุดมุ่งหมายของการนิเทศ

การนิเทศการสอน เป็นการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย การที่จะดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศ จะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ให้ชัดเจน

สังัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 7) ได้ให้ความเห็นถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า

1. เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพสูงขึ้น กล่าวคือ มีความรู้ความสามารถในการ ปฏิบัติงานสูงขึ้น
2. เพื่อการพัฒนางานให้ดีขึ้น กล่าวคือ เมื่อเกิดการนิเทศแล้วมีปัญหาจากการปฏิบัติงานน้อยที่สุด และผลงานที่ได้รับต้องมีคุณภาพสูงสุด
3. เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หมายถึง การนิเทศที่ดีต้องประสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ลดความขัดแย้งให้เหลือน้อยที่สุด
4. เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของบุคลากร

วัชรา เล่าเรียนดี (2556) ได้รวบรวม เรียบเรียง จุดมุ่งหมายของการนิเทศที่นักการศึกษาไทยและนักการศึกษาต่างประเทศ นำเสนอไว้ สรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลถึงผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมมากที่สุด
2. เพื่อพัฒนาคน พัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนางานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ช่วยประสานและความร่วมมือกันพัฒนานักเรียนให้พัฒนาตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน (Improved Student Learning) โดยผ่านการให้การนิเทศครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance) การพัฒนากลุ่ม (Group Development) การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) การพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงที่คำนึงถึงความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ (Building Community, Facilitating Change and Addressing Diversity)
4. เพื่อช่วยให้ครูค้นหาวิธีสอนของตนเอง แยกแยะ วิเคราะห์ปัญหา ให้รู้สึกมั่นใจในอาชีพและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
5. เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในอาชีพให้แก่ครูและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6. เพื่อช่วยให้ครูก้นหาวิธีทำงานด้วยตัวเอง จำแนกและวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง รู้สึกมั่นคงในอาชีพและเข้าใจในแผนการศึกษาของโรงเรียนและการสนับสนุนโรงเรียน

7. เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางอาชีพช่วยพัฒนาความสามารถของครูช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษาช่วยเหลือจัดการสื่อวัสดุอุปกรณ์และปรับปรุงวิธีสอน

8. เพื่อการดำเนินงานในด้านต่างๆให้สำเร็จในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนและกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เช่น การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบุคลากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดและเลือกวัสดุอุปกรณ์ การฝึกอบรมครูประจำการ การปฐมนิเทศครูใหม่ การจัดบริการพิเศษให้นักเรียน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและการประเมินผลการสอน

9. เพื่อปรับปรุงกระบวนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาศัยการนิเทศช่วยเหลือ แนะนำ ให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนใหม่ๆ การใช้และการสร้างสื่อนวัตกรรมด้านการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรืองานในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมาย

สรุปได้ว่า การนิเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อการช่วยเหลือ แนะนำ เพื่อให้บุคลากรที่รับการนิเทศพัฒนาความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานและนำไปใช้การปรับปรุง พัฒนาการสอนและกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของครู โดยผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันด้วยวิธีการที่ หลากหลายและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ดังนี้

1. เพื่อสร้างระบบ เครื่องมือและวิธีการในการนิเทศ ที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
3. เพื่อให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตน ทำให้เกิดความร่วมมือและการช่วยเหลือกัน
4. เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมการดำเนินงานตามนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม

หลักการนิเทศการศึกษา

สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 15 – 18) กล่าวถึง หลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ หมายถึง การทำงานที่มีขั้นตอน มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่งและมีความเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน
2. การนิเทศการศึกษา เป็นเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนแต่การดำเนินงานนั้นจะกระทำโดยการผ่านตัวกลางคือครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การนิเทศการศึกษา (ในประเทศ) เน้นบรรยากาศแห่งการทำงานร่วมกันเท่านั้น แต่จะรวมถึงการยอมรับซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนบทบาทในฐานะผู้นำและผู้ตามตลอดจนความรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 13) สรุปหลักการนิเทศ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาต้องเป็นประชาธิปไตย
2. การนิเทศการศึกษาจะต้องเป็นการเสริมสร้างและเป็นการสร้างสรรค์
3. การนิเทศการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับการรวมแหล่งวิทยาการเข้าเป็นกลุ่มมากกว่าที่จะเป็นผู้นิเทศออกเป็นรายบุคคล
4. การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนรากฐานของการพัฒนาวิชาชีพมากกว่าที่จะเน้นในความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
5. การนิเทศการศึกษาจะต้องหาทางส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาครูโดยเฉพาะในเรื่องความถนัดของแต่ละบุคคล
6. จุดมุ่งหมายสูงสุดของการนิเทศการศึกษา คือ หนทางให้เด็กได้บรรลุตามความมุ่งหมายของการศึกษา
7. การนิเทศการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องอยู่กับการส่งเสริมความรู้สึกรอบรู้ให้แก่ครู และการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ
8. การนิเทศการศึกษาควรเริ่มจากสภาพการณ์ปัจจุบันที่กำลังเผชิญอยู่
9. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้า และความพยายามของครูให้สูงขึ้น
10. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการส่งเสริมและปรับปรุงสมรรถภาพวิสัยทัศน์ ทักษะคติและข้อคิดเห็นของครูให้ถูกต้อง
11. การนิเทศการศึกษาควรเป็นไปอย่างง่าย และไม่เป็นพิธี
12. การนิเทศการศึกษาควรใช้เครื่องมือและกลวิธีง่าย ๆ
13. การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล
14. การนิเทศการศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และสามารถประเมินผลได้

Burton and Brueckner (1965, p. 71-72 อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538, หน้า 21) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (Theoretically Sound) โดยการนิเทศควรเป็นไปตามค่านิยม วัตถุประสงค์ และนโยบาย การนิเทศควรจะเป็นไปตามความเป็นจริงและตามกฎเกณฑ์ของเรื่องนั้นๆ และควรมีวิวัฒนาการทั้งด้านเครื่องมือและกลวิธี มีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน
2. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) โดยการนิเทศควรเป็นไปอย่างมีลำดับ มีระเบียบ และมีวิธีการในการศึกษาปรับปรุง และประเมินผลสิ่งต่างๆ ภายในขอบเขตของงานนั้น ซึ่งได้มาจากการรวบรวมและสรุปผลจากข้อมูลอย่างเป็นปรนัย มีความถูกต้องแน่นอน เชื่อถือได้ และมีระเบียบ มากกว่าการสรุปจากความคิดเห็น
3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) โดยการนิเทศจะต้องเคารพในบุคคล และความแตกต่างของแต่ละบุคคล และพยายามส่งเสริมการแสดงออกของแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือ และใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากที่สุด ใช้อำนาจให้น้อยที่สุด และอำนาจนั้น จำเป็นจะต้องได้มาจากหมู่คณะ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของหมู่คณะไปสู่เป้าหมาย

4. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นการสร้างสรรค์ (Creative) นั้นหมายถึง การนิเทศควรจะแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล แล้วเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกและพัฒนาซึ่งความสามารถนั้นอย่างสูงสุด และมีส่วนในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานที่สุด

Franseth (1962, p 23-28 อ้างใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538, หน้า 22) เสนอแนะหลักการนิเทศด้านบทบาทของผู้นำกลุ่ม สรุป ดังนี้

1. การนิเทศจะให้ผลอย่างสูงสุดในการปรับปรุงการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นได้ให้ความสำคัญกับวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งได้พิจารณาดกลองร่วมกันโดยคณะครูและศึกษานิเทศก์

2. การนิเทศการศึกษาจะมีความหมายสำหรับครูก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อผู้รับการนิเทศโดยตรง นั่นคือ ต้องให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่าจะให้ศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือในเรื่องใดจึงจะเป็นที่ต้องการของเขา

3. การนิเทศการศึกษาที่ดีจะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง กระตุ้น ย้ำๆ และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในการช่วยเหลือครูและจะต้องทำให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีที่ดีกว่าในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

4. การนิเทศการศึกษาควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาและช่วยให้ผู้ร่วมงานได้ศึกษาปัญหา ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเสียก่อน

Sergiovanni และ Starratt (อ้างใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538, หน้า 23) กล่าวถึงหลักการที่มีส่วนครอบคลุมการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การบริหารโดยปกติจะต้องคำนึงถึงการจัดให้มีความสะดวกสบายทางวัตถุต่างๆ และรวมไปถึงการดำเนินการโดยทั่วไป

2. การนิเทศโดยปกติแล้ว ต้องคำนึงถึงการปรับปรุงแนวทางการเรียนโดยทั่วไป

3. การบริหารและการนิเทศโดยหน้าที่แล้ว ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ทั้งสองอย่างจะต้องมีส่วนร่วมสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการดำเนินงานด้านระบบการศึกษา

4. การนิเทศที่ดีจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์

5. การนิเทศที่ดีนั้นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางปรัชญาและประชาธิปไตย

6. การนิเทศที่ดีนั้นจะต้องยึดทัศนคติและวิธีการวิทยาศาสตร์

7. การนิเทศที่ดี ในสถานที่ที่ไม่สามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ ก็จะต้องใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการศึกษาการปรับปรุง และการประเมินผลทั้งส่วนที่เป็นกระบวนการและผลที่เกิดขึ้น

8. การนิเทศที่ดีจะต้องสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ไม่ใช่การเขียนใบสั่งให้ทำ (Prescription)

9. การนิเทศที่ดีนั้นจะต้องมีการวางแผนอย่างมีระเบียบ มีการประสานความร่วมมือ (Co-operatively) และจัดให้มีกิจกรรมต่อเนื่องกัน

10. การนิเทศที่ดีนั้น จะต้องถูกตัดสินโดยผลที่มุ่งให้เกิดขึ้น

11. การนิเทศที่ดีนั้นจะต้องเป็นวิชาชีพ จะต้องส่งเสริมการหาแนวทางการประเมิน บุคลากร วิธีการ และผลจะต้องมุ่งไปสู่มาตรฐานที่ตั้งไว้

จากหลักการนิเทศการศึกษาดังกล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า การนิเทศ ผู้นิเทศควรปฏิบัติงานร่วมกับผู้รับการนิเทศอย่างมีขั้นตอน มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เน้นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อสร้างการยอมรับและส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนางานการนิเทศการศึกษาและควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา มีการวางแผนอย่างมีระเบียบ เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นประชาธิปไตย เป็นการสร้างสรรค์ มีการประสานความร่วมมืออย่างต่อเนื่องกัน และผลจะต้องมุ่งไปสู่มาตรฐานหรือจุดมุ่งหมายที่ตั้งตั้งนั้น การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม จึงควรมีหลักการที่สำคัญ สรุปดังนี้

1. มีกระบวนการทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
2. ยึดเป้าหมายสำคัญสูงสุด คือ คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เป็นการนิเทศที่เกิดจากกระบวนการจัดการทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานสถานศึกษา กล่าวคือ การนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยมีศึกษานิเทศก์หรือคณะที่มิผู้นิเทศและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาและเกิดความร่วมมือในการดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมาย และการนิเทศที่เกิดจากภายในสถานศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาหรือคณะครู ศึกษานิเทศก์ภายในที่ได้รับมอบหมายในการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามมาตรฐาน เป็นการทำงานที่เป็นระบบควบคู่กันไปทั้งสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด
4. การนิเทศเป็นระบบและกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ทำหน้าที่นิเทศที่ชัดเจน

กระบวนการนิเทศการศึกษา

ซารี มณีศรี (2523, หน้า 87) กล่าวถึง กระบวนการนิเทศว่า การดำเนินการนิเทศให้ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning Process) การจัดการ (Organizing Process) การนำ (Leading Process) การควบคุม (Controlling Process) และกระบวนการประเมินผล (Assessment Process)

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538, หน้า 137) ได้กำหนดกระบวนการนิเทศไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาของโรงเรียน วิเคราะห์ภารกิจของโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการนิเทศการศึกษา
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา กำหนดโดยอาศัยความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้
3. การปฏิบัติการณ์นิเทศตามแผน มีการจัดทำโครงการย่อย/กิจกรรมตามแนวทางเลือกที่กำหนดไว้ในแผน แล้วปฏิบัติตามโครงการย่อย/กิจกรรมเหล่านั้น
4. การประเมินผล มีการประเมินผลโดยยึดจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 2 อาจประเมินทั้งขณะปฏิบัติงานและเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติตามแผน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 7) สรุปกระบวนการนิเทศไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนา 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ 4) การปฏิบัติการณ์นิเทศ และ 5) การศึกษาการประเมินผลและรายงานผล

วัชรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 111-112) กล่าวถึง กระบวนการนิเทศในยุคศตวรรษที่ 21 ไว้ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้และเทคโนโลยี เป็นไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับในวิชาชีพต่างๆ ให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ วิธีการนิเทศที่อยู่ในวงจำกัดอาจไม่ทันยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น บทบาทและการทำหน้าที่ของผู้รับการนิเทศและผู้ทำหน้าที่นิเทศ (Teacher-Centered Coaching/Student – Cultured Coaching) จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งหลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติ เช่น การนิเทศแบบคลินิก เป็นการโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Coaching) การโค้ชแบบเพื่อนร่วมอาชีพ (Collegial Coaching, Expert Coaching) เป็นการโค้ชหรือการนิเทศ โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยครูให้แก้ปัญหาการสอน ปัจจุบันเน้นเป็นการร่วมมือกันพัฒนามากกว่าหรือการนิเทศเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา

2. การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ แนวคิด และวิธีปฏิบัติให้เหมาะสมกับครูแต่ละคน ในปัจจุบันมุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาคุณภาพในวิชาชีพ สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา เช่น Mentoring, Peer Coaching, Collaborative Peer Coaching, Gognitive Coaching และ Professional Development Program เป็นต้น ซึ่งมีการจัดกิจกรรมทั้งแบบเป็นทางการ (Formal) และไม่เป็นทางการ (Non-formal)

3. การนิเทศมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาเน้นความร่วมมือ และการพัฒนาสติปัญญา การปฏิบัติงานและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นความร่วมมือกันของทุกฝ่าย ดำเนินการอย่างเป็นระบบเริ่มตั้งแต่การสร้างมาตรฐาน การยอมรับการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการเตรียมความพร้อม วิธีการพัฒนา การติดตามดูแลช่วยเหลือกันและกัน และการประเมินผล การพัฒนาทั้งการวัดและประเมินทั้งก่อนระหว่าง และหลังการดำเนินการจนถึงการติดตาม การดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

4. กระบวนการนิเทศการสอน กระบวนการพัฒนาวิชาชีพ และการโค้ชแบบต่าง ๆ จะประกอบด้วย ขั้นตอนการปฏิบัติที่แตกต่างกัน เนื่องจากพัฒนาการของแนวคิด แนวปฏิบัติและการปฏิบัติจริง ในแต่ละยุคทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ กิจกรรม หลักการสำคัญ แนวปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องของมืออาชีพ (Professional) ที่แท้จริง การเรียนรู้และการพัฒนาเป็นพันธะหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ทุกระดับความเชี่ยวชาญ ซึ่งจะต้องเรียนรู้ด้วยการอ่าน ทำความเข้าใจและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การนิเทศต้องมีลำดับขั้นตอนการดำเนินงานและมีกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้รับการนิเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหาและมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ กระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการนิเทศ โดยคำนึงถึงกระบวนการที่สำคัญ ดังนี้

1. การวางแผนการนิเทศ ซึ่งผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศและผู้บริหารสถานศึกษา ควรสะท้อนข้อมูลความต้องการจำเป็นของการนิเทศ เพื่อวางแผนและกำหนดโครงสร้างเพื่อการนิเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับการนิเทศ

2. การพัฒนาสื่อและเครื่องมือการนิเทศ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการนิเทศให้สอดคล้องตามปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ ช่วยให้ระบบการนิเทศเกิดประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายและวิธีปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. การให้องค์ความรู้สำคัญในสิ่งที่ต้องปฏิบัติแก่ผู้รับการนิเทศและผู้เกี่ยวข้องในการนิเทศ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศและผู้เกี่ยวข้องในการนิเทศ เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติในสิ่งที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

4. การปฏิบัติงานนิเทศ เป็นการนำแนวทางการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานทั้งของผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศและผู้เกี่ยวข้องหรือผู้สนับสนุนการนิเทศ

5. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เป็นการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมว่า ได้ผลเป็นอย่างไร หากพบว่า มีปัญหาหรืออุปสรรคที่ต้องปรับปรุงแก้ไขก็ดำเนินการแก้ไข ทบทวนในสิ่งที่ทำอีกครั้ง

6. การสร้างขวัญและกำลังใจ เป็นการเสริมแรงของผู้นิเทศและผู้บริหาร เพื่อให้ผู้รับการนิเทศ มีความมั่นใจ เกิดแรงจูงใจและพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจดำเนินการไปพร้อมกับการนิเทศหรือระหว่างผู้นิเทศกำลังปฏิบัติงาน ด้วยการชื่นชม ให้กำลังใจหรือการยกย่อง ชมเชยให้รางวัลในผลงานที่สำเร็จ เช่น มอบรางวัลเกียรติบัตรผลงาน ยกย่องเป็นบุคลากรแกนนำ หลังจากการปฏิบัติงานเสร็จสิ้นลงแล้ว

เทคนิคการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เป็นการช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูและผู้บริหาร ตลอดจนบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียนหรือประสิทธิผลของการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น การนิเทศการศึกษาจึงควรมีเทคนิคการนิเทศ เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกันและกันระหว่างผู้ให้การนิเทศหรือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศหรือระหว่างเพื่อนครู เพื่อที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู

นิพนธ์ ไทยพานิช (2535) ได้นำเสนอเทคนิคการนิเทศที่สำคัญ ได้แก่

1. เทคนิคการใช้พฤติกรรมการณ์นิเทศทางอ้อม (Indirect Styles of Supervision) พฤติกรรมการณ์นิเทศแบบมีส่วนร่วม (Collaborative Styles of Supervision) พฤติกรรมการณ์นิเทศทางตรง (Direct Styles of Supervision) ซึ่งเป็นเทคนิคที่มีความต่อเนื่องกันของพฤติกรรมการณ์นิเทศตั้งแต่การให้ความรู้ การรับฟัง จนถึงเสริมแรง ย่วย การสร้างขวัญและกำลังใจ และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำนั้น

2. เทคนิคการนิเทศเชิงให้คำปรึกษา (Counselling in Preventive Supervision) โดยผู้นิเทศจะเป็นผู้ให้คำปรึกษา ทั้งวิธีการให้คำปรึกษาแบบทางตรง (Directive Counselling) วิธีการให้คำปรึกษาแบบทางอ้อม (Non-Directive Counselling) และการให้คำปรึกษาแบบมีส่วนร่วม (Cooperative Counselling) โดยมีลักษณะของการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือครูในการแก้ปัญหาเป็นรายคน (Helping Individual Teachers) และการให้คำปรึกษาโดยกลุ่ม (Group Counselling)

3. เทคนิคการนิเทศเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยผู้นิเทศต้องปฏิบัติการณ์นิเทศเพื่อปลดปล่อยศักยภาพของครูในการเสริมสร้างให้เกิดบรรยากาศในการเปลี่ยนแปลงและเจริญงอกงาม แนวทางการปฏิบัติงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงใช้กิจกรรมการณ์นิเทศเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การเสนอข้อมูลเป็นกลุ่ม การฟัง ดู บันทึกวิดีโอ การจัดนิทรรศการ การสาธิต การสัมภาษณ์ การอภิปราย การระดมสมองหรือประชุมกลุ่มย่อย การฝึกปฏิบัติงานตามคำแนะนำ เป็นต้น

4. เทคนิคการนิเทศด้วยเครื่องมือสังเกตการสอนอย่างเป็นระบบ (Systematic Observation) เป็นการนิเทศที่เน้นการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียน โดยมีเครื่องมือสังเกตการสอนอย่างเป็นระบบ (Systematic Observation) เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้ผู้นิเทศได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ทั้งพฤติกรรมการสอนของครู พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

5. เทคนิคการจัดฝึกอบรมครูประจำการ เป็นการนิเทศที่เน้นกระบวนการพัฒนาครูซึ่งมีรูปแบบทั้งการใช้โรงเรียนเป็นฐานและการใช้สมรรถภาพเป็นฐาน

6. เทคนิคการเป็นวิทยากร เป็นเทคนิคการนิเทศที่เน้นการเสริมสร้างให้ผู้รับการอบรมเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการใช้เทคนิคกลุ่ม เช่น การอภิปรายกลุ่ม วิธีประสบการณ์ วิธีระดมสมอง บทบาทสมมติ กรณีศึกษา และเทคนิคการสาธิต การปฏิบัติงานในเวลาจำกัด การบรรยาย เป็นต้น

วัชรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 85-118) ได้รวบรวมวิธีการนิเทศหรือแบบของการนิเทศการศึกษา หรือการนิเทศการสอนไว้หลายวิธีการ ดังนี้ วิธีนิเทศแบบมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations Supervision) วิธีนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Supervision) วิธีนิเทศแบบทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Supervision) วิธีนิเทศแบบสนับสนุน (Supportive Supervision) วิธีนิเทศแบบเพื่อนร่วมงาน (Collegial Supervision) วิธีนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ (Differentiated Supervision) วิธีนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) วิธีนิเทศแบบพัฒนาการ (Developmental Supervision) โดยเฉพาะในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน จะใช้คำว่า การนิเทศการสอน (Instructional Supervision) หรือการนิเทศในโรงเรียน (Supervision in School) มากกว่าคำว่า การนิเทศการศึกษา (Educational Supervision) เป็นการให้ความสำคัญการนิเทศการสอนในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

ในการศึกษาคครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปวิธีการนิเทศหรือแบบของการนิเทศเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. วิธีการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ (Differentiated Supervision) เป็นการนิเทศครูอย่างถูกวิธีต้องตรงตามปัญหาความต้องการและระดับความรู้ความสามารถและแรงจูงใจ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทั้งการประกาศใช้หลักสูตรใหม่ รวมทั้งประสบการณ์ของครูภายในโรงเรียนแตกต่างกันทั้งด้านความรู้ความสามารถที่หลากหลายจึงจำเป็นต้องใช้การนิเทศแบบหลากหลายประการ ด้วยเหตุผล ดังนี้

1.1 ขาดบุคลากรที่จะดำเนินการนิเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรง

1.2 บุคลากรมีความรู้และความชำนาญไม่เพียงพอที่จะทำหน้าที่ช่วยเหลือครูให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองได้

1.3 การนิเทศแบบคลินิกที่รู้จักกันแพร่หลายมานาน แม้จะช่วยปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนได้ แต่มีการนำไปปฏิบัติจริงได้น้อย

1.4 ครูมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ ประสบการณ์ ความผูกพันต่อภาระหน้าที่ (Commitment) แรงจูงใจในการพัฒนา ความต้องการในการพัฒนาตนเองและพัฒนาในวิชาชีพ ความสามารถในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน การใช้วิธีการนิเทศแบบเดียวกัน วิธีเดียวกับครูทุกคน ทุกกลุ่ม ย่อมไม่ได้ผลเท่าที่ควร

1.5 การนิเทศที่ได้ดำเนินการโดยผู้นิเทศและผู้บริหารไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะงานวิจัยของ โลเวล

และคณะ (Lovel and others, อ้างถึงใน Glatthorn 1984 : 24) พบว่า การนิเทศการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการของครู ครูไม่ได้รับการสังเกตการสอนในชั้นเรียน และการนิเทศการสอนใช้รูปแบบและวิธีวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพโรงเรียนของตนเองให้มากที่สุด

สรุปได้ว่า วิธีการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ (Differentiated Supervision) เป็นวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานที่ขาดบุคลากรในการนิเทศโดยตรงและครูมีความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกัน เพื่อให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนในการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ เทคนิคการสอนและการใช้ความสามารถที่หลากหลาย

2. วิธีการนิเทศแบบสนับสนุน (Supportive Supervision) การนิเทศแบบสนับสนุน เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการสอนของ การ์ูโบและรอต สไตน์ (Garubo and Rothstein 1998 : 1 – 8 อ้างใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556 หน้า 86) เป็นสถานการณ์การเรียนรู้ระหว่างครูหรือผู้รับการนิเทศกับผู้นิเทศ โดยการเรียนรู้วิธีคิดและการกระทำใหม่ ๆ ซึ่งผู้นิเทศจะต้องเรียนรู้ที่จะเชื่อใจครู เชื่อถือสิ่งที่ครูเห็นและสิ่งที่ครูได้ยินมามากขึ้น ขณะเดียวกันครูก็ต้องเชื่อใจผู้นิเทศในเรื่องที่ว่าผู้นิเทศจะใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาช่วยครูให้สามารถช่วยปรับปรุงและพัฒนางานของตนเอง

วัชรรา เล่าเรียนดี (2556) สรุปองค์ประกอบของการนิเทศแบบสนับสนุนประกอบด้วย

1. ความรู้เฉพาะอย่างและความเข้าใจอย่างแท้จริง เช่น สารระความรู้บางอย่างที่สำคัญหรือเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ

2. ความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงของผู้นิเทศ (Self Understanding)

3. ความเข้าใจและความรู้สึกเกี่ยวกับผลกระทบขององค์กรที่มีต่อพฤติกรรมของครูและนักเรียนในโรงเรียน

4. ทักษะในการสื่อความหมายของผู้นิเทศ (Interpersonal Skills)

5. ความสามารถในการสร้างความเชื่อถือไว้ใจให้เกิดขึ้นกับครูและความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน

วัชรรา เล่าเรียนดี (2556) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของการนิเทศแบบสนับสนุน ประกอบด้วย

1. เป็นสถานการณ์การเรียนรู้ระหว่างครูและผู้นิเทศ (Learning situation)

2. มีความเชื่อถือไว้ใจซึ่งกันและกันเป็นพื้นฐาน (Trust)

3. เป็นวิธีการนิเทศแบบร่วมมือกันแบบหนึ่ง (Cooperative Supervision)

4. มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของครูและผู้นิเทศในเวลาเดียวกัน

5. ผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษในความรู้และทฤษฎีพื้นฐานดังกล่าวมาแล้ว

6. เป้าหมายหลัก (Ultimate Goal) ของการนิเทศ คือ ความพึงพอใจของนักเรียนและพัฒนาการของผลการเรียนรู้

7. ให้ความสำคัญต่อกระบวนการทางสังคมและความรู้สึกทางอารมณ์ (Social and Emotional Process) ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

8. กระตุ้นส่งเสริมให้ครูสามารถแก้ปัญหาด้วยตัวเองโดยผู้นิเทศให้การช่วยเหลือโดยไม่มี การควบคุม

9. มีการประเมินผลกระทบและพฤติกรรมปฏิบัติของครู/ผู้นิเทศอย่างต่อเนื่อง

วัชรานี เล่าเรียนดี (2556) นำเสนอกระบวนการนิเทศแบบสนับสนุน ควรมีดังนี้

1. ประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้นิเทศและครูเพื่อสร้างความเชื่อถือไว้วางใจกันและกันและทำความเข้าใจกับเรื่องที่จะพัฒนาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการนิเทศ
2. สังเกตการสอน
3. ประชุมวิเคราะห์ข้อมูลและให้ข้อมูลย้อนกลับ
4. ประเมินผลการนิเทศโดยประเมินกระบวนการนิเทศ ผลการปฏิบัติงานของครูเพื่อการปรับปรุงแก้ไขและผลการเรียนรู้ของนักเรียนและความคิดเห็นของนักเรียน)

สรุปได้ว่า การนิเทศแบบสนับสนุน จึงเป็นวิธีการที่บุคลากรทางการศึกษาหรือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติร่วมกันด้วยความตระหนักรู้ตลอดเวลาว่าเป้าหมายเพื่อมุ่งให้ครูและผู้นิเทศได้รับสาระข้อมูลที่มีความหมายลึกซึ้ง ครอบคลุมมากขึ้นว่าเกิดอะไรบ้างในการสอนและการนิเทศ ซึ่งจะช่วยให้ครูมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้นในการจัดการเรียนการสอน การเป็นหุ้นส่วนกันและกันของครูและผู้นิเทศประสบผลสำเร็จ ครูจะเรียนรู้สามารถเข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาได้ ในขณะที่เดียวกันผู้นิเทศจะเกิดความคิดที่ดีขึ้นให้ชัดเจนขึ้นว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ในชั้นเรียนต่าง ๆ ทำให้ผู้นิเทศมีโอกาสที่จะพิจารณาการปฏิบัติการนิเทศของตนเองมากขึ้น

รูปแบบการนิเทศการศึกษา

การนิเทศเป็นกระบวนการให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ความสำเร็จของการนิเทศ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูในทิศทางที่ดีขึ้น โดยอาศัยกระบวนการนิเทศและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการนิเทศ มีผู้กล่าวถึงรูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

ชาญชัย อาจินสมัจจาร (2525, หน้า 47 – 64) ได้กล่าวถึงรูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนสรุปได้ ดังนี้

1. การสังเกตการสอนหรือเยี่ยมชั้นเรียน
2. การสาธิตการสอน
3. การเยี่ยมเยียนเพื่อสังเกตการสอน
4. การศึกษาเป็นหมู่คณะหรือการประชุมปฏิบัติการ
5. การประชุม

อาคม จันสุนทร (2527, หน้า 3 – 6) ได้กล่าวถึง รูปแบบการนิเทศการเรียนการสอน ดังนี้

1. การให้ความรู้ ผู้นิเทศจะใช้การนิเทศโดยให้ความรู้แก่ครูได้หลายอย่าง เช่น การให้คำแนะนำ การประชุมปรึกษาหารือ การจัดอบรม การปฐมนิเทศ การใช้เอกสารให้ความรู้ การหาวิทยากรมาให้ความรู้

2. การทำให้ดู หรือการสาธิต
3. การพาไปดูงาน

ฉลอง ปิ่นทอง (2527, หน้า 15 – 16) ได้กล่าวถึง รูปแบบการนิเทศที่สำคัญ ประกอบด้วย

1. การปฐมนิเทศครูใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้เข้ากับสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น
2. การจัดประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อชี้แจงโครงการแผนงานใหม่ ๆ ที่จะปฏิบัติในภาคเรียนหรือตลอดปีการศึกษา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันแก้ไขปัญหา

3. การสังเกตการสอนในชั้นเรียนโดยการเข้าไปสังเกตการสอนของครู เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาในโอกาสต่อไป

4. การเยี่ยมชั้นเรียน เพื่อนำผลมาแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน

5. การสาธิตการสอน ให้โอกาสครูที่มีความรู้ความสามารถสาธิตการสอนให้ครูผู้สอนอื่น ๆ ได้ดูแล้วนำมาปฏิบัติ

6. การนิเทศโดยการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นหมู่ นำปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับส่วนรวมมาร่วมกันแก้ปัญหา แล้วนำผลไปปฏิบัติเพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน

7. การประชุมปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับครู ส่วนใหญ่จัดอบรมภาคฤดูร้อน บรรยายหรือการอภิปรายทางวิชาการ

8. การจัดสัมมนาครูเกี่ยวกับวิธีสอน พัฒนาของผู้เรียน การใช้สื่ออุปกรณ์และนวัตกรรมอื่นๆ

9. การนิเทศเป็นหมู่คณะโดยผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ หัวหน้าหมวดวิชา ครูวิชาการร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน เชิญผู้มีความรู้ด้านการนิเทศ เช่น ศึกษานิเทศก์ กำหนดมาตรฐานด้านต่าง ๆ และให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อคณะ

10. การให้ไปฝึกงานโดยการส่งครูเฉพาะสาขาวิชาไปพัฒนาการฝึกงานให้มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้านมากขึ้น เพิ่มพูนความรู้มากขึ้น

สังกัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 90 – 102) ได้แบ่งรูปแบบการปฏิบัติการนิเทศเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. การนิเทศที่ผู้นิเทศเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่ผู้นิเทศใช้สำหรับให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศหรือทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับการนิเทศ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนา ผู้รับการนิเทศให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1.1 การบรรยาย

1.2 การสาธิต (Demonstrating)

1.3 การสังเกตภายในห้องเรียน (Observing in Classroom)

1.4 การสัมภาษณ์ (Interview)

1.5 การบันทึกข้อมูล (Recording)

1.6 การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ (Instrumenting and Testing)

1.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดคำนวณ (Analyzing and Calculating)

1.8 การเขียน (Writing)

2. การนิเทศที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน ได้แก่ กิจกรรม ดังนี้

2.1 การประชุม

2.2 การอภิปราย

3. การนิเทศที่ผู้รับการนิเทศ เป็นผู้ปฏิบัติ กิจกรรมนี้เน้นบทบาทของผู้รับการนิเทศ ซึ่งผู้รับการนิเทศ จะต้องเป็นผู้กระทำหรือผู้ปฏิบัติตามสถานการณ์ต่าง ๆ ตามที่ผู้ให้การนิเทศเป็นผู้จัดขึ้น ซึ่งมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1 การฟัง (Listening)

3.2 การดู (Viewing)

- 3.3 การอ่าน (Reading)
- 3.4 การเยี่ยมเยียน (Inter visiting)
- 3.5 การไปทัศนศึกษา (Field Trip)
- 3.6 การปฏิบัติตามคำแนะนำ (Guided Practice)
- 3.7 บทบาทสมมุติ (Role Playing)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 16) ได้เสนอ รูปแบบการนิเทศไว้ ดังนี้

1. การปฐมนิเทศ เป็นการประชุมครั้งแรก เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ให้ความรู้ ความเข้าใจในงานที่ต้องปฏิบัติ ช่วยให้ครูผู้สอนเข้าใจ เห็นความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการเตรียมความพร้อม สามารถปรับปรุงการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้

2. การประชุมปรึกษาหารือ อาจจัดเป็นประชุมกลุ่มย่อย หรือการประชุมกลุ่มใหญ่ เพื่อหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยกันแก้ปัญหา ให้ข้อเสนอแนะ ให้ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนแลกเปลี่ยน ผลงานต่าง ๆ เกี่ยวกับงานที่กำลังจะทำ กระทำแล้ว หรือให้ความรู้เพิ่มเติม

3. การฝึกอบรมสัมมนา เป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษาในการสอนคณิตศาสตร์ เมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติ หรือต้องการจะเน้นเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นพิเศษ เพื่อช่วยให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ เช่น การจัดกิจกรรมสำหรับเตรียมระดับก่อนประถมศึกษา การประเมินพัฒนาการ เป็นต้น การสัมมนาช่วยให้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหมู่เพื่อนครูด้วยกัน และสามารถรวบรวมข้อมูล ข้อเสนอต่าง ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

4. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีการนิเทศแบบหนึ่งที่ช่วยครูได้รับความรู้จากวิทยากรและลงมือปฏิบัติงานแก้ปัญหา หรือศึกษาด้วยกันเป็นกลุ่มย่อย ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการจะได้ผลงาน หรือคำตอบเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิช่วยให้คำแนะนำปรึกษา

5. การพบปะสนทนา เป็นการนิเทศที่เกิดโอกาสให้ครูได้รับคำแนะนำอย่างใกล้ชิด เมื่อเกิดปัญหาทางวิชาการ บรรยากาศที่ดี มีความเป็นกันเอง และความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้การนิเทศ กับครู จะช่วยให้การนิเทศได้รับผลดี

6. การสังเกตการสอน บางครั้งผู้นิเทศ และผู้บริหารโรงเรียน จะมาสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน เพื่อจะได้ให้คำแนะนำแก่ครูได้ถูกต้อง มิใช่จับผิดครูผู้สอน โดยทั่วไปจะมีการสังเกต ในสิ่งต่อไปนี้

- 6.1 การจัดห้องเรียนและสภาพแวดล้อม
- 6.2 การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน
- 6.3 บุคลิกภาพและการทำงานของครู
- 6.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครู
- 6.5 การดูแลเด็กทั้งในและนอกห้องเรียน
- 6.6 พฤติกรรมและพัฒนาการของเด็ก
- 6.7 การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก

7. การสาธิตการสอน มีจุดมุ่งหมายให้ครูเห็นตัวอย่างที่ดี และถูกต้องเกี่ยวกับวิธีและเทคนิคการสอน ผู้นิเทศอาจเชิญครูหรือผู้เชี่ยวชาญและมีความสามารถในเรื่องนั้นเป็นพิเศษมาสาธิตให้ครูดู จะช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจ มีความกระตือรือร้น หรือเกิดความคิดนำสิ่งที่ตนให้ดูไปปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

8. การศึกษานอกสถานที่ มีจุดมุ่งหมายให้ครูได้เห็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน นอกเหนือจากโรงเรียนที่ตนเองสอนอยู่ เพื่อกระตุ้นให้ครูมีความคิดเปรียบเทียบ และแนะนำแนวคิดที่ถูกต้อง และเหมาะสม มาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีส่วนในการสร้างเสริมความมั่นใจให้แก่ครูอีกประการหนึ่ง

9. การบรรยายหรือปาฐกถา คือ การเชิญบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ มาบรรยายพิเศษเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นปัญหา หรือเรื่องที่ครูส่วนใหญ่สนใจ เช่น วิธีการจัดการเรียนรู้ รูปแบบใหม่ การพัฒนาสื่อ เครื่องมือในการวิจัย เป็นต้น

10. การแจกเอกสาร เป็นที่นิยมกันมากวิธีหนึ่ง เพราะเกิดประโยชน์กับครูและช่วยครูได้มาก สามารถใช้เป็นคู่มือการจัดกิจกรรม และเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งเป็นการเผยแพร่ผลงานของเพื่อนครูด้วยกันอีกด้วย

สรุปได้ว่า รูปแบบการนิเทศการเรียนการสอน มีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการประชุม นิเทศ การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพบปะสนทนา การบรรยายหรือปาฐกถา การไปศึกษานอกสถานที่ และการแจกเอกสาร ผู้ปฏิบัติ การนิเทศสามารถตัดสินใจเลือกใช้ โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ของการนิเทศให้ตรงกับสภาพปัจจุบันปัญหาของผู้เรียน ครู และโรงเรียนเป็นหลัก

นวัตกรรมการนิเทศการศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถรวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล ในปัจจุบันสภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษา หลักสูตร การจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผล การบริหารจัดการศึกษาและการนิเทศศึกษาก็เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูและการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอันส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการนิเทศการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติงานนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจำแนกออกได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับวิธีการจำแนก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, หน้า 78-89) ซึ่งจำแนกได้ 3 ประเภทคือ

1. นวัตกรรมการนิเทศที่เป็นเทคนิคหรือกิจกรรม ได้แก่ การนิเทศภายในเชิงระบบ การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบโค้ช เป็นต้น

2. นวัตกรรมที่เป็นสื่อ เครื่องมือนิเทศ เช่น คู่มือการนิเทศ ชุดฝึกอบรม หรือ เอกสารประกอบการนิเทศต่าง ๆ

3. นวัตกรรมที่เป็นสื่อเทคโนโลยี เช่น ระบบการนิเทศออนไลน์ คลิปประกอบการนิเทศ โทรศัพท์มือถือเพื่อการนิเทศ เป็นต้น

การนำนวัตกรรมทางการนิเทศมาใช้ ควรพิจารณาให้เหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้นำเสนอหลักการและกระบวนการในการพิจารณานำนวัตกรรมทางการนิเทศมาใช้ ดังนี้

1. ตรงกับปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา
2. มีความน่าเชื่อถือและความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน คือ มีผลการทดลอง ทฤษฎี หรือหลักการรองรับ
3. มีหลักฐานยืนยันว่าเคยทดลองใช้ในสถานการณ์จริงแล้ว และสามารถแก้ปัญหาได้
4. ถ้าเป็นนวัตกรรมประเภทวิธีการ ต้องมีขั้นตอนการใช้นวัตกรรม
5. ถ้าเป็นนวัตกรรมประเภทสื่อ ต้องบอกว่าสื่อชิ้นนั้นใช้อย่างไร มีในหน่วยงาน/สถานศึกษาใด
6. ต้องระลึกละเอียดว่า ไม่มีนวัตกรรมใดเป็นสูตรสำเร็จในการพัฒนางาน ในบางครั้ง นวัตกรรมที่วิเคราะห์แล้วว่าเหมาะสมแล้ว เมื่อนำมาใช้จริงผลที่ได้อาจไม่ประสบความสำเร็จก็ได้

กระบวนการสร้างนวัตกรรมทางการนิเทศการศึกษาต้องอาศัยพื้นฐานทางทฤษฎี หลักการนิเทศ ทฤษฎี การเรียนรู้ หลักการสอน ทฤษฎี หลักการบริหารจัดการศึกษา ผลงานวิจัย หรือประสบการณ์ในการทำงานเป็นหลักอ้างอิงในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมจึงจะน่าเชื่อถือ นอกจากนี้กระบวนการสร้างและพัฒนานวัตกรรม ต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558)

1. ศึกษาทฤษฎี หลักการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา
2. คิดนวัตกรรมและวางแผนการสร้างนวัตกรรม
3. สร้างนวัตกรรม
4. ทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม
5. ปรับปรุงนวัตกรรม

จากข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการสร้างนวัตกรรมทางการนิเทศการศึกษา ต้องมีการดำเนินงานตามหลักวิชาการที่ถูกต้องและมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน จึงจะทำให้การนิเทศการศึกษานั้นมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษานวัตกรรมทางการนิเทศเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. การดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring Model) เป็นกระบวนการพัฒนางาน สำหรับผู้ที่รับตำแหน่งหน้าที่ใหม่ ยังไม่มีความชำนาญในหน้าที่ความรับผิดชอบ เช่น ผู้บริหารหรือผู้ทำหน้าที่โค้ชหรือผู้รับตำแหน่งศึกษานิเทศก์ใหม่ๆหรือเป็นการให้การดูแลให้คำปรึกษาและแนะนำครูบรรจุใหม่ หรือครูที่เข้าสู่วิชาชีพครู หรือบุคลากรที่เข้าสู่ตำแหน่งใหม่ที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย ซึ่งต้องการความช่วยเหลือแนะนำให้กำลังใจและสนับสนุนเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความสามารถ มีสมรรถนะด้านการสอน Correia, M.P., and Mc Henry. J.M. 2002 อ้างถึงใน วัชราน เล่าเรียนดี, 2556 หน้า 274) กล่าวว่า ในประเทศต่าง ๆ ทางซีกโลกตะวันตก ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาและการพัฒนาครูใหม่อย่างจริงจัง เช่น ผู้บริหารและโค้ช โดยมีโปรแกรมการช่วยเหลือครูบรรจุใหม่หรือครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยในโรงเรียนทุกโรงเรียน (Mentoring Program) ดำเนินการด้วยรูปแบบการช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring Program) ให้กับครูอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น คำว่า Mentoring หรือการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำจึงเป็นที่รู้จัก และใช้กัน

อย่างแพร่หลาย การดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring) เช่นเดียวกับการโค้ช (Coaching) ต้องมีการเตรียมความพร้อม เตรียมผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นอย่างดี ทั้งความรู้ความสามารถและคุณสมบัติ คุณลักษณะที่เหมาะสมที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว ครูผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์และมีความสามารถทุกคน ไม่สามารถที่จะเป็นโค้ช (Coach) หรือผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentor) ได้ทุกคน ผู้ที่จะเป็น Coach หรือผู้เป็น Mentor จะต้องผ่านการคัดเลือกด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ ในวิชาชีพ และความสมัครใจเต็มใจ ที่จะทำหน้าที่ ดังกล่าวด้วยความเต็มใจ ซึ่งแตกต่างจากผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศ (Supervisor) โดยสิ้นเชิง ซึ่งอาจจะเป็นผู้นิเทศตามตำแหน่งหน้าที่หรือได้รับมอบหมายจากผู้บริหารการศึกษา

โอลเดน (Holden 1995, อ้างถึงใน วัชร่า เล่าเรียนดี ,2556 หน้า 275) กล่าวถึง Mentor ไว้ว่า Mentor คือ ครูของครู หรือโค้ชของผู้ทำหน้าที่โค้ช เป็นผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพ มีความรู้ มีความสามารถสูงประสบผลสำเร็จในวิชาชีพ และเป็นผู้ที่ยอมรับ ความรับผิดชอบในการส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง โดยการให้การสนับสนุนมีความสัมพันธ์ต่อกันในฐานะเพื่อนร่วมอาชีพที่ได้รับประโยชน์ในวิชาชีพเช่นเดียวกัน (Expert Coach) มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีอารมณ์ขัน เป็นครูที่มีประสบการณ์และความสามารถในวิชาชีพสูงที่มีความสนใจที่จะช่วยเหลือสนับสนุนครูบรรจุใหม่ เป็นบุคคลที่ไวต่อความรู้สึกผู้อื่น ฉลาด มีความรู้ดี และมีความจริงใจเอื้ออาทรผู้อื่น

วัชร่า เล่าเรียนดี (2556 หน้า 275-276) อธิบายว่า Mentor คือ ผู้ที่ต้องทำหน้าที่ในการช่วยพัฒนาวิชาชีพให้กับครู บุคลากรที่ใหม่ต่ออาชีพมีประสบการณ์ในการสอนน้อย หรือเข้าสู่อาชีพใหม่หลังจากที่ลาออกปฏิบัติงานอื่น ดังนั้น Mentor อาจจะต้องทำงานกับครู หลายระดับความรู้และประสบการณ์ และหลายช่วงอายุ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็น Mentor ควรจะมีคุณลักษณะพิเศษ ได้แก่ (1) อุทิศตัวเองทางการศึกษา (2) ร่วมพัฒนาวิชาชีพของตนเองและของผู้ที่ตนเองต้องดูแลให้คำปรึกษา (Mentee) (3) มีความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นอย่างดี (4) เต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น (5) มีความเที่ยงตรง และน่าเชื่อถือ (6) มีทักษะในการไตร่ตรองสะท้อนคิดตนเองและผู้อื่น โดยกระบวนการคิดไตร่ตรอง ความเชื่อ ความคิด ค่านิยม การประยุกต์และปรัชญาของตนเอง และส่งเสริมพัฒนาทักษะดังกล่าวให้อยู่ที่ตนเองร่วมดูแล (7) มีทักษะในการฟัง และสื่อสารด้วยบุคลิกท่าทางที่แสดงความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นและ (8) ส่งเสริมความเชื่อมั่นและความภูมิใจในอาชีพ

การสอนงาน (Coaching) และ การเป็นพี่เลี้ยง(Mentoring) มีความแตกต่างกันที่จุดเน้น กล่าวคือ การสอนงานนั้นผู้บังคับบัญชาจะสอนงานผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรงของตนเกี่ยวกับวิธีการทำงานในหน้าที่ปัจจุบัน และมีเป้าหมายระยะสั้น ในขณะที่การเป็นพี่เลี้ยงนั้น ผู้ที่เป็น Mentor ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของ Mentee และ Mentee อาจอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน หรือต่างหน่วยงานก็ได้ หากช่วยพัฒนา Mentee ให้เจริญก้าวหน้าไปในสายอาชีพได้กว้างขวางกว่า Coach Mentoring จะมุ่งไปที่การพัฒนาสายอาชีพและจะเป็นการพัฒนา Mentee เพื่อให้เป็นผู้บริหารของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ต่อไป Coaching และ Mentoring อาจดำเนินการควบคู่กันไปได้ เพราะต่างก็เป็นกระบวนการพัฒนาตนเองที่องค์กรต้องเป็นผู้กำหนดขึ้นเช่นกัน

สรุปได้ว่า Coaching และ Mentoring เป็นเทคนิคในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรที่ต้องการจะให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ Coaching เป็นการสอนงาน ด้วยวิธีการให้คำแนะนำและสอนงานแบบสองทาง (Two Way Communication) เพื่อให้ผู้รับการโค้ช สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพของตนเองไปพร้อม ๆ กัน ส่วน Mentoring การเป็นพี่

เลี้ยง เลือจากจากผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับหรือผู้บริหารในหน่วยงาน มาให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำงาน ในระดับต่ำกว่าในเรื่องที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการทำงานเพื่อให้มีศักยภาพสูงขึ้น

2. การโค้ชและยุทธวิธีโค้ช (Coaching and Coaching Strategies) การโค้ช (Coaching) เป็นเครื่องมือหนึ่งเพื่อใช้ในการใช้ดึงศักยภาพและประสิทธิภาพของผู้รับการโค้ช รวมทั้งสามารถพัฒนาความสามารถของทีมในการปฏิบัติงานให้ได้ตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของผู้นำทีมและหัวหน้างานในการบริหารผลการปฏิบัติงาน (Performance Management)

วีชรา เล่าเรียนดี (2556, หน้า 293-320) ได้สรุปการโค้ชแบบต่างๆ ดังนี้

1. การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) เป็นการโค้ชแบบเพื่อนร่วมอาชีพ (Collegial Coaching) การโค้ชแบบร่วมมือ (Collaborative Coaching) ซึ่งเน้นความเป็นเพื่อนร่วมงานร่วมมือกัน และเป็นการโค้ชแบบเพื่อนครู ด้วยกัน ผลัดกันทำหน้าที่โค้ช

2. การโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Coaching) การโค้ชโดยผู้ที่ทำหน้าที่โค้ชเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เฉพาะสาขาวิชา ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ การเป็นที่ยอมรับทำหน้าที่โค้ชรับการฝึกอบรมบทบาทหน้าที่เทคนิคการโค้ชมาเป็นอย่างดี

3. การโค้ชแบบ Site-Based Coaching เป็นการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) หรือการโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ณ สถานประกอบการในสถานการณ์จริงของการปฏิบัติงาน

4. การโค้ชแบบกระจกเงา (Mirror Coaching) เป็นการโค้ชที่ไม่เป็นทางการเพื่อ สังเกตและบันทึกข้อมูลการจัดการเรียนการสอนของอีกฝ่ายหนึ่งตามประเด็นที่ร้องขอ เท่านั้น ไม่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กัน

5. การโค้ชการจัดการเรียนการสอน (Instructional Coaching) เป็นการโค้ชเพื่อ ช่วยและร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรง

6. การโค้ชเพื่อพัฒนาการสอนเนื้อหาสาระสำคัญ (Content Coaching) เป็นการโค้ชเพื่อการพัฒนาการสอนเนื้อหาสาระที่ให้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนวิธีสอนเนื้อหาสาระ การใช้ยุทธวิธีสอนในแต่ละหน่วยเหมาะสม ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน

7. การโค้ชเพื่อพัฒนาการรู้หนังสือหรือทักษะการอ่านและเขียน (Literacy Coaching) เป็นการโค้ชเพื่อเน้นการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนโดยตรง โดย ผู้เชี่ยวชาญด้วยการอ่านและเขียน เป็นการโค้ชในแบบของ Expert Coaching หรือการโค้ช โดยผู้เชี่ยวชาญ

8. การโค้ชการจัดการในชั้นเรียน (Coaching Classroom Management) เป็น การโค้ชเพื่อการพัฒนาการจัดการในชั้นเรียนโดยเฉพาะ

9. การโค้ชเพื่อพัฒนาปัญญาและความคิด (Cognitive Coaching) เป็นแนวคิด ของ Costa และ Garmston ซึ่งใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เป็น หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติที่ชัดเจน

10. การโค้ชที่เน้นความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ของผู้รับการโค้ช (Differentiated Coaching) ซึ่งเป็นการโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นความร่วมมือ ส่งเสริมจุดเด่น (Strength) และลักษณะวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Learning Styles) ของผู้รับการโค้ช เป็น แนวคิดของเจน ไคซ์

11. การโค้ชที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-Centered Coaching) เป็นการโค้ชที่ เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา โดยใช้ข้อมูลผลการเรียนรู้ (Assessment Data) ของผู้เรียนเป็นจุดเริ่มต้นของการร่วมกันพัฒนาระหว่างโค้ชกับผู้รับการโค้ช

12. การโค้ชเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ (Leadership Coaching) เป็นการเป็นการโค้ชเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ ผู้ที่เป็นผู้นำหรือผู้บริหารระดับต่าง ๆ เนื่องจากบุคลากรทุกระดับการปฏิบัติ วิชาชีพควรต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ หรือการเข้าสู่งานบริหารใหม่ ๆ จำเป็นต้องมีการพัฒนา

13. การโค้ชโดยการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentor Coaching) ลักษณะการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า เช่น ผู้ที่ฝึกอบรมมาใหม่ ๆ การทำหน้าที่ควรต้องมีคนคอยดูแลให้คำปรึกษา โดยผู้ทำหน้าที่โค้ช เรียก Mentor มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการโค้ชที่สูงกว่าคอยช่วยดูแลให้การส่งเสริม และให้กำลังใจในการปฏิบัติ

14. การโค้ชแบบร่วมมือ (Collaborative Coaching) เป็นการโค้ชที่บุคลากรในวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพ ความชำนาญไม่แตกต่างกัน ร่วมมือกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันวางแผนและปฏิบัติในการพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

15. การโค้ชระดับผู้บริหาร (Executive Coaching) เป็นการให้คำปรึกษาแนะนำ โดยผู้มีประสบการณ์สูงกว่าในวิชาชีพนั้น ๆ

16. การโค้ชในแบบการดูแลให้คำปรึกษาในวิชาชีพ (Mentoring) สำหรับครูและ บุคลากรที่ใหม่ต่ออาชีพและตำแหน่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบการโค้ชมีความหลากหลาย สามารถนำมาบูรณาการหรือใช้เป็นพื้นฐานหรือจุดเริ่มต้นของการพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อการพัฒนา วิชาชีพแบบอื่น ๆ โดยนำแนวคิดในแต่ละแบบมาบูรณาการพัฒนารูปแบบการโค้ช รูปแบบการโค้ชสามารถใช้เป็นแนวทางและหลักการในการนำรูปแบบอื่น ๆ ไปใช้ให้บรรลุผลสำเร็จได้ ดังนั้น การโค้ช จึงถือเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างโค้ชซึ่งเป็นผู้ที่ช่วยเหลือ เพื่อช่วยให้ผู้รับการโค้ชมีศักยภาพสูงขึ้น ผ่านวิธีการและเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้ผู้รับการโค้ช ได้เรียนรู้ ตระหนักในตัวเองและเปลี่ยนแปลง และลงมือทำด้วยความคิด ความถนัด ความสามารถตัวเอง การโค้ช จึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง โค้ช (Coach) และผู้รับการโค้ช (Coachee) ให้ถึงจุดหมายที่โค้ชที่ต้องการ

3. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพ (Professional Learning Community)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นแนวคิดของ ฮอร์ด และซอมเมอร์ (Hord and Sommer 2008) การที่บุคลากรในวิชาชีพเดียวกัน ร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกันโดยการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (Defour 2005)

ปรณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2561, หน้า 26) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ คือการร่วมมือร่วมพลังของครู ผู้บริหารในฐานะนักการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนการสอนที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้ความสามารถและแนวทางการปฏิบัติที่เกิดจากการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน โดยสะท้อนคิดร่วมกันเน้นการพัฒนาของผู้เรียน (Student Learning) และการเรียนรู้ของครู (Teacher Learning) เป็นสิ่งสำคัญ

วัชรา เล่าเรียนดี (2556 หน้า 320) ได้อธิบายลักษณะสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐาน (Share Beliefs, Values and Norms)
2. การเผยแพร่สนับสนุนภาวะผู้นำระหว่างบุคลากรทางการศึกษา เปิดเผย จริงใจ นับถือผู้อื่น ใส่ใจ เอื้อเพื่อผู้อื่น (Distributed Supportive Leadership)
3. เรียนรู้ร่วมกัน (Collective Learning) การเรียนรู้ด้วยลำพังตัวเอง ไม่เพียงพอสำหรับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีคุณภาพทุกด้าน
4. การไม่ผูกขาดการสอน (Deprivation of Teaching) เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้รับรู้ และเรียนรู้จากการสอนของตัวเอง การสอนที่ไม่ปิดตัวเอง ทำให้ง่ายต่อการรับช่วยเหลือ แนะนำจากผู้อื่น และเรียนรู้จากผู้อื่นด้วยการอภิปราย พุดคุย และแก้ปัญหาพร้อมกันเสมอ
5. การเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน (Focus on Student Learning) ดูโฟร์ (DuFour 2005) เสนอแนะว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพ PLC มีคำถามสำคัญคือ
 - * เราต้องการสอนอะไรกับนักเรียน
 - * เราจะได้รู้อย่างไรว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว
 - * เราจะตอบสนองหรือจัดการอย่างไรกับนักเรียนที่มีปัญหาเรียนรู้ได้ยาก
6. การเรียนรู้ร่วมกันหรือร่วมมือกันเรียนรู้ (Collaboration) การได้มีโอกาสร่วมกันเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ระหว่างครูมืออาชีพ จะช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ ยั่งยืน และส่งผลถึงผลการเรียนของนักเรียน

ปรณัฐ กิจรุ่งเรืองและอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2561, หน้า 26-28) ได้สรุปลักษณะสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ไว้ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมร่วมกัน
2. การสร้างวัฒนธรรม การร่วมมือร่วมพลังที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน
3. การสืบเสาะหาความรู้เพื่อการปฏิบัติที่เป็นเลิศในสภาวะการณที่เป็นจริงในปัจจุบันเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศในด้านการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดความกระจำงัดในวิธีปฏิบัติงานและร่วมกัน ประเมินการเรียนรู้ที่แท้จริง
4. การปฏิบัติจริงร่วมกัน โดยเน้นการนำแนวคิดและมุมมองไปสู่การปฏิบัติจริงลงมือทำจริงช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและลึกซึ้ง
5. การมีพันธสัญญาร่วมกันในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สมาชิกจะร่วมกันแสวงหาวิธีการบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างต่อเนื่องเรื่อยไป
6. ให้ความสำคัญกับผลที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาในทุกมิติทั้งด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนการร่วมมือร่วมพลังการร่วมศึกษาหาความรู้ การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องควบคู่กันไป

สรุปว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาพร้อมกัน โดยใช้กระบวนการโค้ชแบบใดแบบหนึ่งมาเป็นกระบวนการขับเคลื่อน การปฏิบัติกิจกรรม เป็นไปในลักษณะของความสมัครใจที่จะทำร่วมกัน ไม่มีความวิตกกังวลหรือสร้างความไม่สบายใจ แต่เป็น

ความรู้สึกที่ตระหนักในการเรียนรู้ร่วมกัน มีความเชื่อถือและไว้วางใจกัน มีความผูกพันในการเป็นผู้เรียนรู้และผู้ร่วมมือ ทำให้รู้สึกผ่อนคลายและเกิดแนวคิดใหม่ อันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์การเรียนรู้ใหม่

เครือข่ายการนิเทศ

ความหมายของเครือข่าย

ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ (2547, หน้า 23) ให้ความหมายเครือข่าย คือกลุ่มคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปแบบหรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความอิสระ ความสัมพันธ์ของสมาชิกต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้นๆ

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543, หน้า 305) สรุปไว้ว่า เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการหลักของตนต่อไป อย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์เฉพาะกิจตามความจำเป็นหรืออาจอยู่ในรูปของการจัดการที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน เครือข่ายความร่วมมือเป็นไปได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล องค์กรและสถาบัน อาจมีขอบข่ายและขนาดเล็กๆ ภายในชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัด ภูมิภาค ประเทศและระหว่างประเทศ

ชนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2542, หน้า 12-13) ได้ให้ความหมายเครือข่ายว่า คือกลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน การสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลและองค์กรที่กระจัดกระจายได้ติดต่อ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ อีกทั้งให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความอิสระมากกว่าสร้างการคบหาแบบฟุ้งฟิง

จากความหมายของเครือข่ายข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า เครือข่ายการนิเทศ หมายถึง การเชื่อมโยงหรือร่วมมือกันของกลุ่มคน กลุ่มองค์กรหรือสถาบัน เพื่อการติดต่อสัมพันธ์กัน นำไปสู่การ สนับสนุนการดำเนินงานต่างๆ ได้ทราบถึงแหล่งวิชาการ แนวทางการพัฒนาและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือการปฏิบัติการกิจหรือทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีวัตถุประสงค์หรือมีเป้าหมายร่วมกันในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือ โดยมีโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน

ประเภทเครือข่าย

ปาน กิมปี (อ้างถึงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543, หน้า 321-323) ได้จัดประเภทของเครือข่ายออกเป็น 4 หมวด ได้แก่

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1 เป็นการเรียนรู้เอกัตบุคคล เป็นการพัฒนาบุคคลในด้านต่างๆ ก่อนที่บุคคลจะนำไปพัฒนาครอบครัว ชุมชน และสังคม

1.2 เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นชุมชนเป็นหลัก โดยให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน

2. แบ่งตามโครงสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ จำแนกออกเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 เครือข่ายการเรียนรู้โครงสร้างกระจายศูนย์ มีศูนย์กลางทำหน้าที่ประสานงานแต่ภารกิจในการจัดการเรียนการสอนจะกระจายความรับผิดชอบให้กับสมาชิกเครือข่าย ซึ่งต่างก็มีความสำคัญเท่ากัน รูปแบบนี้อาจเรียกว่า รูปแบบการกระจายความรับผิดชอบ (Distributed network)

2.2 เครือข่ายการเรียนรู้โครงสร้างรวมศูนย์มีองค์กรกลางเป็นทั้งศูนย์ประสานงานและเป็นแม่ข่าย รวบรวมอำนาจการจัดการ รวมความรู้ไว้ในศูนย์กลางการลงทุนทั้งด้านอุปกรณ์เทคโนโลยี และกำลังคน จะอยู่ที่แม่ข่าย ส่วนลูกข่ายหรือสมาชิกเป็นเพียงผู้ร่วมใช้บริการจากศูนย์กลาง

2.3 เครือข่ายการเรียนรู้โครงสร้างลำดับชั้น (Hierarchical Network) มีลักษณะเช่นเดียวกับแผนภูมิองค์กร การติดต่อสื่อสารข้อมูลจะต้องผ่านตามลำดับชั้นตอนมาก นิยมใช้ในการบริหารการจัดการองค์กรต่างๆ ซึ่งเหมาะแก่การควบคุมดูแลระบบงาน

2.4 เครือข่ายการเรียนรู้โครงสร้างแบบผสม คือมีทั้งรูปแบบรวมศูนย์และกระจายศูนย์เนื่องจากการเรียนรู้มีได้อาศัยสื่อหนึ่งสื่อใดเป็นหลัก หากแต่มีการผสมผสานกันระหว่างสื่อบุคคล และเทคโนโลยีจึงจำเป็นต้องจัดระบบเครือข่ายแบบผสม เพื่อสนองความต้องการได้อย่างกว้างขวางและตรง

3. แบ่งตามหน่วยสังคม ได้แก่

3.1 เครือข่ายการเรียนรู้ระดับบุคคล เป็นเครือข่ายระบบของครอบครัวหรือระบบของเครือข่าย ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลค่อนข้างสูง

3.2 เครือข่ายการเรียนรู้ระดับกลุ่ม มองได้มีด้อย คือ เครือข่ายการเรียนรู้แบ่งตามกลุ่มบ้าน และเครือข่ายการเรียนรู้ตามอาชีพ

3.3 เครือข่ายการเรียนรู้ระดับชุมชน เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ระดับชุมชนกับชุมชนมีความเชื่อมโยงกัน มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันระหว่างไปเยี่ยมเยียนติดต่อกัน การประชุมตำบลของผู้นำหมู่บ้าน

4. แบ่งตามระดับการปกครองและลักษณะของงาน ได้แก่ เครือข่ายชุมชน เครือข่ายนักพัฒนา เครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายวิชาชีพ เครือข่ายธุรกิจ เครือข่ายสื่อสารมวลชน เครือข่ายนักฝึกอบรม เครือข่ายการประมวลและสังเคราะห์องค์ความรู้ระดับเครือข่ายภาคสาธารณะ เครือข่ายองค์กรนโยบายของรัฐ เครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิ

นอกจากนี้ สมพันธ์ เตชอุทัย และคณะ (อ้างถึงใน ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543, หน้า 323) ได้จำแนกประเภทของเครือข่าย ออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. เครือข่ายความคิด เป็นเครือข่ายที่เน้นการทำงานด้วยความคิด ความรู้ หรือเทคนิคต่างๆ เครือข่ายเหล่านี้เป็นแหล่งที่ผู้นำได้มีโอกาสเผยแพร่แนวความคิด ของตน และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับคนอื่น ๆ ทำให้เกิดความคิดที่ชัดเจนขึ้น เน้นเครือข่ายของกลุ่มคนที่อยู่บนสถานภาพที่คล้ายคลึงกัน แต่อยู่ต่างถิ่นกันได้รวมตัวกันสร้างเครือข่ายขึ้นเพื่อจะได้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน เช่น เครือข่ายกลุ่มครู เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น

2. เครือข่ายกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่เน้นการช่วยเหลือ ร่วมมือกันในการทำกิจกรรม ส่วนมากมักเป็นเครือข่ายภายในชุมชน ที่สมาชิกของเครือข่ายอาจเป็นเครือข่ายกัน หรือมีสายสัมพันธ์เป็นครูและลูกศิษย์กันหรืออาจร่วมอยู่ในกลุ่มกิจกรรมเดียวกัน สมาชิกของเครือข่ายจะคอยช่วยเหลือหรือร่วมมือกัน เพื่อให้งานพัฒนาของผู้นำประสบความสำเร็จ แต่ก็มีผู้นำบางท่านที่มีบารมีสามารถระดมความร่วมมือ การทำกิจกรรมระหว่างหมู่บ้าน ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างบ้านได้

3. เครือข่ายสนับสนุนทุน มีลักษณะเป็นกิจกรรมพัฒนาเพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งนอกจากจะมีความคิดในการวิเคราะห์หาทางออกในการแก้ปัญหาหรือมีการทำกิจกรรมการแก้ปัญหาแล้ว สิ่งหนึ่งที่มีความจำเป็นมาก คือ จะต้องเงินทุน ที่มาของทุนเพื่อดำเนินกิจกรรม การพัฒนาอาจมาจากการระดมทุนในหมู่บ้าน โดยการระดมทุนภายในหมู่บ้าน โดยการระดมทุนจากสมาชิก เช่น กองทุนร้านค้า กลุ่มออมทรัพย์หรือธนาคารข้าว หรือการทอดผ้าป่า หรืออาจเป็นทุนที่มาจากภายนอก

นักวิจัยประจำสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (อ้างถึงในปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2543, หน้า 323-324) ได้แบ่งเครือข่ายออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครือข่ายการเรียนรู้ เป็นเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นในช่วงแรกๆ ซึ่งเครือข่ายเช่นนี้เกิดขึ้นได้ใน 2 รูปแบบธรรมชาติ ซึ่งเมื่อชุมชนหนึ่งชุมชนใดสามารถพัฒนากิจกรรมการแก้ไข ปัญหาของชุมชนของตนเองได้ ชุมชนอื่นที่อยู่ใกล้เคียงก็จะเข้ามาศึกษาเรียนรู้และนำรูปแบบและวิธีการไปประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเอง ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งเป็นเครือข่ายการจัดตั้ง รูปแบบนี้เกิดจากองค์การพัฒนา ต้องการขยายพื้นที่ปฏิบัติงานของตนเองก็จะใช้ชุมชนเดิมที่ประสบการณ์และบทเรียนในกระบวนการพัฒนาแล้ว เป็นสถานที่ศึกษา ดูงานและเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับชุมชนที่องค์กรพัฒนาเข้าไปดำเนินงานใหม่ๆ

2. เครือข่ายอำนาจต่อรอง เครือข่ายนี้เชื่อว่ากิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ที่อยู่ในวงจำกัดเฉพาะพื้นที่หมู่บ้านของตนเอง จะไม่มีพลังที่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาที่แท้จริง ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ปัญหาแล้วพบว่า ปัญหาที่ชุมชนต่างๆ เผชิญอยู่นั้นไม่ได้เกิดจากชุมชนสร้างขึ้นมาเองหาแต่ชุมชนนั้นถูกกระทำจากระบบภายนอก การจะแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องสร้างให้เกิดพลังอำนาจในการต่อรองจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาที่แท้จริง

ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ (2547, หน้า 23) ได้กล่าวถึงเครือข่ายไว้ว่า เครือข่ายมีรูปแบบมากมายและมีความพยายามที่จะจำแนกเครือข่าย โดยใช้คุณลักษณะของสมาชิก พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ กิจกรรมหลัก วัตถุประสงค์และโครงสร้างของเครือข่ายเป็นเกณฑ์

1. คุณลักษณะของสมาชิก เครือข่ายอาจจำแนกตามประเภทของสมาชิก เช่น ชาวนา นักวิจัย หรือวิศวกร บางคนรวมคนที่ทำงานในระดับเดียวกันเป็นประเภทเดียวกันหรือเน้นเครือข่ายแนวราบ เช่น เครือข่ายชาวนา (ประกอบด้วยคนที่เป็นชาวนาเท่านั้น) บางคนก็รวมคนที่ทำงานสาขาเดียวกันแต่ต่างระดับกันเข้าด้วยกันหรือเน้นเครือข่ายแนวตั้ง เช่น ชาวนา นักวิจัยด้านการเกษตร หน่วยงานกำหนดนโยบายการเกษตร และหน่วยงานระหว่างประเทศที่ทำงานเกี่ยวกับด้านการเกษตร เป็นต้น บางเครือข่ายมีสมาชิกแบบบุคคล แต่บางแห่งก็มีสมาชิกเป็นองค์กรหรือสถาบันและบางแห่งมีปะปนกัน

2. พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เป็นการจำแนกเป็นเครือข่ายระดับชาติที่ดำเนินงานในพื้นที่หนึ่งหรือในประเทศหนึ่งบางแห่งก็เป็นเครือข่ายระดับประเทศ บางแห่งเป็นเครือข่ายระดับภูมิภาค เช่น ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ พื้นที่แห้งแล้ง (Arid Land Information Network) เป็นต้น

โดยสรุป การจัดแบ่งประเภทและรูปแบบของเครือข่ายในหลายมิติ ขึ้นอยู่กับบริบทที่เกี่ยวข้องและเงื่อนไขในการนำไปใช้ในการอธิบาย ทั้งนี้ เครือข่ายแต่ละประเภทต่างก็มีองค์ประกอบหรือปัจจัยแวดล้อมและรูปแบบสัมพันธ์เชื่อมโยงที่แตกต่างกันจึงจำเป็นที่นักพัฒนาการให้ความสำคัญในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทและรูปแบบของเครือข่าย เพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงได้อย่างสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่มีอยู่ในเครือข่ายเท่านั้น

การสร้างเครือข่ายการนิเทศ

การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (Network Building and Participatory) เป็นเครื่องมือสำคัญต่อการนิเทศการศึกษา ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานทางการศึกษามีความพยายามในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีสมรรถนะสูง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ เนื่องจากกระบวนการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้องค์กร มีพลังในการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาสถานศึกษายุคใหม่

แนวทางการสร้างเครือข่ายการนิเทศ มีองค์ประกอบของการพัฒนา 5 องค์ประกอบ คือ

1. การออกแบบเครือข่ายให้สอดคล้องกับเป้าหมาย
2. การสร้างเครือข่าย มี 4 ขั้นตอน คือ
 - 2.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายหรือสร้างเครือข่าย
 - 2.2 การประเมินความพร้อมของเครือข่าย
 - 2.3 การดำเนินงานปฏิบัติการด้วยเครือข่าย
 - 2.4 การตรวจติดตามและประเมินผลงานของเครือข่าย
3. กระบวนการดำเนินการผ่านระบบเครือข่าย มีการดำเนินงาน 4 กระบวนการหลัก ได้แก่
 - 3.1 การเริ่มประสานเครือข่าย (Initiation Process)
 - 3.2 การสร้างการทำงานอย่างสม่ำเสมอ (Sustainability)
 - 3.3 การพัฒนากระบวนการทำงานและเครือข่าย (Development)
 - 3.4 การปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ
4. การมีส่วนร่วม โดยมีระดับของการมีส่วนร่วม 4 ระดับ ดังนี้

ระดับ ที่ 1 การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) โดยวิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารตีพิมพ์ของสถานศึกษา การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน การจัดนิทรรศการนอกสถานศึกษา จดหมายข่าว เว็บไซต์ของสถานศึกษา เป็นต้น

ระดับ ที่ 2 การมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือ (To Consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความ คิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของสถานศึกษาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะการแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

ระดับ ที่ 3 การมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามามีบทบาท (To Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของ ประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของสถานศึกษา เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

ระดับ ที่ 4 การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (To Collaborate) เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยหุ้นส่วนกับสถานศึกษาในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น

5. กระบวนการนิเทศ การสร้างเครือข่ายเพื่อการนิเทศปัจจุบัน สามารถทำได้ง่ายตาย และมีความหลากหลาย สิ่งสำคัญคือ ต้องมีความรู้ เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นเป็นอย่างดีและการใช้อินเทอร์เน็ต (internet) มีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่าย ระบบเครือข่ายการนิเทศ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

5.1 เครือข่ายที่เป็นบุคคล ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์และมีผลงานการปฏิบัติงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นแบบอย่างในการพัฒนา

5.2 เครือข่ายที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ เครือข่ายที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ปัจจุบันมีอยู่อย่างหลากหลาย มีทั้งแหล่งการเรียนรู้ภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงานซึ่งผู้วิจัยสามารถเดินทางไปศึกษาได้

5.3 เครือข่ายผ่านระบบคอมพิวเตอร์ เครือข่ายการนิเทศผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นการสร้างเครือข่ายที่สะดวกและรวดเร็วอีกช่องทางหนึ่ง และครอบคลุมผู้รับการนิเทศได้เป็นจำนวนมาก

ขนิษฐา กาจนรังสนนท์ (2542, หน้า 13) กล่าวถึงความจำเป็นและประโยชน์จากการสร้างเครือข่าย ดังนี้

1. เครือข่ายช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือ และสื่อ ผ่านการประชุม การทดลองปฏิบัติการ การประชาสัมพันธ์ และการให้ความร่วมมือกันในการดำเนินโครงการ การแบ่งปันทักษะ และประสบการณ์ให้แก่กัน เป็นการเสริมความสมบูรณ์ให้กับสมาชิกเครือข่ายทั้งหมด ไม่ว่าจะบุคคลหรือองค์กร

2. เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงคนที่อยู่ในระดับต่างกันมีวิธีการทำงาน การจัดองค์กรและภูมิหลังต่างกัน ที่ไม่มีโอกาสติดต่อกันเข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย

3. เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงคนที่อยู่ในระดับต่างกันมีวิธีการทำงานการจัดองค์กรและ ภูมิหลังต่างกัน ที่ไม่มีโอกาสติดต่อกันเข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย

4. เครือข่ายสามารถทำให้คนและองค์กรที่ไม่มีความสัมพันธ์กันได้ทราบว่ายังมีบุคคลหรือหน่วยงานอื่นอีกมาก ที่สนใจงานในเรื่องเดียวกันและเผชิญปัญหาเหมือนกัน ทำให้ความต้องการของประชาชนได้รับการสนองตอบจากรัฐ ช่วยชี้ให้เห็นว่าปัญหาและประเด็นการพัฒนาที่ซับซ้อนและท่วมทับในหมู่บ้าน ช่วยเชื่อมโยงหน่วยงานวิชาการและแหล่งทุนกับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ทำให้คนและองค์กรได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนได้รับกำลังใจ การจูงใจ และการยอมรับ ซึ่งมีความสำคัญต่อหน่วยงานพัฒนาเล็กๆ ที่อยู่นอกระบบราชการ

โดยสรุป การสร้างเครือข่ายการนิเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม มีแนวทางในการขับเคลื่อนและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะต่างๆ ซึ่งมีความจำเป็นต่อคนหรือองค์กร เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานหรือองค์กรของตน และก่อให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน

ประโยชน์ของเครือข่าย

ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ (2547, หน้า 23) กล่าวว่า ประโยชน์เฉพาะหน้าของเครือข่ายเห็นได้จากผลงานที่สมาชิกดำเนินการ ส่วนประโยชน์ระยะยาวจะบังเกิดในรูปของควมมีประสิทธิภาพของการวิจัยและพัฒนา การถ่ายทอดวิธีการทำงานและระบบที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เครือข่ายซึ่งพอรวบรวมได้ดังนี้

1. เครือข่ายช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือ และสื่อ ผ่านการประชุม การทดลองปฏิบัติการ การประชาสัมพันธ์ และการให้ความร่วมมือกันในการดำเนินโครงการ การแบ่งปันทักษะและประสบการณ์ให้แก่กันเป็นการเสริมความสมบูรณ์ให้กับสมาชิกเครือข่ายทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือองค์กร

2. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการประสานงานในเครือข่ายช่วยลดการทำงานและการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อน ทำให้การพัฒนาสามารถดำเนินไปได้ก้าวหน้า รวดเร็ว และส่งผลต่อสังคมในวงกว้างยิ่งขึ้น

3. เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงคนที่อยู่ในระดับต่างกัน มีวิธีการทำงาน การจัดองค์กรและมีภูมิหลังต่างกันไปที่ไม่มีโอกาสติดต่อกันเข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย

4. เครือข่ายสามารถทำให้คนในองค์กรที่ไม่มีความสัมพันธ์กันได้ทราบว่ายังมีบุคคลหรือหน่วยงานอื่นอีกมากที่สนใจทำงานในเรื่องเดียวกัน และเผชิญปัญหาเหมือนกัน

5. เครือข่ายสามารถทำให้ความต้องการของประชาชนได้รับการสนองตอบจากรัฐ

6. เครือข่ายช่วยชี้ให้เห็นปัญหาและประเด็นการพัฒนาที่ซับซ้อนและท่วมท้นในหมู่บ้าน

7. เครือข่ายเชื่อมหน่วยงานวิชาการและแหล่งทุนกับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

8. เครือข่ายทำให้คนและองค์กรได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ได้รับกำลังใจการจูงใจ และการยอมรับ ซึ่งมีความสำคัญต่อหน่วยงานพัฒนาเล็กๆ ที่อยู่นอกระบบราชการ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่าย พอจะสรุปได้ว่า การพัฒนาเครือข่ายเป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น เป็นกระบวนการที่มีระดับการพัฒนาจากสภาวะของปัญหามากไปสู่ปัญหาน้อย จากปัญหาน้อยไปสู่ภาวะที่ไม่มีปัญหาและไปสู่ภาวะที่ดีขึ้น ดังนั้น การนิเทศการศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างระบบการดำเนินงานทางการศึกษาร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ได้ผล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรียนรวม

ความหมายของการเรียนรวม

นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความหมายของการเรียนรวม ไว้ดังนี้

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2546, หน้า 45) ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสเรียนรู้และดำรงชีวิตในสังคมเช่นเดียวกับเด็กในชุมชนเดียวกันให้มากที่สุด

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546, หน้า 40) ให้ความหมายว่า การเรียนรวม คือ การจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือนักเรียนพิการเข้าเรียนในกระบวนการเรียนการสอนตามปกติของนักเรียนทั่วไป โดยให้ทำกิจกรรมตามปกติในชั้นเรียน ไม่มีบริการพิเศษยกเว้นนักเรียนบางรายที่จำเป็นต้องเข้าโปรแกรมพิเศษเฉพาะ เช่น การฝึกพูด หรือเด็กที่มีปัญหาอาจเข้ามาเรียนร่วมกับนักเรียนปกติในบางเวลา บางกิจกรรมได้โดยใช้กระบวนการแบบธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมที่เป็นปกติทั่วไป

พีรพัฒน์ ชูชัย (2548, หน้า 11) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรวมว่า เป็นการจัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้มีโอกาสเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล และมีการกำหนดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกัน ระหว่างฝ่ายบริหาร ฝ่ายสอน และฝ่ายสนับสนุนทั้งในด้านการศึกษาปกติและด้านการเรียนรวม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า 5) ได้กล่าวถึง การจัดเรียนรวมว่าเป็นการจัดให้เด็กและเยาวชนพิการที่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนรวมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนปกติ และต้องให้เด็กและเยาวชนพิการหรือที่มีความบกพร่องและครอบครัวได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มคือ ตั้งแต่แรกเกิดทันทีที่พบความพิการโดยโรงเรียนต้องมีการจัดเตรียม ปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากรรวมทั้งผลิตครูการศึกษาพิเศษที่จำเป็นต้องให้มีทักษะที่จะออกไปทำงานกับครูในระบบการศึกษาทั่วไปด้วย

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 (2551, หน้า 2) ได้กำหนดความหมายไว้ว่า การเรียนรวม หมายถึง การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบรวมถึงการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

ผดุง อารยะวิญญู และวาสนา เลิศศิลป์ (2551, หน้า 4) กล่าวว่า การเรียนรวม หมายถึง การส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปเรียนในชั้นปกติและมีความคาดหวังว่าเด็กที่ส่งเข้าไปเรียนจะต้องบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาเช่นเดียวกันกับเด็กปกติ นั่นคือเด็กจะต้องเรียนรู้ได้ในหลักสูตรเดียวกันกับเด็กปกติ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในมาตรฐานเดียวกันกับเด็กอื่นๆ

กรรวิจารย์ หงส์งาม (2553, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของการเรียนรวม หมายถึง การจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและเด็กพิการเข้าไปในระบบการศึกษาทั่วไป มีการร่วมกิจกรรมและใช้ช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งในแต่ละวันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กพิการทั่วไป

จากความหมายของการเรียนรวม สรุปได้ว่า เป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือนักเรียนพิการเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป โดยอาจจัดได้หลายรูปแบบและมีลักษณะการจัดที่แตกต่างกัน ให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือพิการเรียนรวมนั่นเอง

ปรัชญาของการเรียนรวม

นักการศึกษาพิเศษส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการให้เด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนรวมกับเด็กปกติ จะช่วยให้เด็กได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่จะช่วยให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จึงให้ความหมายปรัชญาของการเรียนรวมไว้หลายลักษณะ เช่น

เลอนเนอร์และคณะ (Lernerand others, 1981, อ้างถึงใน ประภฤติ พูลพัฒน์, 2546 หน้า 58) กล่าวถึงแนวคิดการจัดการเรียนรวมสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวม ไม่แยกประเภทตามความบกพร่องเป็นการจัดบริการให้แก่เด็กนักเรียนพิเศษตั้งแต่แรกเริ่ม โดยไม่บรรจุนักเรียนเข้าในความบกพร่อง

ด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อประโยชน์ต่อการพิจารณาว่าปัญหาต่าง ๆ เกิดจากความบกพร่องหรือเป็นความล่าช้าทางวุฒิภาวะ ซึ่งสามารถกระตุ้นพัฒนาการให้เท่าทันนักเรียนปกติในเวลาอันควร ก่อนที่นักเรียนคนนั้นจะบรรลุวุฒิภาวะเพราะนักเรียนที่มีความพิการซ้อน หรือนักเรียนก่อนวัยเรียนในระยะแรกของปัญหาทางพัฒนาการ อาจมีลักษณะหลายประเภทแยกได้ยาก มีผลต่อความคาดหวังต่อตนเองในทางลบ ซึ่งครูหรือผู้ปกครองอาจเกิดความผิดพลาดในการคาดหวังและจัดประเภท

สมิทและคณะ (Smith and others, 1982, อ้างถึงใน ประภฤติ พูลพัฒน์, 2546 หน้า 57) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรวมไว้ว่า การนำนักเรียนเข้าสู่ภาวะปกติมากที่สุด เป็นวิธีการที่เป็นปกติวิสัยของสังคม เพื่อคงทักษะและพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียนพิเศษไว้ให้มากที่สุด โดยให้โอกาสในการรับสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมกับคนปกติ ได้รับการยอมรับโดยไม่มีกรณีพิเศษใด ๆ ทั้งจากเพื่อนและบุคคลอื่นในวัฒนธรรมเดียวกันซึ่งขึ้นอยู่กับเจตคติและการแสดงออกของสมาชิกในชุมชน จัดเป็นการเข้าสู่สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม การออกกฎหมายเป็นเพียงการนำไปสู่ความเป็นไปได้ ที่จะนำเข้าสู่สภาวะปกติอย่างสมบูรณ์ แต่ไม่ได้ประกันการเข้าร่วมในสังคมอย่างแท้จริงของนักเรียนพิเศษ

แพตตัน และคนอื่น ๆ (Patton; et al, 1996 อ้างถึงใน ณรงค์ อัมพรภาค 2550, หน้า 22) กล่าวว่าปรัชญาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมคือ การให้โอกาสเด็กพิการได้เรียนอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับเด็กทั่วไปในสภาพห้องเรียนปกติ ซึ่งหากได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีแล้วเด็กพิการสามารถจะประสบความสำเร็จได้ การเรียนรวมทำให้เด็กพิการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั่วไป และรอดพ้นจากการถูกตีตราว่าเป็นเด็กพิการ ทำให้เด็กทั้งสองกลุ่มยอมรับซึ่งกันและกัน และไม่นำผลจากการเรียนมาประเมินคุณค่าซึ่งกันและกัน

แซนดรา อัลเปอร์ (Sandra Alper. 1999. อ้างถึงใน สมพร หวานเสร็จ. 2543, หน้า 9) ปรัชญาการจัดการเรียนรวม เกี่ยวข้องกับทักษะการสอน การช่วยเหลือ และการร่วมมือกันระหว่างทีมของครูซึ่งสอนเด็กทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองและครูการศึกษาพิเศษ การเรียนรวมจึงหมายถึง การที่เด็กทั้งหมดได้เรียนรวมกันในชั้นเรียนปกติทุก ๆ วัน ซึ่งเด็ก ๆ จะมีความแตกต่างกันและมีหลายกลุ่ม เช่น เด็กที่มีความก้าวร้าว เด็กที่มีปัญหาทางสังคม เด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ และเด็กที่มีปัญหาด้านทักษะในการทำงาน เป็นต้น โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นของการเรียนรวมคือ เด็กทุกคนต้องเริ่มต้นที่ชั้นเรียนปกติ ซึ่งเมื่อพบความต้องการส่วนบุคคลที่เป็นความจำเป็นต้องลดข้อจำกัดออกจากสิ่งแวดล้อมให้ได้มากที่สุด

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550, หน้า 45) กล่าวว่า แนวคิดของการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน มีหลักการที่สำคัญ คือ การให้สิทธิในการดำรงชีวิตและเรียนรู้ร่วมกับชุมชนของตนเอง และใช้รูปแบบที่นักเรียนพิการแต่ละคนจะ ได้รับประโยชน์สูงสุด รวมถึงรูปแบบต่าง ๆ ของการเรียนต้องเหมาะสม ยืดหยุ่น โดยนักเรียนจะต้องถูกแบ่งแยกจากชุมชนของตนน้อยที่สุด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และสามารถปรับตัวให้เข้ากับชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน และสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ

ผดุง อารยะวิญญู และวาสนา เลิศศิลป์ (2551, หน้า 25-26) กล่าวถึงหลัก หรือบัญญัติ 10 ประการของการจัดการเรียนรวม ดังนี้

1. โอกาสที่เท่าเทียมกัน (Equal Opportunity) บุคคลทุกคนควรได้รับโอกาส ทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความบกพร่อง มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับใดก็ตาม

2. ความหลากหลาย (Diversity) ในมวลหมู่มนุษย์ทั้งปวงย่อมมีความแตกต่าง อย่างหลากหลาย จะให้มนุษย์เหมือนกันทุกคนไม่ได้ การให้การศึกษาจึงต้องยอมรับในความแตกต่างในหมู่ชน การศึกษาที่ให้อาจต้องแตกต่างกันแต่ทุกคนจะต้องเคารพในความหลากหลาย

3. ทุกคนมีความปกติอยู่ในตัว (Normalization) และต้องยอมรับในความปกตินั้น ในประเด็นนี้ หมายถึง มนุษย์ทุกคนอยากมีความปกติเหมือนกับคนอื่น ไม่มีใครอยากผิดปกติ ดังนั้นทุกคนจึงควรได้รับการศึกษาไปพร้อมๆ กับผู้อื่นโดยไม่มีแบ่งแยก

4. สังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multicultural Society) ในแต่ละสังคมย่อมมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม คนในสังคมต้องยอมรับในความหลากหลายนั้น การให้การศึกษา จึงต้องคำนึงถึงความหลากหลายของคนหลายวัฒนธรรมในสังคมนั้นๆ

5. ศักยภาพของบุคคล (Potential) มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนอย่างไรก็ตามย่อมมีศักยภาพทั้งนั้น เพียงแต่มีศักยภาพไม่เท่ากัน ดังนั้นการให้การศึกษาต้องให้จนบรรลุศักยภาพของแต่ละคน ไม่ใช่ให้การศึกษาในปริมาณที่เท่ากัน คุณภาพเท่ากัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละคน

6. มนุษยนิยม (Humanism) มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี คนในสังคมควรมีความเข้าใจกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้

7. การเป็นสังคม (Socialization) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เราไม่สามารถแยกมนุษย์ออกจากกันได้ เพราะธรรมชาติของมนุษย์ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือพึ่งพากัน การให้การศึกษาโดยการแบ่งแยก จึงไม่สอดคล้องกับความเป็นมนุษย์

8. ความเป็นส่วนบุคคล (Individualization) บุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนผู้อื่น ดังนั้นในการจัดการศึกษาควรคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของแต่ละบุคคล

9. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Dependency) มนุษย์มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การจัดการเรียนรวมทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

10. สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) การให้การศึกษาจะต้องให้ในสภาพที่เด็กเรียนได้และจะต้องนำเขากลับสู่สังคมปกติโดยเร็วที่สุด

จากแนวคิดและปรัชญาการจัดการเรียนรวมดังกล่าว สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรวมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนและใช้ชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุข ทำให้คนในสังคมยอมรับ เข้าใจในความแตกต่าง ทั้งนี้โรงเรียนควรปรับแนวคิด หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผล ประเมินผลให้เหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะและระดับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กแต่ละประเภท

รูปแบบการจัดการเรียนรวม

การจัดการเรียนรวมเป็นการจัดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียนรวมกับนักเรียนทั่วไป โดยนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องจะได้รับการเตรียมความพร้อมมาก่อนและบริการสนับสนุนตามความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคลเมื่อเข้าเรียนรวม นักวิชาการและหน่วยงานได้เสนอแนะรูปแบบการจัดการเรียนรวม ดังนี้

ศรียา นิยมธรรมและคณะ (2546, หน้า 18) ได้แบ่งรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรวมไว้ 8 รูปแบบ ดังนี้

1. เรียนรวมในชั้นเรียนปกติและปฏิบัติเหมือนนักเรียนปกติทุกประการ
2. เรียนรวมในชั้นเรียนปกติ แต่ได้รับบริการที่จำเป็นจากครูการศึกษาพิเศษ

3. เรียนรวมในชั้นเรียนปกติบางวิชาและเรียนในชั้นพิเศษเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องบางวิชา
 4. เรียนในชั้นปกติทุกรายวิชา โดยมีครูการศึกษาพิเศษให้ความช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มย่อย ๆ ขณะครูประจำวิชาอธิบาย
 5. เรียนในชั้นพิเศษ โดยให้นักเรียนทั่วไปเข้าไปเรียนรวม
 6. เรียนในชั้นพิเศษ โดยให้นักเรียนทั่วไปเรียนรวมในบางวิชา แต่บางวิชานักเรียนทั่วไปแยกไปเรียนกับเด็กในท้องถิ่นและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแยกไปเรียนรวมกับนักเรียนทั่วไปในห้องเรียนอื่น
 7. เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับนักเรียนทั่วไป
 8. เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเท่าที่จำเป็น
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2546, หน้า 45) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรวมมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับระดับความต้องการจำเป็นทางการศึกษาของเด็กพิการแต่ละคนตามโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program หน้า IEP) ดังนี้

1. ชั้นเรียนปกติเต็มวัน
2. ชั้นเรียนปกติเต็มวันที่มีบริการปรึกษาหารือ
3. ชั้นเรียนปกติเต็มวันกับบริการครูเดินสอน
4. ชั้นเรียนปกติเต็มวันกับบริการห้องสอนเสริม
5. ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ
6. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ

บพิตร โสมณวัฒน์ (2548 ,หน้า 32-33) ได้สรุปรูปแบบการจัดการเรียนรวมไว้ดังนี้

1. เรียนรวมในชั้นปกติ เป็นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนรวมกับนักเรียนปกติ โดยเรียนเหมือนนักเรียนปกติทุกประการ นักเรียนที่เข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ ควรเป็นนักเรียนที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

2. เรียนรวมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำปรึกษาแนะนำและปรึกษาการเรียนรวมวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมกับนักเรียนปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชาครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า ครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรงแต่ให้คำแนะนำแก่ ครูที่สอนนักเรียน เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนรวมเข้าใจความต้องการและความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ช่วยกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอน ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และช่วยประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้อันมีความต้องการพิเศษ

3. เรียนรวมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมกับนักเรียนปกติและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางตามโรงเรียนต่างๆ ให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน เนื่องจากมีจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก (ประมาณ 2-3 คนต่อโรงเรียน) ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังอีกโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียก ครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน

4. เรียนรวมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการ คือครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องสอนเสริมวิชาการนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง หรือ มากกว่านี้ขึ้นกับความต้องการจำเป็นพิเศษสำหรับนักเรียน นักเรียนที่เข้าเรียนในห้องนี้

จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนและประเภทของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การสอนนักเรียนอาจทำเป็นรายบุคคล หรือ เนื้อหาที่นักเรียนมีปัญหา นอกจากสอน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแล้วครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปฏิบัติปฏิบัติต่อนักเรียนประเภทนี้อีกด้วยห้องเสริมวิชาการ (Resource Room) เป็นห้องที่มีขนาดเท่าห้องเรียน หรือมีขนาดใหญ่กว่า หรือเล็กกว่าห้องเรียนได้ ในห้องนี้มีอุปกรณ์เครื่องมือตลอดจนเอกสารและหนังสือที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ หากห้องนี้มีขนาดใหญ่และมีเครื่องมือและอุปกรณ์มากและให้บริการแก่นักเรียนอย่างกว้างขวางเรียกว่าเป็นศูนย์วิชาการ (Resource Center)

5. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนรวมบางเวลา เป็นการจับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่นักเรียนต้องไปเรียนรวมกับนักเรียนปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะและกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ เป็นต้น

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้ เป็นกลุ่มเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก นักเรียนเหล่านี้เรียนในชั้นเรียนพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนรวมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับนักเรียนที่มีความพิการค่อนข้างมาก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า10-11) กล่าวว่า การจัดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียนรวมกับนักเรียนปกติ โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบที่ 1 ชั้นเรียนปกติเต็มวัน
2. รูปแบบที่ 2 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและมีบริการปรึกษาหารือ
3. รูปแบบที่ 3 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและมีบริการครูเดินสอน
4. รูปแบบที่ 4 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและมีบริการสอนเสริม
5. รูปแบบที่ 5 ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ

กรรวิการ์ หงส์งาม (2553, หน้า 9-10) กล่าวว่า การเรียนรวมในแนวคิดใหม่เป็นความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกันระหว่างครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและบริการต่างๆ ให้นักเรียนในความดูแล รูปแบบการเรียนรวมอาจจัดได้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. ชั้นเรียนปกติเต็มวัน
2. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและมีบริการปรึกษาหารือ
3. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและมีบริการครูเดินสอน
4. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและมีบริการสอนเสริม
5. ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ
6. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรวมมีหลายรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการเรียนรวมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา รูปแบบเรียนเรียนรวมในชั้นปกติมีบริการให้คำแนะนำปรึกษา รูปแบบเรียนรวมในชั้นเรียนปกติรับบริการจากครูเสริมวิชาการ รูปแบบชั้นเรียนพิเศษเรียนรวมบางเวลา ซึ่งในแต่ละรูปแบบ มีความยืดหยุ่นตามความต้องการและความจำเป็นพิเศษ ของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนที่มีความต้องการและความจำเป็นพิเศษ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาตามศักยภาพตนเอง และเพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข และเป็นที่ยอมรับของคนปกติ

แนวทางการจัดการเรียนรวม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 26-43) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรวม เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานแก่โรงเรียนในสังกัด มี 4 ขั้นตอน คือ

1. การเตรียมการ

1.1 การเตรียมสิ่งแวดล้อม

1) อาคารสถานที่ ต้องจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อความสะดวกและเหมาะสมกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เตรียมห้องเรียน มุมวางเครื่องใช้ และอุปกรณ์ อาจจำเป็นต้องจัดสร้างหรือดัดแปลงให้เหมาะสม เช่น พื้นควรปูด้วยกระเบื้องยาง ทำทางลาด ราวจับในห้องน้ำ สำหรับเด็กบกพร่องทางร่างกาย เป็นต้น

2) การจัดห้องเรียนและที่นั่ง ห้องเรียนไม่ว่าจะเป็นชั้นพิเศษเฉพาะ หรือ ห้องเรียนรวม ควรเป็นห้องที่ไม่มีเสียงรบกวน หรือมีน้อยที่สุด ไม่ควรจัดห้องที่อยู่ติดถนนหรือห้องดนตรี

3) รูปแบบการจัดห้องเรียน จัดเหมือนการจัดห้องเรียนเด็กปกติ คือจัดให้มี โต๊ะครูควรสะดวกในการเดินดูนักเรียนอย่างใกล้ชิด และสามารถร่วมกิจกรรมกับนักเรียนได้ กระดานดำจัดไว้หน้าห้องเรียน ป้ายนิเทศ แผนภูมิ แผนที่ ติดไว้ตามผนังห้องเรียน โต๊ะเก้าอี้เรียน ควร เหมาะสมกับวัยของเด็ก จัดให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ตู้อเก็บเอกสารคู่มือครู และสื่ออุปกรณ์ แฟ้ม ข้อมูลประจำตัวเด็ก แบบประเมินความก้าวหน้า โดยจัดชั้นให้มีที่ว่างในการประกอบกิจกรรม และ ที่ว่างสำหรับเด็กพิการทางกายเคลื่อนไหวสะดวก นอกจากนี้ควรจัดให้มีห้องฝึกพูด หรือห้องเสริม วิชาการไว้ด้วย

1.2 การเตรียมบุคลากร

ควรมีการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้พร้อมที่จะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรวม เข้าใจการปฏิบัติงานที่จำเป็นต่อการสอน เพื่อเสริมงานเรียนรวมให้ประสบความสำเร็จ บุคลากรที่ควรเตรียมการได้แก่

1) ผู้บริหารโรงเรียน ต้องมีเจตคติที่ดี มีหลักการบริหารจัดการเรียนรวมทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน จัดหาบริการสนับสนุนเพื่อเสริมงานเรียนรวม และ ส่งเสริมให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร

2) ครูประจำชั้นเรียนรวมหรือครูประจำวิชา ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้พื้นฐาน และวิธีสอนเด็กที่มีความบกพร่อง ในชั้นเรียนของตน เข้าใจวิธีการประสานงานกับบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรวม มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนได้ และยอมรับให้เข้าเรียนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของโรงเรียน

3) ครูประจำชั้นพิเศษ เป็นครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษ หรือผ่านการฝึกอบรมทางการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ และควรเป็นบุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรวมมีความเชื่อว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน

4) ครูเสริมวิชาการ เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนเพิ่มเติมจากการที่เด็กได้เรียนในชั้นเรียน ปกติ และเป็นผู้ประสานให้คำแนะนำครูให้ปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ถูกต้อง

1.3 การเตรียมเด็ก

1) เด็กที่มีความต้องการพิเศษ การเตรียมเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง และหากเด็กได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนส่งเข้าเรียนรวมแล้ว จะช่วยลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียนรวมและยังช่วยลดความยุ่งยากให้กับครูประจำชั้นเรียนรวม เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่พบในโรงเรียนประถมศึกษาที่มี 3 ลักษณะคือ

(1) เด็กที่รับเข้ามาใหม่ และยังไม่มีการเตรียมความพร้อม

(2) เด็กที่เรียนในชั้นเรียนอยู่แล้ว แต่ผู้ปกครองและครูไม่ทราบว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

(3) เด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมหรือพัฒนาความสามารถแล้วจากศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือจากโรงเรียน/มูลนิธิต่างๆ และส่งต่อเพื่อเข้าเรียนรวม

เด็กที่ยังไม่ได้เตรียมความพร้อม ควรได้รับการตรวจสอบเบื้องต้นว่า มีความพร้อม หรือความสามารถพื้นฐานเพียงใด เพื่อนำมากำหนดแผนเตรียมความพร้อม โดยใช้แผนจัดการศึกษารายบุคคล หรือพัฒนาความสามารถด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และต้องให้ความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนแก่เด็กด้วย เมื่อเด็กมีความพร้อมจึงส่งเข้าเรียนรวมในชั้นเรียนรวมเต็มเวลา หรือ บางเวลา หากโรงเรียนไม่สามารถจัดเป็นชั้นพิเศษได้ อาจส่งเด็กเข้าเรียนในชั้นปกติ และจัดเวลาพิเศษ ให้เด็กได้รับบริการเสริม เพื่อพัฒนาความสามารถในบางเรื่องทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความบกพร่องของ เด็กเป็นสำคัญ

2) เด็กปกติ โรงเรียนต้องทำความเข้าใจกับเด็กปกติ เพื่อให้เข้าใจการปฏิบัติตนหรือให้ การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้สร้างเจตคติที่ดีไม่ล้อเลียน ดูหมิ่นโดยจัดในรูปแบบของ กิจกรรมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจยอมรับ และเอื้ออาทรแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้เด็กพิเศษอยู่ในสังคมโรงเรียนด้วยความสุข

1.4 การเตรียมผู้ปกครอง

สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การปฐมนิเทศผู้ปกครอง ก่อนเปิดภาคเรียน การนัดหมายพบกันเป็นระยะ การสนับสนุนผู้ปกครองให้ร่วมกิจกรรมในรูปของอาสาสมัคร การ สนับสนุนให้รวมกลุ่มตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู เป็นต้น โดยควรให้ผู้ปกครองมีความรู้ในเรื่องสิทธิของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวทางที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดู แนวการสอนและการประเมินผล บทบาทในการให้ความร่วมมือแก่โรงเรียน การให้การยอมรับ เข้าใจ ไม่รังเกียจเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ โดยควรทำการเตรียมทั้งผู้ปกครองเด็กปกติ และผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

1.5 การเตรียมแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

เด็กที่เรียนรวมจะเรียนหลักสูตรเช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่เนื่องจากความบกพร่องทำให้ไม่สามารถเรียนบรรลุได้ทุกจุดประสงค์ จำเป็นต้องตัดสิ่งที่ไม่สามารถเรียนได้ออกหรือปรับลด หรือเพิ่มเติมสิ่งที่จำเป็นอื่นเข้าไป การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กได้เรียน ตามความสามารถ และได้รับการพิเศษตามความเหมาะสม

1.6 การเตรียมการวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผล ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ โดยไม่นำคะแนนและจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปรวมกับเด็กปกติ การวัดผลต้องสอดคล้องกับการ เรียนการสอนของเด็กพิเศษแต่ละคน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และอาจต้องปรับปรุงวิธีการวัดผลประเมินผล ปรับเกณฑ์การประเมินความก้าวหน้า ให้สอดคล้อง กับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน

2. การคัดแยกเด็ก

การคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความสำคัญมาก เพราะหากดำเนินการ ผิดพลาดจะส่งผลกระทบต่อการวางแผนจัดการเรียนการสอน และการให้ความช่วยเหลือเด็กสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การตรวจสอบผลงาน และมีเครื่องมือหลายชนิด เช่น แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบเฉพาะ แบบคัดแยกเป็นหมุน แบบคัดแยกเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หรือแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง การใช้แบบคัดแยกอย่างใดอย่างหนึ่งไม่สามารถสรุปได้ว่าเด็กจะเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านใด ดังนั้น การคัดแยกจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือหลาย ๆ แบบ และหลายวิธีประกอบกัน การคัดแยกเด็กควรดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ครูประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง สัมพันธ์กับการเรียนการสอน ว่าเด็กคนใดผิดปกติบ้างหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลคัดเลือกเด็กเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 หากครูยังไม่แน่ใจว่าเด็กที่ค้นพบนั้น มีความผิดปกติแน่ชัดหรือไม่อาจทำขั้นตอนที่ 1 อีกครั้ง หลังจากได้คำตอบว่าผิดปกติจริง ก็ดำเนินการขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ครูและผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ช่วยกันรวบรวมข้อมูลความผิดปกติของเด็กอย่างละเอียด โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม ทดสอบมาตรฐาน เยี่ยมบ้าน สัมภาษณ์ ผู้ปกครอง เป็นต้น แล้วบันทึกไว้

ขั้นตอนที่ 4 คณะทำงานประเมินว่าข้อมูลที่ได้อาจเพียงพอหรือไม่ ถ้ายังไม่พอให้เก็บ ข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 ใหม่

ขั้นตอนที่ 5 พิจารณาว่าเด็กที่คัดเลือคนั้น ควรได้รับความช่วยเหลือโดยวิธีใดบ้าง ถ้าถึงขั้นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษแขนงใดจะได้ส่งเด็กไปขอรับบริการพิเศษ

ขั้นตอนที่ 6 ในกรณีตัดสินใจส่งต่อ ครูต้องเตรียมเอกสารและรายงานตามความจำเป็น เพื่อขอรับบริการพิเศษจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 7 ในการปฏิบัติงาน ครูที่รับผิดชอบการจัดการเรียนรวม ต้องศึกษาหลักสูตร ปรับแผนการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล และประสานงานการเรียนที่จัดอยู่ใน โรงเรียนต่อไป

3. การทำแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individualized Implementation Plan)

3.1 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เรียกว่า IEP เป็นแผนจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษรายบุคคล เพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสม กับความต้องการและความสามารถของเด็ก โดยปกติเป็นแผนระยะ 1 ปี มีการทบทวนทุกภาคเรียน โดยทั่วไปควรมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น ชื่อ อายุ เพศ ประวัติ ประเภทความบกพร่อง
- 2) ระยะเวลาเริ่มใช้ และระยะเวลาสิ้นสุดการใช้แผน
- 3) ระดับความสามารถของเด็กในด้านต่างๆ เช่น สังคม การรับรู้ การช่วยเหลือตนเอง
- 4) จุดมุ่งหมายระยะยาว โดยทั่วไปกำหนด 1 ปี ครบ 1 ปีแล้วเด็กควรจะเรียนรู้ อะไรบ้าง

และสามารถแสดงพฤติกรรมอะไรได้บ้าง

- 5) จุดมุ่งหมายระยะสั้น
- 6) เด็กเรียนรวมต้องระบุว่า เรียนรวมเมื่อใด อย่างไร
- 7) บริการพิเศษที่จำเป็น

8) การประเมินผล ต้องระบุว่าจะใช้วิธีใดมีขั้นตอนการวัดและประเมินอย่างไร

9) การรับรองแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง

3.2 แผนการสอนเฉพาะบุคคล เรียกว่า IIP เป็นแผนการสอนที่จัดทำในรูปแบบเดียวกันกับเด็กปกติ อาจมีบางจุดประสงค์ที่ต้องปรับให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของเด็กในการจัดการเรียนการสอน อาจต้องปรับการสอน ปรับเพิ่มเวลา สื่อการสอน และวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้อง เหมาะสมตามลักษณะความต้องการพิเศษ

4. การประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม

การวัดประเมินผลจะแตกต่างกันไปจากเด็กปกติ เพราะเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน การวัดผลประเมินผลจะถูกกำหนดไว้ในแผน IEP ของแต่ละคน การวัดผลประเมินผลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจดำเนินการได้ดังนี้

4.1 กำหนดลำดับขั้นของทักษะ ครูอาจจำเป็นต้องกำหนดทักษะทางการเรียนของเด็กเป็นขั้นย่อย ๆ สอนให้เด็กทำตามขั้นย่อย ๆ แล้ววัดผลโดยการทดสอบด้วยวิธีการหลายวิธี เมื่อเห็นว่าเด็กมีทักษะตามขั้นย่อย ๆ แล้ว ถือว่าสอบผ่าน

4.2 ไม่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับเด็กอื่น เพราะเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีหลักสูตรของตนเอง แต่ละคนเรียนไม่เหมือนกัน มีความก้าวหน้าไม่เหมือนกัน จึงไม่ควรนำผลการเรียนมาเปรียบเทียบหรือใช้เกณฑ์เดียวกับเด็กปกติ ควรเปรียบเทียบความก้าวหน้าเฉพาะของเด็กแต่ละคนว่ามีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเพียงใด

4.3 การให้เกรดควรกำหนดวิธีประเมินผลและให้เกรดให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน เช่น

1) ครูร่วมกันให้เกรด ในกรณีเรียนรวมเต็มเวลา กับเด็กปกติและได้รับการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ เกรดที่ได้ไม่ควรมาจากครูคนเดียว ครูที่สอนควรมีบทบาทในการให้เกรดเท่า ๆ กัน

2) ให้เกรดจากคะแนนรวม ครูควรจำแนกคะแนนทั้งหมดออกเป็นกิจกรรมย่อยต่างๆ กัน เนื่องจากเด็กมีข้อจำกัดหลายด้านจึงจำเป็นต้องให้เกรดเด็กจากกิจกรรมหลายด้านเช่น 20% จากการสอบปลายภาค 20% จากการสอบย่อย 20% จากการร่วมกิจกรรม 20% จากการนำเสนอโครงการ 20% จากการมาเรียน เป็นต้น

5. การสอบ ครูควรใช้วิธีการยืดหยุ่นในการทดสอบ โดยอาจใช้วิธีการดังนี้

5.1 ให้เด็กสอบปากเปล่า กรณีเด็กมีปัญหาการอ่าน การเขียน เด็กอาจเข้าใจแต่อ่านช้าหรือเขียนไม่ได้จึงควรช่วยเหลือเด็กให้ทำข้อสอบได้โดยให้ตอบด้วยวาจา

5.2 ให้ทำข้อสอบโดยไม่จำกัดเวลา เนื่องจากปัญหาการอ่านการเขียน อาจไม่ต้องนั่งสอบในห้องเดียวกับเด็กปกติก็ได้

5.3 ให้สอบโดยการบันทึกเสียง บางคนมีปัญหาการเขียนมาก อาจให้เด็กตอบปากเปล่าโดยบันทึกเสียงตอบแล้วครูนำไปเปิดฟังอีกครั้ง

5.4 กำหนดเกณฑ์การทำข้อสอบใหม่ อาจปรับวิธีการให้คะแนนด้วยการนับจำนวนข้อที่เด็กทำเสร็จในเวลาที่กำหนด หรือในเวลาที่ยาวเพิ่มให้แล้ว อาจช่วยให้มีโอกาสได้คะแนนสูงขึ้นได้

5.5 ให้สอบในห้องพิเศษ หรือห้องเสริมวิชาการ เด็กอาจถามครูได้เมื่อมีปัญหาการตัดสินใจเลื่อนชั้น ควรใช้ผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นสำคัญอันดับหนึ่ง และผลสัมฤทธิ์เป็นอันดับรอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 หน้า 1-2) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรวม ควรดำเนินการบนพื้นฐานของแนวคิดและหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรกมนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้นการจัดระบบการศึกษาจึงจัดบริการทางการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่แยกความบกพร่องหรือฐานะทางเศรษฐกิจแลสังคม จึงควรจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล ประการที่สอง มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นการจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนและวัยเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอยู่ร่วมกับนักเรียนทั่วไป ย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคมเพราะเด็กเหล่านี้จะมีความเข้าใจอันดีต่อกันมีการยอมรับซึ่งกันและกัน เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม และประการที่สาม การเรียนการสอนในชั้นเรียน ย่อมสนองตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เข้าเรียนในชั้นเรียนรวม จึงควรได้มีการปรับการเรียนการสอนให้เป็นการสอนเพื่อบุคคลทั่วไป เพื่อให้พัฒนาความพร้อมและความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคนให้พัฒนาทุกด้าน ด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงหลักการที่ควรคำนึงถึงในการจัดการเรียนรวมว่า เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นนักเรียนปกติ หรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการศึกษาเป็นลักษณะของการจัดการศึกษาเพื่อคน ทุกคน การจัดการเรียนรวมเป็นการบริหารจัดการแบ่งแยกทางสังคมอย่างหนึ่ง เป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน และเด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียนไม่ใช่โรงเรียนเลือกเด็ก

ประภคิตี พูลพัฒน์ (2546, หน้า 17-18) ได้เสนอหลักพื้นฐานของการจัดการเรียนรวมไว้ 3 ประการคือ

1. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้นการจัดระบบการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องหรือฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมจึงควรจัดโครงการและปรับปรุงการปฏิบัติให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล
2. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นการจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนเพื่อให้เด็กพิเศษเรียนรวมกับนักเรียนปกติ ย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์ ทางสังคม เพราะเด็กเหล่านี้จะมีความเข้าใจอันดีต่อกัน มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม
3. การเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมสนองความแตกต่างแต่ละบุคคล ดังนั้นการจัดเด็กพิเศษเข้าเรียนในชั้นเรียนรวมจึงควรได้รับการปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคน ให้มีพัฒนาการทุกด้านด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ศรียา นิยมธรรม และคณะ (2546, หน้า 17) ได้กล่าวถึงคนพิการว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงควรเตรียมผู้พิการเสียแต่ในขณะเยาว์วัย เพื่อให้มีความพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยเชื่อว่าการให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนรวมกับนักเรียนปกติจะช่วยให้เด็กทั้งสองกลุ่มเรียนรู้และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีพร่วมกันในสังคม การจัดการเรียนรวมเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเจริญเติบโตเต็มที่ตามความสามารถของตน เพราะว่าการจัดการเรียนรวมนั้นมิได้จำกัดขอบเขตเฉพาะการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการ

เข้าร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียนของเด็กอีกด้วย เช่น การแข่งขันกีฬา การร่วมกิจกรรมต่าง ที่โรงเรียนจัดขึ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเชื่อว่าการที่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริม ภาวะทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมทั้งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไป

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาที่ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรวมกับนักเรียนทั่วไปตั้งแต่แรก เป็นการสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้สิทธิที่เท่าเทียมกัน ในโอกาสทางการศึกษาและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันตามปกติ เพื่อให้เด็กได้มีพัฒนาการทุกด้านเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้นักเรียนเหล่านี้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

ประโยชน์ของการเรียนรวม

ในประเทศที่เจริญมั่นคง และประเทศที่กำลังพัฒนา มีแนวคิดตรงกันว่า การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้เรียนรวมกับเด็กปกติ นอกจากจะเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ อันมีผลต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขแล้ว ยังทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจอันดีต่อกัน เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะมีความพร้อม ที่จะอยู่ในสังคม ได้อย่างเหมาะสม การจัดการเรียนรวมในโรงเรียนปกติเป็นการจัดการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อนักเรียนพิเศษและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายประการ นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดการเรียนรวมมีดังต่อไปนี้

กนกพร เจริญฤทธิ์ (2546, หน้า 332-33) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรวม ในประเทศที่เจริญมั่งคั่งหรือประเทศกำลังพัฒนา มีความเห็นตรงกันว่า การจัดให้เด็กพิการเรียนรวมกับนักเรียนปกติมีผลดีเป็นอย่างยิ่ง ถือว่าเป็นการประหยัดเงินของรัฐ เพราะไม่ต้องตั้งโรงเรียนใหม่ กล่าวคือการตั้งโรงเรียนใหม่แต่ละแห่งจะต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างรวมทั้ง ค่าใช้จ่ายอื่นเป็นจำนวนมาก การจัดชั้นเรียนรวมในโรงเรียนปกติจึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดการศึกษาอย่างหนึ่ง

นุชนาถ สุนทรพันธ์ (2548, หน้า 199-201) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการเรียนรวมกับเด็กปกติและต้องใช้หลักสูตรของเด็กปกติ ทำให้เด็กพิการได้รับประโยชน์หลายอย่างจากการเรียนรวม ดังนี้

1. ทางด้านการเรียน เด็กมีโอกาสได้เรียนตามลำดับชั้นในโรงเรียนปกติ โดยไม่มีข้อบกพร่อง เช่น ถ้าเด็กเรียนในชั้นพิเศษ ครูมักจะให้ความพิเศษแก่เด็กมากไป หรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ ครูมักจะปล่อย เพราะถือว่าเด็กมีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติ เด็กก็จะต้องปฏิบัติตามเด็กปกติ เช่น พยายามทำงานให้เสร็จเหมือนคนอื่น เด็กจะได้รับทักษะต่าง ๆ มากขึ้น

2. ทางด้านสังคม เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้นไม่เฉพาะแต่เพื่อนพิการเท่านั้น เพื่อนบ้านเข้าใจเด็กดีขึ้น ยอมให้ลูกของตนมาเล่นด้วย เพราะเด็กเรียนอยู่ใน โรงเรียนเดียวกันกับลูกของตน

3. การเปลี่ยนแปลงเจตคติ เด็กปกติจะมีความเคยชินกับเด็กพิการมากขึ้น เพราะให้อยู่ร่วมกันจึงไม่เห็นว่าเด็กพิการเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ขวนขวายในท่าทางและรูปร่างอีกต่อไป นอกจากนี้ เด็กยังเรียนรู้ว่าเด็กพิการต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง และมีความเข้าใจต่อเด็กพิการดีขึ้น ยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อมากขึ้น

4. ประหยัดงบประมาณของรัฐ เมื่อเด็กพิการสามารถเรียนรวมในโรงเรียนปกติได้รัฐก็ไม่ต้องมีความจำเป็นที่จะสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะสำหรับเด็กพิการ จึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายและงบประมาณไปมาก เพียงแต่เพิ่มบุคลากรที่จำเป็นบางอย่างขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น เช่น ครูสอนวิชาเสริม หรือครูเวียนสอน หรือครูการศึกษาพิเศษ ในด้านการบริหารก็มีผู้บริหารของโรงเรียนเพียงคนเดียว จึงเป็นการประหยัดในด้านงบประมาณของรัฐ

5. เด็กพิการมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน หรือไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียนพิเศษที่อยู่ห่างไกลกันมาก จนเป็นภาระของผู้ปกครองที่จะต้องรับส่ง ทั้งเป็นการประหยัดพลังงานและเวลาของเด็กที่จะต้องใช้ในการเดินทาง โดยนำเวลานั้น ๆ มาใช้ฝึกหัดหรือฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้ดีที่สุด

6. เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ไม่ต้องเสียเงินเพื่อส่งบุตรพิการไปอยู่โรงเรียนประจำ

7. เด็กพิการได้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดา มารดา และญาติพี่น้องตามปกติ และมีโอกาสประพฤติตามหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความพิการ

ผดุง อารยะวิญญู และวาสนา เลิศศิลป์ (2551, หน้า 6) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรวมมีข้อดีหลายประการดังนี้

1. มีเพื่อนเป็นแบบอย่างทุกด้านสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง
2. สร้างมิตรสัมพันธ์กับเด็กในชุมชนเดียวกัน
3. เรียนรู้ทักษะทางวิชาการ และทักษะทางสังคมจากเพื่อน ซึ่งเป็นไปเองตามธรรมชาติ ทำให้เด็กมีทักษะติดตัวและสามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์ใหม่
4. ให้ทุกคนเข้าใจว่า เด็กที่มีความบกพร่องมีอยู่ในทุกชุมชน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ
5. เด็กทุกคนรวมทั้งเด็กปกติ ได้เข้าใจความหลากหลายของคนในสังคม
6. ห้องเรียนปกติจะต้องปรับตัวเพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องสามารถเรียนรวมกันได้

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรวมที่เกิดกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่ได้รับการพัฒนาคุณภาพที่สอดคล้องกับสภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยให้เกิดการเกื้อกูลต่อกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและนักเรียนทั่วไป

การจัดการเรียนรวมให้ประสบผลสำเร็จ

การจัดการเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากการจัดการศึกษาทั่วไป เพราะการเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเด็กทุกคน ดังนั้นการเรียนรวมจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเตรียมการวางแผนให้รอบคอบและประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 58-68) กล่าวถึง ตัวชี้วัดที่สำคัญในการจัดการเรียนรวมจะประสบความสำเร็จได้ จะต้องประกอบด้วย

1. เจตคติของบุคคลที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนรวมจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับเจตคติของบุคคลเกี่ยวข้องด้วยทั้งผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองหากบุคคลเหล่านี้ปรับเปลี่ยนเจตคติช่วยให้เกิดความเข้าใจในการจัดการเรียนรวมและสามารถดำเนินการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น เจตคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการส่งเสริมการเรียนรวมประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายดังนี้

1.1 ครู ครูควรมีความเชื่อว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถเช่นเดียวกับนักเรียนปกติและสามารถเรียนรู้ได้ ครูจะต้องสอนนักเรียนด้วยความเต็มใจยอมรับและยินดีบริการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเช่นเดียวกับนักเรียนปกติ ครูเป็นบุคคลสำหรับการเตรียมนักเรียนให้ยอมรับซึ่งกันและกัน ให้นักเรียนปกติยอมรับในความแตกต่างของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

1.2 ผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรวมและให้การสนับสนุนการดำเนินงานที่ใหม่และท้าทายและมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ให้การสนับสนุนส่งเสริมทั้งในด้านงบประมาณการบริการจัดการและการจัดกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนกระตุ้นให้การเรียนรวม เกิดขึ้นด้วยการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและครู นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีความเชื่อเสมอว่าการเรียนรวม เป็นสิทธิและโอกาสของทุกคนจึงควรสนับสนุนให้มีการเรียนรวมเกิดขึ้น

1.3 พ่อแม่ผู้ปกครอง พ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนปกติหรือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษก็ตามควรให้การยอมรับและเห็นคุณค่าของการจัดการเรียนรวมทำงานร่วมกับโรงเรียน ให้ความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งที่บ้านและโรงเรียน

1.4 บุคลากรทุก ฝ่าย บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องมีความเชื่อว่านักเรียนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และแสดงออกซึ่งความสามารถที่จะเรียนรู้และแสดงออกซึ่งความสามารถในสภาพของการเรียนรวม ร่วมกันรับผิดชอบในการดำเนินงานตลอดจนการปรับบทบาทหน้าที่ให้มีความยืดหยุ่นและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนรวมที่มีความหลากหลาย

2. การพัฒนาบุคลากร บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรวมแยกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆคือ บุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและบุคลากรอื่นในโรงเรียน อีกกลุ่มหนึ่งคือ บุคลากรนอกโรงเรียน ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษ ผู้นำชุมชนและผู้สนับสนุนอื่นๆ การให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งการรับครูที่ด้อยโอกาสมาเป็นครูต้นแบบให้กับเด็กด้อยโอกาสด้วยกัน จะช่วยให้บุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจและมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น ครูนั้นเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแบบและกำหนดความคาดหวังในการจัดการเรียนรวม ดังนั้นครูควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในการพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบต่างๆเช่น การประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งกับครูในโรงเรียนเดียวกันและโรงเรียนอื่น ทั้งนี้ผู้บริหารควรจัดเวลาให้ครูได้พบปะกัน โดยการประชุมกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer coaching) และปรับสื่อการสอนร่วมกัน ส่วนการให้ความรู้แก่พ่อแม่และผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้มีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหาของบุตรหลานและเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับบ้านในฐานะหุ้นส่วนด้วย ผู้ปกครองควรเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรวมเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งที่บ้านและโรงเรียน เป็นการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนให้ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ชุมชนเองต้องมีส่วนร่วมในการช่วยจัดกิจกรรมเสริมให้กับเด็กและช่วยเหลือเด็กในกรณีที่ครอบครัวของเด็กไม่สามารถทำได้ในลักษณะของการกระจายอำนาจและการวางแผนในระดับท้องถิ่น

3. การสนับสนุนช่วยเหลือครูและนักเรียน การสนับสนุนช่วยเหลือครูและนักเรียน รวมการจัดการบริการที่จำเป็นตามที่กำหนดไว้ในแผนงานการศึกษาเฉพาะบุคคลจากเพื่อนนักเรียนด้วยกันที่อาจช่วยเหลือในลักษณะเครือข่าย การปรับหลักสูตรวิธีการสอนที่เหมาะสม การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งการช่วยเหลืออาจจัดเพิ่มเติมหรือลดลงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละคน สำหรับครูนั้น

หมายรวมถึงการช่วยเหลือสนับสนุนจากศึกษานิเทศก์ เพื่อการสอนเป็นทีม การรับข้อมูลย้อนกลับจากพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือการมีแหล่งเรียนรู้ในเรื่องการเรียนรวม การสนับสนุนในการพัฒนาวิชาชีพรวมถึงการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน

4. การเลือกใช้วิธีสอนที่มีประสิทธิภาพ มีวิธีการจัดการเรียนการสอนของระบบการศึกษา ทั่วไปหลายวิธีที่ครูสามารถเลือกและนำมาใช้ในห้องเรียนรวม ครูควรพิจารณาใช้วิธีการสอนที่หลากหลายโดยพิจารณาวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ เช่น หากครูต้องการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา อาจใช้วิธีการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การเรียนแบบมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งการสอนด้วยวิธีเหล่านี้จะช่วยให้ครูมีทางเลือกที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมกันให้เด็กทุกคนประสบความสำเร็จนั้นต้องมีการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละคน

5. ความเป็นหุ้นส่วนของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน กระบวนการที่สำคัญในการจัดการเรียนรวมคือการมีส่วนร่วม (Participation) ของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในและนอกระบบโรงเรียนบุคลากร ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนในฐานะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง จึง เป็นผู้มีส่วนร่วมในฐานะหุ้นส่วน (Partnership) ที่เท่าเทียมกัน สำหรับบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุดและต้องทำงานใกล้ชิดกับครูประจำชั้นที่โรงเรียนควรให้ความสำคัญเป็นกลุ่มแรกคือ พ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโดยทั่วไปพ่อแม่ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมักจะเปรียบเทียบพัฒนาการและความสามารถของลูกกับเด็กในวัยเดียวกันมากกว่าจะดูความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน ดังนั้นแนวทางที่จะให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนรวมถึงการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถวางแผนกำหนดหลักสูตรเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมองว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองคือหุ้นส่วนที่สำคัญที่จะทำให้การพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับประโยชน์สูงสุด

การจัดการเรียนรวมให้สำเร็จตามเป้าหมายไม่ได้เป็นเรื่องของโรงเรียนเพียงลำพังเท่านั้นแต่ ต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว ผู้ปกครองในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนที่มีสิทธิพิเศษในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพิเศษของนักเรียนจึงมีสิทธิที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาทั้งที่บ้านและโรงเรียน นอกจากนี้การระดมทรัพยากรจากชุมชน องค์กรและการสนับสนุนจากสาธารณชนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษด้วยเช่นกัน การสร้างความตระหนักให้แก่สาธารณชนโดยการจัดทำนโยบายทุกระดับให้คงไว้ ซึ่งหลักการของการอยู่ร่วมกันและการส่งเสริมเจตคติที่ดี โดยระลึกเสมอว่าการจัดการเรียนรวมเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนทั้งหลายไม่ควรเพิกเฉย นักเรียนทุกคนควรจะได้รับการศึกษาไปพร้อมๆกัน โรงเรียนจึงไม่ควรปฏิเสธการรับเด็กเข้าเรียน สำหรับการจัดการเรียนรวมบุคลากรอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันบ้างซึ่งควรร่วมมือกันหาหนทางแก้ไขและสร้างความเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียนกับชุมชนอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการพิเศษของเด็กในทุกโรงเรียน

6. การสร้างเครือข่ายโรงเรียนเรียนรวม การจัดการเรียนรวมในโรงเรียนหลายๆโรงเรียนและอยู่ใกล้เคียงกันสามารถที่จะร่วมมือกันทำงานโดยการวางแผนการทำงานร่วมกันแลกเปลี่ยนลักษณะกลุ่มโรงเรียนระหว่างโรงเรียนพิเศษกับโรงเรียนปกติเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และทรัพยากร เพื่อช่วยเหลือกันในการจัดการศึกษาจนกระทั่งทุกโรงเรียนสามารถจัดการเรียนรวมด้วยตนเอง

7. การร่วมมือกันทำงาน ครูและผู้บริหารต้องทำงานประสานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษด้วย ได้แก่ ครูการศึกษาพิเศษ นักจิตวิทยาโรงเรียน ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไข การพูด นักสังคมสงเคราะห์พยาบาลและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอื่น การที่ทำให้การเรียนรวมมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จนั้น การร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งจำเป็นมากและการทำงานต้องรับผิดชอบร่วมกัน

ผดุง อารยะวิญญู (อ้างถึงใน ณรงค์ อัมพรภาค. 2550 ,หน้า 45-46) ได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนรวมให้สำเร็จ ดังนี้

1. การเรียนรวมนั้น ควรเริ่มเมื่ออายุน้อย (Early intervention) ดังนั้นควรเริ่มตั้งแต่ชั้นปฐมวัย
2. ให้โอกาสแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการตัดสินใจว่าจะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เข้ามาในชั้นเรียนที่ตนเองสอนหรือไม่

3. สถานศึกษาที่จะบริการการเรียนรวมต้องมีความพร้อมด้านบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปกติและเด็กพิเศษ

4. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาควรมีการชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจและอบรมครู เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน และนักเรียน ให้เข้าใจบทบาทและความรับผิดชอบของตนเอง

5. สถานศึกษาจะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และเพียงพอ

6. ควรมีแผนการศึกษาสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล (IEP) เพราะแผนนี้จะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุเป้าหมาย

7. หากไม่จำเป็นแล้วไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ ในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

8. การประเมินพัฒนาการและผลการเรียนของเด็กต้องกระทำสม่ำเสมอด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้

9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนรวมอยู่เสมอ และหาทางแก้ไขปรับปรุงให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

เรโนลด์และ เบิร์ช (Reynolds and Birch. 1977, อ้างถึงใน ณรงค์ อัมพรภาค, 2550, หน้า 46-47) ที่ กล่าวว่า องค์ประกอบที่จะทำให้การจัดการเรียนรวมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ประสบผลสำเร็จ มี 10 ประการคือ

1. ครูต้องทำงานประสานกันและร่วมมือกันอย่างดี ระหว่างครูการศึกษาพิเศษกับครูปกติ
2. หากครูที่สอนเด็กปกติมีปัญหาในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางโรงเรียนควรรหาทางแก้ไข

3. ครูผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรวม

- 3.1 มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา

- 3.2 ควรมีความตั้งใจในการสอน

- 3.3 ควรมีการวางแผนการสอนอย่างรอบคอบ

3.4 ควรจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นได้ รวมทั้งขนาดของชั้นเรียนควร ยืดหยุ่นตามจำนวนและความต้องการของเด็ก

3.5 ควรระลึกว่าพัฒนาการของเด็กในด้านอารมณ์สังคม ของเด็กมีความสำคัญเช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. จัดอบรมครูปกติให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
5. การเรียนรวมควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน
6. มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ
7. ใช้แหล่งทรัพยากรจากชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
8. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและรับรู้เกี่ยวกับการเรียนรวมในโรงเรียน
9. โรงเรียนควรมีความพร้อมก่อนที่จะจัดการเรียนรวมในโรงเรียน
10. การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนรวมควรพิจารณาถึงความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ

เพอร์เตอร์ (Perter. 2004, หน้า 18-21) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่เป็นตัวชี้วัดว่าการเรียนรวมจะพัฒนาไปอย่างมีสัมฤทธิ์ผลด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้เชิงบวก ได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียนมีประโยชน์ต่อการใช้ชีวิต ในโรงเรียนของเด็กโดยตรง ครูจะไม่แบ่งแยกเด็กให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว

2. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง การจัดการเรียนรวมหากผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับครูจะทำให้การเรียนรวมประสบความสำเร็จมากขึ้น

3. การสนับสนุนการทำงานของครู ครูที่ทำงานในห้องเรียนรวมมักเผชิญกับปัญหาต่างๆครูจึงต้องการการสนับสนุนการทำงานเป็นอย่างมาก การเรียนรวมจึงประสบความสำเร็จทั้งจากครูที่ทำงานร่วมกัน ผู้บริหาร ผู้ปกครองและการสนับสนุนจากโรงเรียนด้วย

4. ผู้ช่วยเหลือในชั้นเรียน นักเรียนบางคนที่มีความบกพร่องทางร่างกายอาจต้องการความช่วยเหลือจากผู้ช่วยครู อาจเป็นอาสาสมัครมาเป็นผู้ช่วยเหลือ ดังนั้นทางโรงเรียนต้องปรับการสนับสนุนช่วยเหลือให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก

สลี (Slee. 2006, หน้า 2) ได้อธิบายถึงตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการ จัดการเรียนรวมให้ประสบความสำเร็จไว้หลายด้านดังนี้

1. ตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดการเรียนรวมด้านระบบการจัดการเรียนรวมระดับเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน ตัวชี้วัดได้แก่

1.1 หลักการของความเท่าเทียมกันและความยุติธรรมทางสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการ กำหนดนโยบายการปฏิบัติและการตัดสินใจในทุกระดับ

1.2 ศักยภาพของชุมชนถูกสร้างขึ้นโดยการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนชุมชนและ หน่วยงานต่างๆ ที่ส่วนรับผิดชอบต่อการช่วยเหลือเด็กและครอบครัว

1.3 เรื่องราวเกี่ยวกับการจัดการเรียนรวมได้จัดทำเป็นเอกสารและทำการเผยแพร่

1.4 แผนงานสะท้อนถึงการจัดการวัฒนธรรมและคุณค่า โดยอยู่บนหลักการของความ ยุติธรรมทางสังคมและกระบวนการของความเป็นประชาธิปไตย

1.5 ข้อมูลของการมีส่วนร่วมและผลลัพธ์นำมาใช้ประเมินความก้าวหน้า วางแผนปรับปรุง และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

2. ตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดการเรียนรวมด้านการสอนและการเรียนรู้ ตัวชี้วัดได้แก่
 - 2.1 ไม่ควรมีวัฒนธรรมการตำหนิเด็ก โดยที่ตั้งความคาดหวังไว้สูงสำหรับเด็กทุกกลุ่ม
 - 2.2 หลักสูตรการสอนและการประเมินผลต้องจัดขึ้นเพื่อเด็กที่มีความต้องการหลากหลาย
 - 2.3 หลักสูตรมีความท้าทายสำหรับเด็กทุกคนและเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของเด็กและชุมชน
 - 2.4 ครูเป็นผู้สร้างการเชื่อมโยงระหว่างความรู้และทักษะที่นักเรียนได้มาจากบ้านและ ชุมชน เพื่อนักเรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
 - 2.5 นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนและมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น
 - 2.6 การประเมินหลักสูตร การสอนและการประเมินผลต้องอยู่บนความสนใจ ทักษะการ เรียนรู้ และประสบการณ์ของกลุ่มนักเรียนที่หลากหลายที่นำมาออกแบบแผนการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดการเรียนรวม มีทั้งด้านระบบการจัดการเรียนรวม ด้านการสอนและการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังต้องครอบคลุมด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร การพัฒนาโปรแกรมการฝึกให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์การจัดกิจกรรม การพิจารณาด้านสิ่งแวดล้อมและเทคนิคการจัดโปรแกรม ส่วนตัวชี้วัดทางอ้อม ได้แก่ บรรยากาศแห่งความร่วมมือร่วมใจกันทำงาน การมีส่วนร่วมของครู การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและมีวิธีการสอนที่กระตุ้นให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษากับเด็กปกติ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ

รูปแบบเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและกำหนดกระบวนการ วิธีการทำงานเพื่อศึกษาคำตอบในปรากฏการณ์ต่างๆของสิ่งที่ต้องการศึกษา ทิศนา แคมมณี (2556, หน้า 1-2) กล่าวไว้ว่า รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆผู้ศึกษาต้องตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบ มีการตั้งสมมติฐานซึ่งก็คือคำตอบที่คาดคะเนไว้ล่วงหน้า สมมติฐานเหล่านี้มักจะได้มาจากข้อความรู้หรือข้อค้นพบที่ผ่านมาหรืออาจจะเกิดจากประสบการณ์หรือการหยั่งรู้ (Intuition) ของผู้ศึกษาหรืออาจจะเกิดจากทฤษฎีหลักการต่าง ๆ สมมติฐานเป็นข้อความที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ของเรื่อง/สถานการณ์ปัญหานั้น ๆ ซึ่งเป็นเพียงเครื่องมือในการแสวงหาคำตอบเท่านั้นจนกว่าจะได้รับการนำไปพิสูจน์ทดสอบ หากสมมติฐานเป็นจริง ข้อความนั้นก็จะสามารถนำไปใช้ในการทำนาย หรืออธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ รูปแบบก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับสมมติฐานที่บุคคลอาจสร้างขึ้นจากความคิด ประสบการณ์ การอุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ได้ แต่รูปแบบไม่ใช่ทฤษฎี

ความหมายของรูปแบบ

บุญชม ศรีสะอาด (ม.ป.ป.) ให้ความหมายของรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ สามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่าง ๆ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ

รัตน์ะ บัวสนธ์ (2552 หน้า 124) ให้ความหมายของรูปแบบออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้

1. แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง รูปแบบในความหมายนี้ มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น
2. แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “Mathematical Model”
3. แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้บางที เรียกว่า ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น

วาโร เฟ็งส์วีสต์ (2553, หน้า 3) สรุปความหมายของรูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดทางด้าน หลักการ วิธีการ ดำเนินงาน และเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ทิตานา แชมมณี (2556, หน้า 1) อธิบายว่า รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่ง บุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผังไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อ ช่วยให้เห็นเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556, หน้า 26) กล่าวว่า รูปแบบ หรือแบบจำลอง เกิดจากการถ่ายทอด ความเข้าใจ จินตนาการ ความคิด หรือความคิดเห็นของผู้นำเสนอที่มีต่อปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ เป็นการถ่ายทอดในลักษณะของการเลียนแบบ หรือถ่ายแบบจาก ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการของคนที่มีการรับรู้ใด ๆ ออกมาเป็นโครงสร้างที่มีระบบระเบียบ และ ง่ายต่อการรับรู้ของบุคคลอื่น

1. ลักษณะของรูปแบบไม่ใช่การบรรยายหรือการพรรณนาอย่างยืดยาว แต่เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์และหลักการของระบบ

2. ตัวรูปแบบเน้นเฉพาะส่วนสำคัญ เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้นำเสนอรูปแบบกับผู้ รับรู้รูปแบบนั้น ๆ

3. ภาพลักษณ์ของรูปแบบมุ่งการสื่อสารให้กระชับ รับรู้ภาพรวมของความหมาย มองเห็น ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อย ๆ ได้ โดยการนำเสนอเพียงครั้งเดียว

กล่าวโดยสรุป รูปแบบหรือโมเดล คือ วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผังต่อเนื่อง หรือสมการทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้สามารถเข้าใจได้ง่าย ใน ขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ ดังนั้น รูปแบบหรือแบบจำลองหรือโมเดล จึงถูกนำไปใช้ในลักษณะต่าง ๆ กัน คือ (1) เป็นแบบจำลองในลักษณะการ เลียนแบบ (2) เป็นตัวแบบที่ใช้เป็นแบบอย่าง (3) เป็นแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์และ หลักการของระบบ และ (4) เป็นแบบแผนของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยความสัมพันธ์เชิงระบบ

องค์ประกอบของรูปแบบ

วาโร เฟ็งส์วีสต์ (2553, หน้า 6) กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิง เส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ

2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก
 3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน
 4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา
 5. รูปแบบในเรื่องใด จะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ
- ทิตานา แชมมณี (2556, หน้า 2) ได้อธิบายว่า รูปแบบโดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญ สรุปได้ ดังนี้
1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมา ซึ่งสามารถพิสูจน์ ทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อพิสูจน์ทดสอบได้
 2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์/เรื่องนั้นได้
 3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
 4. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative relationships)

ประเภทของรูปแบบ

นักการศึกษา จำแนกรูปแบบออกเป็นหลายประเภท ดังนี้ (วาโร เฟ็งสวัสต์, 2553 หน้า 4)

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น
 - 1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า
 - 1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้ หรือเครื่องฝึกหัดบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก
 - 1.3 รูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เช่น รูปแบบของเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริง แต่มีขนาดเล็กย่อ
 - 1.4 รูปแบบสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) เป็นรูปแบบจำลองที่ออกแบบไว้เพื่อเป็นต้นแบบผลิตสินค้า ต้องสร้างรูปแบบเท่าของจริงขึ้นมาก่อนแล้วจึงผลิตสินค้าตามรูปแบบนั้น
2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น
 - 2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative model) เป็นการใช้ข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงานคำอธิบายรายวิชา เป็นต้น Bertalanffy (1968, หน้า 24 อ้างถึงใน วาโร เฟ็งสวัสต์, 2553 หน้า 4) ผู้สร้างทฤษฎีระบบกล่าวเกี่ยวกับรูปแบบข้อความว่า การมีรูปแบบข้อความนั้น บางครั้งอาจทำให้เข้าใจยาก แต่ก็ยังดีกว่าไม่มีรูปแบบเลย เพราะอย่างน้อยก็เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบประเภทอื่นต่อไป
 - 2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative model) เช่น สมการ และโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

3. รูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual Model) จำแนกออกเป็น

3.1 รูปแบบเชิงแนวคิดของสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model of) เป็นรูปแบบหรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปแบบที่สร้างมาจากทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

3.2 รูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model for) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นมาเพื่ออธิบายทฤษฎีหรือปรากฏการณ์ เช่น รูปแบบที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีการคัดสรรตามธรรมชาติ เพื่อนำไปอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

นอกจากนี้ พบว่า รูปแบบที่ใช้โดยทั่วไปมีอีก 5 แบบ คือ (ทิตนา แคมมณี , 2556 หน้า 2-3)

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ อย่างน้อย 2 สิ่งขึ้นไป รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ สังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์

2. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านการใช้ภาษา (พูดและเขียน) รูปแบบลักษณะนี้ใช้กันมากทางด้านศึกษาศาสตร์

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางสูตร คณิตศาสตร์ ซึ่งส่วนมากจะเกิดขึ้นหลักจากได้รูปแบบเชิงภาษาแล้ว

4. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ เป็นต้น

5. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของสภาพการณ์/ปัญหาใดๆ รูปแบบด้านศึกษาศาสตร์ มักจะเป็นแบบนี้เป็นส่วนใหญ่

จึงสรุปได้ว่า รูปแบบจัดได้หลายประเภท สำหรับรูปแบบทางการศึกษา มักจะเป็นรูปแบบเชิงสาเหตุ ซึ่งเป็นการศึกษาหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ และได้รับการยอมรับหรือพิสูจน์ การทดสอบถึงประสิทธิภาพของรูปแบบนั้น สามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ได้หรืออาจกล่าวได้ว่า รูปแบบประเภทใดก็ตาม ต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ สามารถทำนายผลที่เกิดตามมาได้ และมีศักยภาพในการสร้างความคิดรวบยอดและความสัมพันธ์ใหม่ๆ ได้

การพัฒนาแบบ

วาโร เฟ็งสวีสต์ (2553, หน้า 9-11) ได้สรุปการพัฒนาแบบจากแนวคิดและกระบวนการพัฒนาแบบ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนาแบบ

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนาแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้อาจจะศึกษาเป็นรายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษานำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนาแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

2. การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

2.2 การศึกษารายกรณี (Case study) หรือพหุกรณี หน่วยงานที่ประสบความสำเร็จหรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

2.3 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

3. การจัดทำรูปแบบในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ภายหลักที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ ผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยจากรูปแบบ ซึ่งจะทำได้รูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้น การทดสอบรูปแบบ ทำได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินมาตรฐานที่กำหนด การประเมินที่พัฒนาโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้งานดำเนินงานของ Stufflebeam และคณะ ได้นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้

1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Unity Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

1.4 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ หรือ การดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ แต่งานวิจัยบางเรื่องนั้นต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าได้ตัวเลขแล้วสรุป ซึ่ง Eisner ได้เสนอแนวคิดของการทดสอบหรือประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีแนวคิด ดังนี้

2.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรรณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2.2 รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยพัฒนามาจากการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากการวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขา ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นในวงการศึกษาก็จึงนิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะ

2.3 รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒินั้นเพียงกรรม และมีคุณประโยชน์ที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

2.4 รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

3. การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มักจะใช้เวลาพัฒนา รูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

4. การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบนี้ ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน และนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบโดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษา ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องโดยการสอบถาม สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม การพัฒนารูปแบบ มีกระบวนการหรือ ขั้นตอนสำคัญ คือ การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ โดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบที่ครบถ้วน เป็นการจัดทำรูปแบบตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ หลังจากนั้น ต้องทำการทดสอบรูปแบบที่สร้างขึ้น โดย (1) การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินมาตรฐานที่กำหนด (2) การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ชำนาญการเฉพาะทาง (3) การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และ (4) การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

2. การทดสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินมาตรฐานที่กำหนด ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ (1) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไป

ปฏิบัติจริง (2) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Unity Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ (3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา และ(4) มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

3. การทดสอบเพื่อยืนยันรูปแบบโดยการสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ได้นำรูปแบบไปทดลองใช้ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การสร้างรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโดยกระบวนการอิงผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน 3) การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 1 แห่ง 4) การประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยประเด็นหลัก 7 ด้านและประเด็นย่อย 23 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของการนิเทศมี 1 ประเด็น 2) ด้านเนื้อหาของการนิเทศ มี 5 ประเด็น 3) ด้านกระบวนการนิเทศ มี 6 ประเด็น 4) ด้านวิธีการนิเทศ มี 4 ประเด็น 5) ด้านผู้นิเทศ มี 3 ประเด็น คือ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการโรงเรียน 6) ด้านระยะเวลาการนิเทศ มี 1 ประเด็น 7) ด้านปัจจัยเอื้อ/ข้อจำกัดในการนิเทศมี 3 ประเด็น

อดุลย์ วงศ์ก้อม (2552) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) เพื่อทราบรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งวิธีการดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยขององค์ประกอบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) การตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยอ้างอิงจากผู้เชี่ยวชาญใช้วิธีการชาติพันธุ์วรรณา ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์ จำนวน 220 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผน ดำเนินการนิเทศ สื่อและเทคโนโลยี ประเมินผล การมีส่วนร่วม การปรับปรุงและพัฒนา 2) องค์ประกอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นรูปแบบที่

ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ยุพิน ยืนยง (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน และ 2) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนและนักเรียน เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑล จำนวน 3 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน ที่ใช้ชื่อว่า ซีไอพีอี (CIPE Model) ประกอบด้วย หลักการ มุ่งเน้นกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบสัมพันธ์กันและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการนิเทศและการทำวิจัยในชั้นเรียน กระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 Classifying : C การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครูและเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 Proceeding : P การดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 4 Evaluation : E การประเมินผลการนิเทศ โดยมีการกำกับติดตาม (Monitoring) อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน ผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูผู้นิเทศมีสมรรถภาพในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับสูงมากและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ มีสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ อยู่ในระดับมากที่สุด

ทองใบ ทองมาก (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) สร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก สร้างคู่มือการใช้รูปแบบและตรวจสอบรูปแบบโดยการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 3) นำเสนอรูปแบบโดยการจัดสัมมนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อวิพากษ์รูปแบบและยืนยันรูปแบบด้วยการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการดำเนินการที่ครอบคลุมกิจกรรม 6 ด้าน คือ ด้านบุคลากรผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศในโรงเรียน ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ 2) รูปแบบการนิเทศ มีองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน คือ (1) ด้านหลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการกัลยาณมิตร หลักการมนุษยสัมพันธ์ หลักการมีส่วนร่วม หลักการวางแผน หลักการทำงานเป็นทีม และหลักการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (2) ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ เพื่อพัฒนาผู้บริหารและครูผู้นิเทศให้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้นิเทศนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินการนิเทศ และเพื่อให้ครูผู้รับการนิเทศนำผลที่ได้จากการรับการนิเทศ ไปพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (3) ด้านกลไกการดำเนินการ

ประกอบด้วย กลไกการดำเนินการระดับเขตพื้นที่การศึกษา และกลไกการดำเนินการระดับโรงเรียน (4) ด้านวิธีดำเนินการ ประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ การประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศ และการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ (5) ด้านการประเมินรูปแบบ ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจผู้บริหารและครูผู้นิเทศเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน การประเมินการนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินการนิเทศของผู้บริหารและครูผู้นิเทศ และการประเมินความสามารถของครูผู้รับการนิเทศในการนำผลที่ได้รับจากการนิเทศไปพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และ 6) ด้านเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย ความตระหนักและการให้ความสำคัญของทุกคนที่เกี่ยวข้อง การได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ และการมีความพร้อมและความมั่นใจในการนิเทศของผู้บริหารและครูผู้นิเทศ การกำหนดนโยบายและแผนการนิเทศ พร้อมกับการปฏิบัติตามแผนอย่างยืดหยุ่น การสนับสนุนงบประมาณ สื่อ และเครื่องมือการนิเทศอย่างเหมาะสม การได้รับการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ การได้รับการแนะนำช่วยเหลือและสนับสนุนในการนิเทศ จากศึกษานิเทศก์อย่างต่อเนื่องและตรวจสอบคุณภาพนักเรียนโดยการเปรียบเทียบกับเป้าหมาย

สามารถ ทิมนาค (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลี๊กแมน 2) เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย และ 3) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ การนิเทศการสอน ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ร่วมกับแนวคิดการออกแบบการสอนเชิงระบบ (Instructional System Design) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานของ การนิเทศการสอน 2) ออกแบบและพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน 3) นำรูปแบบการนิเทศ การสอนไปใช้ และ 4) ประเมินผลรูปแบบการนิเทศการสอน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลี๊กแมน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย ที่เรียกว่า “AIPDE Model” ประกอบด้วย กระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การประเมินสภาพและสมรรถนะในการทำงาน (Assessing : A) ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Information : I) ขั้นที่ 3 การวางแผนการนิเทศ (Planning : P) ขั้นที่ 4 การปฏิบัติ การนิเทศ (Doing : D) และขั้นที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating : E)

ธีระวิทย์ สุกญา (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวทางการใช้รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาโดยการรวมความคิดเห็นที่สอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Delphi Technique) ในการนำมาซึ่งข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ ใช้แบบสอบถามจำนวน 3 ฉบับ จากผู้เชี่ยวชาญ 19 คน นำมาวิเคราะห์ระดับความเหมาะสมและความสอดคล้องของคำตอบตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แนวทางการนิเทศแบบกัลยาณมิตร 5 ขั้นตอน คือ 1) สร้างระบบ 2) ร่วมเป็นเจ้าของ 3) ส่งเสริมสนับสนุน 4) สติพิจารณา และ 5) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนที่ 2 แบบประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้บันทึกคุณภาพการจัดกิจกรรมของครู โดยเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกสัปดาห์จากครูกลุ่มตัวอย่าง โดยการสร้างความเข้าใจก่อนการนิเทศ และประเมินผล เป็นเวลา 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นเข้าทำการนิเทศตามรูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญและเก็บข้อมูลผลการประเมินเป็นเวลา 8 สัปดาห์ นำผลการ

ประเมินคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูแต่ละระดับชั้นมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยการคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ IBM SPSS Statistics Version 22 64-bit edition เพื่อหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที่ (t – test แบบ Dependent Sample) และวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบผลในระหว่างสัปดาห์ โดยใช้ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One way Repeated Measure ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ครูทุกระดับชั้นหลังจากได้รับการนิเทศตามรูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย จากการประเมินคุณภาพในแต่ละสัปดาห์สูงขึ้นตามลำดับอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อวิเคราะห์ผลการประเมินแต่ละระดับชั้นด้านแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และบุคลิกภาพส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมมีผลการเปลี่ยนแปลงคุณภาพก่อนได้รับ ขณะได้รับและสิ้นสุดกระบวนการนิเทศแต่ละสัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพจน์ คำริ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูโรงเรียนดงรักวิทยา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูโรงเรียนดงรักวิทยา 2) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูโรงเรียนดงรักวิทยา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร เกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับสมรรถภาพนิเทศการศึกษาและสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพความจริงที่ปรากฏจากความต้องการ ข้อมูลเชิงนโยบายและผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน การพัฒนาครู และสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 3) แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างต้นแบบการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับครู ซีไอพีไออี (CIPIE Model) 4) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ 5) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 6) แบบประเมินสมรรถนะในการนิเทศ 7) แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกรรมการนิเทศ 8) แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ 9) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 10) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ 11) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ 12) ประเด็นสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูโรงเรียนดงรักวิทยา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาบรรยายสรุปเชิงพรรณนา และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า “CIPIE Model” ประกอบด้วย หลักการ คือ เน้นกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบสัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สำคัญที่ต้องพัฒนาของครู วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการนิเทศและสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการคัดกรองโดยการประเมินสมรรถนะของครู (Classifying : C) 2) ขั้นให้ความรู้ก่อนการดำเนินการนิเทศ (Informing : I) 3) ขั้นการวางแผนการนิเทศ (Planning : P) 4) ขั้นปฏิบัติการนิเทศ (Implementing : I) 5) ขั้นการประเมินผลการนิเทศ (Evaluating : E) ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการ พบว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องและมีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และมีประสิทธิภาพ ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูไปใช้ในโรงเรียน พบว่า ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ มีสมรรถภาพการนิเทศ หลังการใช้รูปแบบการนิเทศ สูงกว่า

ก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ครูผู้รับการนิเทศ มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับครู หลังการใช้รูปแบบการนิเทศสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ครูทำหน้าที่นิเทศและครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ อยู่ในระดับสูง และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู อยู่ในระดับสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวม

สุมาลี รามฤทธิ์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพ สำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรวม 2) สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพ 3) ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรวม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรวม จำนวน 40 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Method) ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ในด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 21 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range) ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรวม โดยการนำเสนอร่างองค์ประกอบ ของรูปแบบการจัดการเรียนรวม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกับขั้นตอนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรวม สำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการและด้านการบริหารงานแผนงาน และงบประมาณ รูปแบบการจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพ สำหรับสถานศึกษาระดับ มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ประกอบด้วย 1) ส่วนนำ 2) โครงสร้างและขอบข่ายรูปแบบการจัดการเรียนรวม 3) มาตรฐาน ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินการ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงาน แผนงานและงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารงานวิชาการ ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีความเหมาะสมทุกด้าน

อรทัย แสนชัย (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการหรือหัวหน้าวิชาการ ครูผู้สอนและครูการศึกษาพิเศษโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้อรวม จังหวัดนนทบุรี จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนรู้อรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานครบถ้วน ซึ่งในการทำงานงานนั้นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการดำเนินงานมาก 3 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการงบประมาณ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนและมาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนรวม และมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง 6 ด้านคือ การจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษากำหนดโครงสร้างการจัดการเรียนรวม มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานของศูนย์บริการทางการศึกษาพิเศษ (Student Support Service : SSS) ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พบว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานการจัดการเรียนรวมแต่ยังไม่สมบูรณ์ปัญหาที่พบได้แก่ การประสานงานกับเครือข่ายหรือหน่วยงานอื่นนอกกระทรวงศึกษาธิการ ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำประกันคุณภาพภายในให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษและขาดการจัดตั้งศูนย์บริการทางการศึกษาพิเศษ

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการเรียนรู้

สุรัชย์ โภคิยะกุลและคณะ (2552) การวิจัยและพัฒนาการส่งเสริมนวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระยะที่1 ของจังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนของจังหวัดกำแพงเพชรและศึกษาบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบุคลากรทางการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบุคลากรทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานพัฒนานวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ต้องกำหนดเป็นแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นระบบและจำเป็นต้องมีการกำหนดร่วมกันจากทุกฝ่าย มีการนำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของบ้านมาร่วมกัน บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการจัดทำแผนการดำเนินงานประสานงานกับในงานต่างๆ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันโดยเน้นกระบวนการจัดการความรู้ ให้ความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดการประเมินผล การวิจัย จัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ตามความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่สร้างสัมพันธ์เครือข่ายครูและบุคลากรทางการศึกษา บทบาทของพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 1 มีบทบาทในการประสานความร่วมมือกับวิทยากรด้านต่างๆและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โรงเรียนในเครือข่ายมีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน เข้าร่วมอบรมเสริมสร้างประสบการณ์ การจัดการความรู้ และนำกิจกรรมจัดการการเรียนการสอน

บุญเพิ่ม สอนภักดี (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล วิธีดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล โดยการศึกษาและสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน และการประชุมกลุ่ม จำนวน 3 โรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด

เทศบาล โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาयर่างรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาล 247 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 องค์คณะบุคคลเครือข่ายความร่วมมือ องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายและภารกิจเครือข่ายความร่วมมือ องค์ประกอบที่ 3 แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และองค์ประกอบที่ 4 กระบวนการบริหารของเครือข่ายความร่วมมือ โดยผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาล มีความเห็นว่ารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากและมีความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

เกษณี ไทยจรรยาและคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบ PLC Online สำหรับการจัดการเรียนรู้นับฐานวิจัยตามแนวทางพะพนธ์ปัญญา มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบโครงสร้างและเนื้อหาสำหรับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้บนระบบออนไลน์สำหรับครูที่ต้องการจัดการเรียนรู้นับฐานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้เกิดพลวัตทางด้านเนื้อหาโดยใช้ต้นทุนทางด้านทรัพยากรมนุษย์จากโครงการพะพนธ์ปัญญา การดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1. การสร้างความตระหนักรู้ผ่านการเดินทางไปจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง เขียนคือคิด ตามพื้นที่ต่างๆ 2. การวางแผนออกแบบและขับเคลื่อนระบบนิเวศบนโลกออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความตระหนักรู้ทำให้ทราบวัฒนธรรมบนโลกออนไลน์ของกลุ่มเป้าหมายว่ามีผู้เสพมากกว่าผู้สร้างเนื้อหา ทำให้ต้องเกิดการรวมกลุ่มทีมขันอาสาเขียนจากแต่ละพื้นที่เพื่อผลิตงานเขียนสำหรับใช้เป็นต้นทุนในการแลกเปลี่ยนบนรูปออนไลน์ มีลักษณะเป็นบทความเขียนสะท้อนคิดผู้เขียนเชิงการจัดการเรียนรู้ ผลผลิตจากระบบออนไลน์เกิดชุมชนคนพะพนธ์ปัญญา ภายใต้ปุมปิดบนสังคม Facebook ที่สามารถเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นกันเองในหมู่ครูพะพนธ์ปัญญาด้วยกันจากทั่วประเทศ ซึ่งตลอดระยะเวลา 7 เดือน (5 กุมภาพันธ์-24 สิงหาคม 2561) เกิดปฏิสัมพันธ์จากการโพสต์การแสดงความรู้สึกและการแสดงความคิดเห็นต่างๆประมาณ 10,000 ครั้ง ภายใต้จำนวนสมาชิก 282 ราย จนนำไปสู่การถอดบทเรียนเพื่อใช้ไปต่อยอดสำหรับสื่อสารกับผู้สนใจในวิถีพะพนธ์ปัญญาผ่าน Facebook และการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ ที่มีทั้งสื่อสาธารณะประโยชน์อื่นๆ จากผลผลิตของโครงการ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ฟิดเลอร์ (Fidler) (1973) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะทางการนิเทศ ความรู้และค่านิยมที่ศึกษานิเทศก์ทางการศึกษาพิเศษและครูเห็นว่ามีความสำคัญ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศึกษานิเทศก์รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 12 คน และครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 36 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่ศึกษานิเทศก์และทักษะ ความรู้และค่านิยมที่เห็นว่าสำคัญที่ควรฝึกอบรมก่อนให้บริการนิเทศ หรือสิ่งที่เห็นว่าควรปรับปรุงมากที่สุดและให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศคล้ายแบบสัมภาษณ์ ผลจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ข้อมูลจากการสอบถามและสัมภาษณ์พบว่า ศึกษานิเทศก์เห็นว่า การติดต่อสื่อสาร การปฏิบัติงาน มีลักษณะยืดหยุ่นและทักษะการแก้ปัญหา มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการนิเทศ ในเรื่องเกี่ยวกับความรู้ด้านต่างๆ สิ่งสำคัญที่สุด คือ ความสามารถในการ

การเข้าใจและทักษะเชิงเทคนิค เป็นค่านิยมที่เห็นว่ามีค่าอย่างมาก และสิ่งที่ศึกษานิเทศก์ มีความเห็นว่าจะได้รับมากที่สุดจากการฝึกอบรม คือ การพัฒนาทักษะเชิงเทคนิค

Coburn & Russell (2008) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายระดับเขตการศึกษาต่อการสร้างความสัมพันธ์ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียน ซึ่งผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาเริ่มนำเอาเป้าหมายการสร้างชุมชนวิชาชีพเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงผลของนโยบายระดับเขตการศึกษาต่อการสร้างความสัมพันธ์ทางวิชาชีพของครูในโรงเรียน การศึกษานี้ ได้นำเอาทฤษฎี ทฤษฎีทุนทางสังคม (social capital theory) และใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางคุณภาพโดยการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (social network analysis) โดยได้ศึกษาว่า นโยบายระดับเขตการศึกษามีผลอย่างไรต่อเครือข่ายทางสังคมของครูใน 8 โรงเรียนประถมศึกษา ใน 2 เขตการศึกษาที่อยู่ในโครงการขยายผลการปฏิรูปการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษานี้เป็นแบบ exploratory comparative case study design ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ครู โค้ช และผู้อำนวยการโรงเรียน ในช่วงปี 2004-2005 ผลการศึกษาชัดเจนว่านโยบายระดับเขตการศึกษามีผลต่อปฏิสัมพันธ์ของครูในเรื่องการสอนด้านคณิตศาสตร์ แต่ปฏิสัมพันธ์นี้มีความแตกต่างกันไปทั้งลักษณะและระดับของปฏิสัมพันธ์โดยขึ้นอยู่กับลักษณะนโยบายระดับเขตการศึกษาและผู้อำนวยการโรงเรียน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าชุมชนทางวิชาชีพครูมีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ (policy implementation) (Coburn, 2001; Elmore, Peterson, & McCartney, 1996; Frank, Zhao, & Borman, 2004; Knapp, 1997; Louis, Marks, & Kruse, 1996; McLaughlin & Talbert, 2001; Newmann, King, & Youngs, 2000; Smylie & Hart, 1999). และเมื่อเปรียบเทียบกับครูที่ไม่มีเครือข่ายสนับสนุนทางวิชาชีพแล้ว ครูที่มีเครือข่ายวิชาชีพสนับสนุนมีแนวโน้มก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนและทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้นได้ (Elmore et al., 1996; Louis et al., 1996; Louis & Marks, 1998; Newmann et al., 1996; Newmann et al., 2000; Lee & Smith, 1996; Louis & Marks, 1998) แสดงให้เห็นว่าเครือข่ายสังคมครูสร้างความไว้วางใจให้กับครูเพื่อทำสิ่งที่ท้าทายเช่นการทำการสอนแบบใหม่ (Bryk & Schneider, 2002; Louis et al., 1996; Newmann et al., 2000) และเพิ่มการเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอการสนับสนุนการเรียนการสอนแบบใหม่ (Frank et al., 2004; McLaughlin & Talbert, 2001) รวมทั้งเพิ่มโอกาสของครูในการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาได้ (Coburn, 2001, 2006)

Stein and Coburn's (2008) ได้นำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับการเกิดชุมชนนักปฏิบัติของครูในโรงเรียน ซึ่งพบว่า การมีความเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์อย่างน้อยเดือนละครั้ง (ปฏิสัมพันธ์สม่ำเสมอ) เกี่ยวกับหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนและพัฒนาการปฏิบัติร่วมกัน เช่น กลุ่มการวางแผน, การวิเคราะห์การเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน การระบุปัญหาและแก้ปัญหาร่วมกัน โดยองค์ประกอบของชุมชนนักปฏิบัตินี้ได้แก่ ผู้นำระดับเขตการศึกษา (ศึกษานิเทศก์หรือผู้อำนวยการเขตที่รับผิดชอบด้านคณิตศาสตร์), ผู้อำนวยการโรงเรียน, ศึกษานิเทศก์หรือผู้นำครูที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนคณิตศาสตร์และครูคณิตศาสตร์

Coburn, Hill, & Spillane (2016) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายที่ได้รับโดยศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นมาตรฐานกลางทั่วไป ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จำเป็นต้องปรับแนวคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้กำกับนโยบายระดับเขตการศึกษา จำเป็นต้องสร้างและวางแผนการช่วยเหลือที่เหมาะสมให้กับครู ครูส่วนใหญ่ต้องการโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านทางกิจกรรม

พัฒนาวิชาชีพ (professional learning activities) ที่พัฒนาขึ้นเพื่อการเพิ่มศักยภาพของครูในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ (Cohen & Barnes, 1993; Firestone, Fitz, & Broadfoot, 1999; Schifter & Fosnot, 1993; Spillane, 2006; S. M. Wilson, Peterson, Ball, & Cohen, 1996). โดยครอบคลุมไปถึงการช่วยเหลือครูเพื่อเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับเนื้อหาวิธีการสอนคณิตศาสตร์และธรรมชาติของหลักสูตรทางคณิตศาสตร์ การเปลี่ยนความเชื่อของครูนี้ มีความสำคัญต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ (e.g., Pajares, 1992; Peterson, Fennema, Carpenter, & Loef, 1989; Stipek, Givvin, Salmon, & MacGyvers, 2001; Thompson, 1984) รวมทั้งการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิรูปและผลการเรียนรู้ของนักเรียน งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า การปฏิรูปการศึกษาในระดับเขตการศึกษา ควรคำนึงถึงปฏิสัมพันธ์ของครูเพื่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในการจัดการเรียนการสอน

Spillane, Hopkins & Sweet (2018) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายครูและความเชื่อของครูเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวทางปฏิรูปในเขตการศึกษาหนึ่งที่กำลังทำงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา การศึกษานี้ใช้ข้อมูลจากการศึกษาระยะยาวเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของครูเรื่องการสอนการอ่านและคณิตศาสตร์ รวมทั้งศึกษาถึงความไว้วางใจ (trust) และความเชื่อของครู โดยใช้การศึกษาแบบ mixed-methods design เก็บข้อมูลทุกปีตั้งแต่ปี 2010 – 2013 หลังจากนั้นติดตามข้อมูลทุกปี โดยสัมภาษณ์ครูและผู้อำนวยการที่ได้เลือกมาในปี 2011 และ 2015 การศึกษานี้ครอบคลุมโรงเรียนประถมศึกษา 14 โรงเรียน ในเขตการศึกษาขนาดกลาง 1 เขตการศึกษา นั่นคือเขตการศึกษา Auburn Park Public Schools ผลการศึกษาเชิงปริมาณ แสดงให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ของครูกับเพื่อนครูด้วยกันมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงความเชื่อด้านการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพยืนยันโครงสร้างความสัมพันธ์ที่มีผลต่อความเชื่อของครู ดังกล่าว งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าความเชื่อครูเรื่องการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แม้มีการศึกษาก่อนหน้าที่แสดงให้เห็นว่าความเชื่อครูด้านการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงได้ยากก็ตาม และการศึกษานี้สะท้อนว่าปฏิสัมพันธ์ที่ครูมีต่อเพื่อนครูด้วยกันในเรื่องการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปีหนึ่ง มีผลต่อความเชื่อของครูในปีถัดไป ซึ่งเป็นการยืนยันปรากฏการณ์ teacher peer effects (Jackson & Bruegmann, 2009; Penuel et al., 2012). โดยแสดงให้เห็นว่าเพื่อนครูมีผลต่อความเชื่อในเรื่องการเรียนการสอน ครูไม่ได้เพียงแต่มีปฏิสัมพันธ์กับคนที่มีความเชื่อเรื่องการเรียนการสอนเหมือนตัวเองเท่านั้น

บทสรุป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และนำแนวคิดจากผลงานการวิจัยที่ให้ความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบายและผู้ดำเนินนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งในการเชื่อมต่อนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ต้องอาศัยกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยมีศึกษานิเทศก์ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรึกษาเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและการวางแผนดำเนินงานและการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนการสอน จึงเห็นว่า การนำนโยบายด้านการจัดการศึกษาเรียนรวมไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความเชื่อของครูในการจัดการศึกษาเรียนรวม เนื่องจาก การเรียนรวมเป็นแนวคิดใหม่และเป็นกระแสสากลที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาพิเศษของทุกภูมิภาคทั่วโลกและเป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาไทยในยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ งานวิจัยได้สะท้อนให้เห็นว่าการนำเอาทฤษฎีทุนทางสังคม (social capital theory) และการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายทางสังคม (social network

analysis) โดยการสร้างความสัมพันธ์ทางวิชาชีพของครูให้เกิดขึ้นในโรงเรียน มีความสำคัญต่อการนำนโยบายการศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผล นอกจากนี้ ได้ศึกษางานวิจัยแล้วพบว่า การเปลี่ยนแปลงความเชื่อของครูเกิดจากการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ (professional learning activities) เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของครูในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ การมีปฏิสัมพันธ์ของครูจึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในการจัดการเรียนการสอนด้วย ดังนั้น การร่วมมือกันเรียนรู้ในวิชาชีพมีลักษณะสำคัญคือการแลกเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐาน (Share Beliefs, Values and Norms) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) จึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งในการโค้ชและเป็นยุทธวิธีการโค้ช (Coaching and Coaching Strategies) เพื่อให้ผู้รับการโค้ชตระหนักในตัวเองและเปลี่ยนแปลงความคิด ความถนัดและความสามารถตัวเอง ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การเรียนรู้ร่วมกันหรือร่วมมือกันเรียนรู้ (Collaboration) เป็นการเปิดโอกาสให้ครูเกิดการร่วมกันเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ระหว่างครูมืออาชีพ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพยิ่งขึ้นและส่งผลถึงผลการเรียนของนักเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Inquiry) จึงเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยใช้กระบวนการโค้ชแบบใดแบบหนึ่งมาเป็นกระบวนการขับเคลื่อน

แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงความเชื่อของครู อาจดูเป็นเรื่องที่ยากแต่จากการศึกษาผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีกระบวนการที่สำคัญคือ การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิสัมพันธ์ที่ครูมีต่อเพื่อนครูด้วยกัน การมีเครือข่ายสังคมของครูและการสร้างความไว้วางใจต่อกัน ก็ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อของครูในการจัดการเรียนการสอนเช่นกัน ดังนั้น ครูที่มีเครือข่ายวิชาชีพสนับสนุนมีแนวโน้มก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนและทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้นได้ เพราะการมีเครือข่ายวิชาชีพสนับสนุน เป็นการเพิ่มโอกาสให้ครูในการเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอการสนับสนุนการเรียนการสอนแบบใหม่หรือนวัตกรรมการศึกษาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนและทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้นได้ ดังนั้น ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ผู้วิจัยจึงสนใจนำแนวคิดจากการศึกษาวิจัย ดังกล่าวมาออกแบบการนิเทศที่เป็นกิจกรรมพัฒนาทางวิชาชีพ ที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมุ่งหวังที่จะให้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน นำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนางาน ตลอดจนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของบุคคลไปสู่เครือข่ายที่ยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีขั้นตอนการวิจัยสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

รายละเอียดการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 102 โรงเรียน จำนวน 1,608 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม เป็นผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 โรงเรียน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน ใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970, P 608-609) มีผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 80 คน และครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการศึกษาเรียนรวมโรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวน 160 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาโดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม จำนวนทั้งสิ้น 18 คน ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จำนวน 3 คนและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวมจำนวน 5 คน โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาจากการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ มีความเข้าใจและมี

ประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม ไม่น้อยกว่า 5 ปีหรือเป็นผู้มีผลงานดีเด่นหรือมีผลงานที่ได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับ

2) ครูผู้สอน จำนวน 10 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จำนวน 3 คน และโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม จำนวน 7 คน โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาจากการเป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ มีความเข้าใจและมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม ไม่น้อยกว่า 5 ปีหรือเป็นผู้มีผลงานการจัดการเรียนการสอนดีเด่นหรือมีผลงานที่ได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่

2.1.1 แบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม โดยสอบถามความต้องการ การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ด้านเนื้อหาการนิเทศ ด้านกระบวนการนิเทศ ด้านผู้นิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมและด้านระยะเวลาการนิเทศ โดยเป็นลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าน้ำหนัก 5 ระดับ

2.1.2 แบบคำถามการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม แบบคำถามการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (สำหรับบันทึกรายละเอียดตามประเด็นการสนทนากลุ่มที่ได้กำหนดไว้) มีลักษณะเป็นแบบบันทึกข้อมูลที่มีโครงสร้างตามประเด็นการสนทนากลุ่ม

2.2 การสร้างและหาคคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการ ดังนี้

2.2.1) แบบสอบถามความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบประเมินและให้ข้อเสนอแนะ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน (รายนามดังภาคผนวก ก หน้า 128) ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) แล้วนำไปหาดัชนีความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์ IOC (Item Objective Congruence Index) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 หน้า 62) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.60 ทุกข้อ ค่า IOC ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91 (ภาคผนวก ข หน้า 139-141)

3) การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 60 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2532 หน้า 96) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ 0.97 (ภาคผนวก ข หน้า 149)

2.2.2) แบบคำถามการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างแบบคำถามการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
- 3) นำแบบคำถามที่สร้างไว้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน (รายนามดังภาคผนวก ก หน้า 122) ได้ค่า IOC ของแบบคำถามทั้งหมด เท่ากับ 0.97 (ภาคผนวก ข หน้า 142)
- 4) ปรับปรุง การใช้ภาษาและจัดพิมพ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 5) นำแบบคำถามไปใช้ในการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามความต้องการในการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนตอบแบบสอบถามและนำส่งคืนให้ผู้วิจัย ได้แบบสอบถามครบถ้วนจำนวน 240 ฉบับ โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1-30 กรกฎาคม 2561

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้ดำเนินการจัดประชุมการสนทนากลุ่ม โดยจัดทำกลุ่มย่อย จำนวน 2 กลุ่ม โดยเป็นบุคลากรจากโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม จำนวน 18 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอน จำนวน 10 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ใช้เวลาในการจัดประชุม จำนวน 1 วัน โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในวันที่ 13 สิงหาคม 2561

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นแบบสำรวจรายการ ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 4.51-5.00	หมายถึง	มีความต้องการมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 3.51-4.50	หมายถึง	มีความต้องการมาก
ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 2.51-3.50	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 1.51-2.50	หมายถึง	มีความต้องการน้อย
ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.50	หมายถึง	มีความต้องการน้อยที่สุด

4.2 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลนำไปสังเคราะห์องค์ประกอบในการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาความต้องการในการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ยกร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1.1 กำหนดองค์ประกอบหลักของการนิเทศ โดยใช้ข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1.2 ออกแบบและสร้างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการนำผลจากการศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม ในขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำรูปแบบที่มีองค์ประกอบหลักของการนิเทศและองค์ประกอบย่อยของกระบวนการนิเทศแต่ละขั้นตอน

2. ตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

การตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ใช้กระบวนการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยมีผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 ท่าน (รายนามดังภาคผนวก ก หน้า 129) ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

2.1.1 มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา/การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ในหน่วยงานการศึกษา/การจัดการศึกษาพิเศษ โดยพิจารณาจากการมีประสบการณ์ด้านการนิเทศการศึกษา/หรือการมีความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาพิเศษ

2.1.2 มีประสบการณ์การทำงานด้านการนิเทศการศึกษา/การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรใน หน่วยงานการศึกษา/การจัดการศึกษาพิเศษ ที่มีคุณภาพไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

1) การเป็นศึกษานิเทศก์ระดับเชี่ยวชาญหรือเป็นศึกษานิเทศก์ที่มีผลงานด้าน การศึกษาพิเศษหรือการนิเทศและได้รับการยอมรับ

2) การเป็นผู้อำนวยการกลุ่ม/หัวหน้ากลุ่มงาน/โครงการ/คณะทำงานโครงการวิจัยด้าน การพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานการศึกษาหรือองค์กรการศึกษา

3) การเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาหรือเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านการศึกษาพิเศษใน ระดับมหาวิทยาลัย

2.2 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของรูปแบบการนิเทศการ จัดการศึกษาเรียนรวม โดยพิจารณาตามเกณฑ์การประเมินโครงการทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Education Evaluation) 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ด้าน ความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และด้านความ ถูกต้อง (Accuracy Standards)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

3.1.1 ร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และคู่มือการใช้

3.1.2 แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียน รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินโครงการทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Education Evaluation) ตามเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน ความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)

3.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้ดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 สร้างแบบประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียน เรียนรวม โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินโครงการทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Education Evaluation) ตามเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้

- 1) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)
- 2) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)
- 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)
- 4) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)

โดยการประเมินภาพรวม มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีประโยชน์/เป็นไปได้/เหมาะสม/ถูกต้อง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีประโยชน์/เป็นไปได้/เหมาะสม/ถูกต้อง มาก
- 3 หมายถึง มีประโยชน์/เป็นไปได้/เหมาะสม/ถูกต้อง ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีประโยชน์/เป็นไปได้/เหมาะสม/ถูกต้อง น้อย
- 1 หมายถึง มีประโยชน์/เป็นไปได้/เหมาะสม/ถูกต้อง น้อยที่สุด

3.2.3 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน พิจารณาตรวจสอบถึงความเหมาะสมของข้อคำถามก่อนนำไปใช้จริง โดยพิจารณาจากค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ที่มีค่ามากกว่า 0.60 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 หน้า 62) และพบว่า แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 โดยมีค่า IOC ของแบบประเมินทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 (ภาคผนวก ข หน้า 143-145) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขบางประเด็นตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

3.2.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมิน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบราค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2532 หน้า 96) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.93 (ภาคผนวก ข หน้า 150)

3.2.5 นำแบบประเมินไปใช้ในการประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ทำหนังสือเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 ท่าน พร้อมกับได้แนบเอกสารประกอบการประชุมสัมมนา คือ (ร่าง) รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 กำหนดการประชุมและการตรวจสอบความสอดคล้องร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

4.1.1 มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา/การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานการศึกษา/การจัดการศึกษาพิเศษ โดยพิจารณาจากการมีประสบการณ์ด้านการนิเทศการศึกษา/หรือการมีความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาพิเศษ

4.1.2 มีประสบการณ์การทำงานด้านการนิเทศการศึกษา/การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานการศึกษา/การจัดการศึกษาพิเศษ ที่มีคุณภาพไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ

- 1) การเป็นศึกษานิเทศก์ระดับเชี่ยวชาญหรือเป็นศึกษานิเทศก์ที่มีผลงานด้านการศึกษาพิเศษหรือการนิเทศและได้รับการยอมรับ
- 2) การเป็นผู้อำนวยการกลุ่ม/หัวหน้ากลุ่มงาน/โครงการ/คณะทำงานโครงการวิจัยด้านการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานการศึกษาหรือองค์กรการศึกษา
- 3) การเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาหรือเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านการศึกษาพิเศษในระดับมหาวิทยาลัย

4.2 ดำเนินการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2561 เวลา 13.00 - 16.00 น. ณ ห้องประชุมพวงชมพู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยมี ดร.อนันต์ แก้วตาดีบ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นผู้ดำเนินการประชุม เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงร่างรูปแบบ

4.3 ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

4.4 นำข้อมูลจากการประเมินคุณภาพของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม จากผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงแบบ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.2 ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวมโดยผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย กำหนด ดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ มากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ มาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ ปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ น้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านความถูกต้องของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 102 โรงเรียน จำนวน 1,608 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคุณภาพของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 60 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม จำนวน 20 โรงเรียน ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม โรงเรียนละ 1 คน จำนวนทั้งสิ้น 20 คน

2) ครูผู้สอน ในโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม โรงเรียนละ 2 คน จำนวนทั้งสิ้น 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ฉบับเดียวกับกับผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ประเมินคุณภาพของร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านความถูกต้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 สร้างความเข้าใจและชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม

3.2 ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม โดยดำเนินการตามคู่มือรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

3.3 ให้ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรู้รวม ประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรู้รวม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)

3.4 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรู้รวมตามแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรู้รวม ในโรงเรียนเรียนรู้รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการประเมินด้านความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย กำหนด ดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ มากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ มาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ ปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ น้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรู้รวม ในโรงเรียนเรียนรู้รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรู้รวมในโรงเรียนเรียนรู้รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 102 โรงเรียน จำนวน 1,608 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรู้รวม ในโรงเรียนเรียนรู้รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 60 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรู้รวม จำนวน 20 โรงเรียน ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรู้รวม โรงเรียนละ 1 คน จำนวนทั้งสิ้น 20 คน

2) ครูผู้สอน ในโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม โรงเรียนละ 2 คน จำนวนทั้งสิ้น 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ได้ดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมิน

2.2.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ตามประเด็นที่ต้องการประเมิน กำหนดชนิดของแบบประเมินโดยเลือกใช้แบบประเมินแบบมาตราวัดตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert scale) (กาญจนา วัฒนาย, 2545 : 185) ซึ่งประมาณค่าระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ และนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร, 2525 : 70)

ตอบ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 5 คะแนน

ตอบ เห็นด้วย ให้คะแนน 4 คะแนน

ตอบ ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 3 คะแนน

ตอบ ไม่เห็นด้วย ให้คะแนน 2 คะแนน

ตอบ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 1 คะแนน

เมื่อได้ผลการตอบของแบบประเมินความพึงพอใจ ทั้งฉบับแล้วนำมาคิดคะแนนเฉลี่ย และแปลความหมายเป็นระดับความพึงพอใจ ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2.3 สร้างข้อคำถามตามประเด็นที่กำหนดไว้ให้ครอบคลุมจุดประสงค์ของการประเมินและประเด็นที่กำหนดไว้

2.2.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (รายนามดังภาคผนวก ก หน้า 128) โดยพิจารณาจากค่า IOC (Index of item

Objective Congruence) ที่มีค่ามากกว่า 0.60 ขึ้นไป และพบว่า แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวมมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ทุกข้อ โดยมีค่า IOC ของแบบประเมินทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 (ภาคผนวก ข หน้า 147-148)

2.2.5 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมิน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2532 หน้า 96) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 (ภาคผนวก ข หน้า 151)

2.2.6 จัดพิมพ์แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อนำไปใช้ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

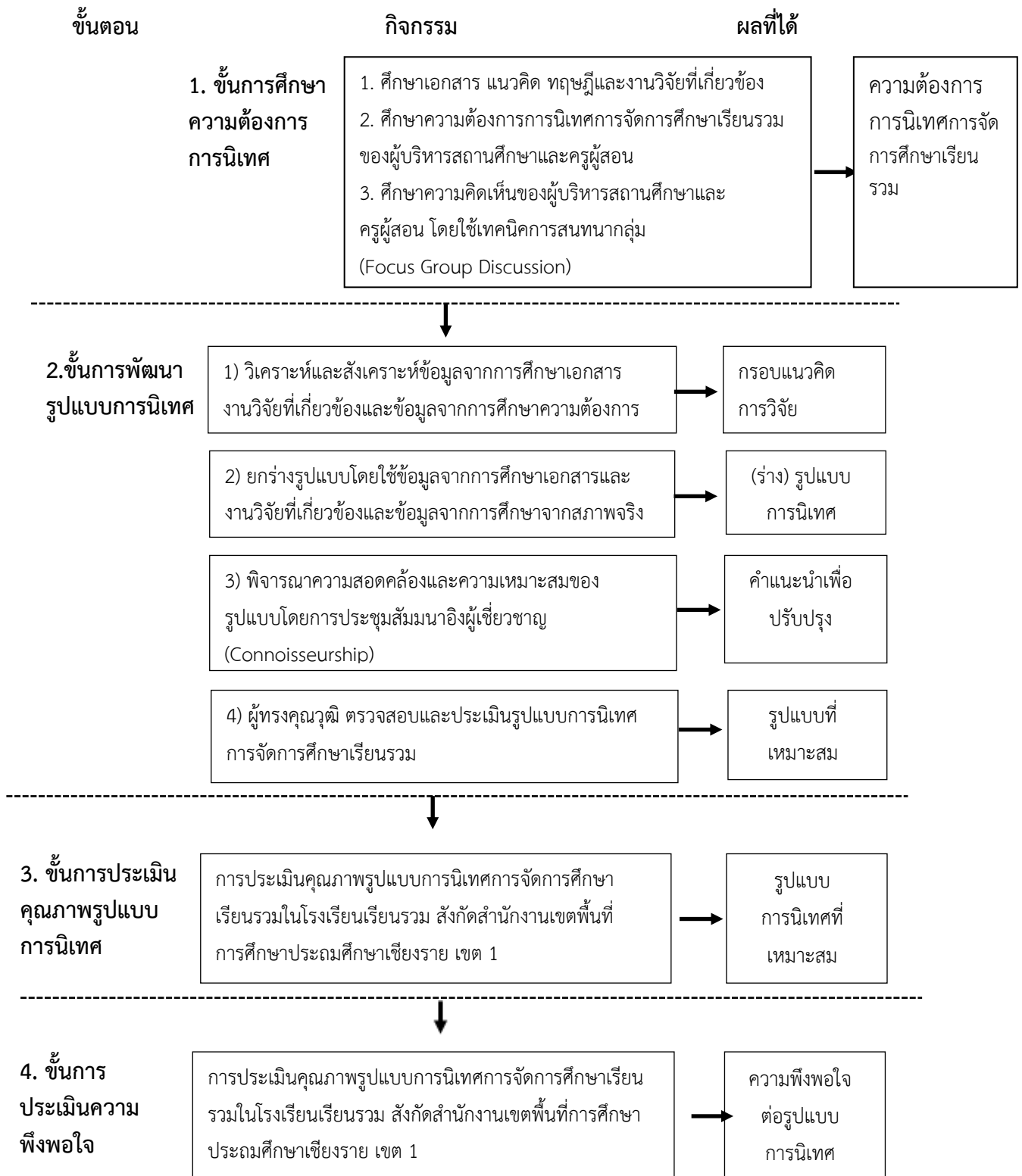
การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวมตามแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายเป็นระดับความพึงพอใจ ดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการพัฒนาแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการพัฒนาแบบแผนการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

- 1.1 ผลการศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมจากแบบสอบถาม
- 1.2 ผลการศึกษาโดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

- 2.1 ผลการยกร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
- 2.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1.1 ผลการศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมจากแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม โรงเรียนละ 2 คน รวมส่งแบบสอบถามความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ทั้งหมด จำนวน 240 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ทุกฉบับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	80	33.33
ครูผู้สอน	160	66.67
อายุราชการ/ ประสบการณ์ ทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี	41
	5-10 ปี	29
	11-15 ปี	6
	มากกว่า 15 ปี	122
ประสบการณ์ทำงานด้านการศึกษาพิเศษ/ การจัดการศึกษาเรียนรวม	น้อยกว่า 3 ปี	15
	3-5 ปี	14
	6-10 ปี	19
	มากกว่า 10 ปี	192

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 33.33 เป็นครูผู้สอน ร้อยละ 66.67 อายุราชการ/ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.62 และประสบการณ์ทำงานด้านการศึกษาพิเศษ/การจัดการศึกษาเรียนรวม มากกว่า 10 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.00

ตารางที่ 2 ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	เพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	4.53	0.62	มากที่สุด
2	เพื่อกระตุ้นให้เกิดแนวคิดและนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ	4.64	0.58	มากที่สุด
3	เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง	4.51	0.62	มากที่สุด
4	เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.58	0.61	มากที่สุด
5	เพื่อช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียน การสอนและการช่วยเหลือนักเรียน	4.74	0.55	มากที่สุด
6	เพื่อสะท้อนข้อมูลผลการปฏิบัติงานหรือผลการ ดำเนินงาน	4.46	0.73	มาก
7	เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการ ปฏิบัติงาน	4.56	0.63	มากที่สุด
8	เพื่อติดตาม ตรวจสอบคุณภาพผลการดำเนินงาน	4.31	0.77	มาก
9	เพื่อตรวจสอบผลผลิตด้านคุณภาพนักเรียน	4.34	0.76	มาก
10	เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือของครู	4.48	0.73	มาก
n = 240		4.51	0.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความต้องการการนิเทศเพื่อช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนและการช่วยเหลือนักเรียน มากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.74$) (S.D.=0.55) รองลงมาได้แก่ เพื่อกระตุ้นให้เกิดแนวคิดและนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ ($\bar{X}=4.64$) (S.D.=0.58) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\bar{X}=4.58$) (S.D.=0.61) เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.56$) (S.D.=0.73) และเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X}=4.51$) (S.D.=0.62) ตามลำดับและมีความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมด้านวัตถุประสงค์การนิเทศในระดับมากเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือของครู ($\bar{X}=4.48$) (S.D.=0.73) เพื่อสะท้อนข้อมูลผลการปฏิบัติงานหรือผลการดำเนินงาน ($\bar{X}=4.46$) (S.D.=0.73) เพื่อตรวจสอบผลผลิตด้านคุณภาพนักเรียน ($\bar{X}=4.34$) (S.D.=0.76) และเพื่อติดตามตรวจสอบคุณภาพผลการดำเนินงาน ($\bar{X}=4.31$) (S.D.=0.77) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
ด้านเนื้อหาการนิเทศ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เรียนรวม	4.05	0.74	มาก
2	ความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	4.39	0.70	มาก
3	แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวม	4.41	0.73	มาก
4	การจัดหลักสูตรการจัดการศึกษาเรียนรวม	4.39	0.62	มาก
5	การจัดระบบและการวางแผนการจัดการชั้นเรียน	4.32	0.72	มาก
6	การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ	4.36	0.73	มาก
7	เทคนิคการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องในชั้น เรียนรวม	4.55	0.57	มากที่สุด
8	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.31	0.67	มาก
9	ระบบการบริหารและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก	4.22	0.75	มาก
10	การพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาเรียนรวม	4.54	0.61	มากที่สุด
n = 240		4.35	0.68	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมด้านเนื้อหาการนิเทศในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) (S.D.=0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความต้องการการนิเทศเรื่อง เทคนิคการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) (S.D.=0.57) เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ การพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาเรียนรวม ($\bar{X}=4.54$) (S.D.=0.61) และมีความต้องการการนิเทศในระดับมาก เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวม ($\bar{X}=4.41$) (S.D.=0.73) ความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ($\bar{X}=4.39$) (S.D.=0.70) การจัดหลักสูตรการจัดการศึกษาเรียนรวม ($\bar{X}=4.39$) (S.D.=0.62) การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}=4.36$) (S.D.=0.73) การจัดระบบและการวางแผนการจัดการชั้นเรียน ($\bar{X}=4.32$) (S.D.=0.72) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.31$) (S.D.=0.67) และระบบการบริหารและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=4.22$) (S.D.=0.75) และกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม ($\bar{X}=4.05$) (S.D.=0.74) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษา เรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
ในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
ด้านกระบวนการนิเทศ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	การพัฒนาครูเริ่มต้นด้วยการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจสอดคล้องตามความต้องการของครู	4.30	0.70	มาก
2	การมีส่วนร่วมในการนิเทศจากผู้เกี่ยวข้องที่หลากหลาย	4.32	0.73	มาก
3	การมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่บ่อยครั้ง	4.53	0.61	มากที่สุด
4	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายสาขาความรู้หรืออาชีพ	4.51	0.52	มากที่สุด
5	การได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติให้เกิดทักษะและความชำนาญ	4.59	0.54	มากที่สุด
6	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู	4.18	0.69	มาก
7	การได้สะท้อนคิดและเสนอแนะแนวทางการพัฒนางานร่วมกัน	4.23	0.66	มาก
8	การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือในการปฏิบัติงาน	4.57	0.53	มากที่สุด
9	การนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นระยะๆ ตามแผนการนิเทศ	4.17	0.64	มาก
10	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ	4.08	0.71	มาก
n = 240		4.35	0.63	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมด้านกระบวนการนิเทศในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) (S.D.=0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการการนิเทศโดยการได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติให้เกิดทักษะและความชำนาญในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) (S.D.=0.54) เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.57$) (S.D.=0.53) การมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่บ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.53$) (S.D.=0.61) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายสาขาความรู้หรืออาชีพ ($\bar{X} = 4.51$) (S.D.=0.52) และมีความต้องการการนิเทศ ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในการนิเทศจากผู้เกี่ยวข้องที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.32$) (S.D.=0.73) การพัฒนาครูเริ่มต้นด้วยการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจสอดคล้องตามความต้องการของครู ($\bar{X} = 4.30$) (S.D.=0.70) การได้สะท้อนคิดและเสนอแนะแนวทางการพัฒนางานร่วมกัน ($\bar{X} = 4.23$) (S.D.=0.66) การนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นระยะๆ ตามแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.17$) (S.D.=0.64) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ ($\bar{X} = 4.08$) (S.D.=0.71) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษา เรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
ในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
ด้านผู้นิเทศ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้บริหารระดับ นโยบาย	3.89	0.76	มาก
2	ศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการผู้มีความรู้ด้านการศึกษา พิเศษ	4.52	0.57	มากที่สุด
3	ครูแกนนำที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ	4.29	0.62	มาก
4	ครูอาวุโสที่มีประสบการณ์หรือมีความชำนาญในการสอน	3.96	0.77	มาก
5	ผู้บริหารสถานศึกษา	4.01	0.80	มาก
6	ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จากสถาบันอุดมศึกษา	3.85	0.86	มาก
7	ครูผู้สอนจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด	3.93	0.79	มาก
8	ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและการช่วยเหลือนักเรียน จากหน่วยงาน/องค์กร อิสระ	3.87	0.75	มาก
9	แพทย์หรือพยาบาลหรือสหวิชาชีพ เช่น นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพ นักฝึกพูด ฯลฯ	4.01	0.88	มาก
10	ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.67	0.97	มาก
n = 240		4.00	0.78	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมด้านผู้นิเทศในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$) (S.D.=0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการการนิเทศจากศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการผู้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$) (S.D.=0.57) รองลงมา ได้แก่ ครูแกนนำที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ ($\bar{X}=4.29$) (S.D.=0.62) ผู้บริหารสถานศึกษาและแพทย์หรือพยาบาลหรือสหวิชาชีพ เช่น นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพนักฝึกพูด ($\bar{X}=4.01$) (S.D.=0.88) ครูอาวุโสที่มีประสบการณ์หรือมีความชำนาญในการสอน ($\bar{X}=3.96$) (S.D.=0.77) ครูผู้สอนจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ($\bar{X}=3.93$) (S.D.=0.79) ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้บริหารระดับนโยบาย ($\bar{X}=3.89$) (S.D.=0.76) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและการช่วยเหลือนักเรียนจากหน่วยงาน /องค์กรอิสระ ($\bar{X}=3.87$) (S.D.=0.75) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษจากสถาบันอุดมศึกษา ($\bar{X}=3.85$) (S.D.=0.86) และผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{X}=3.67$) (S.D.=0.97) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
ในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
ด้านระยะเวลาการนิเทศ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	การนิเทศผ่านเครือข่ายออนไลน์อย่างต่อเนื่อง	3.92	0.80	มาก
2	การนิเทศการปฏิบัติงานในระดับชั้นเรียน เดือนละ 1 ครั้ง	3.82	0.78	มาก
3	การนิเทศการปฏิบัติงานในระดับสถานศึกษา ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.32	0.60	มาก
4	การนิเทศฝึกอบรมระยะสั้น 1 วัน	3.95	0.84	มาก
5	การนิเทศฝึกอบรมระยะสั้น 2 วัน	3.69	0.83	มาก
6	การนิเทศฝึกอบรมระยะสั้น 3 วัน	3.69	0.83	มาก
7	การนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	4.10	0.72	มาก
8	การนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มเครือข่าย เดือนละ 1 ครั้ง	4.51	0.55	มากที่สุด
9	การนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในเขตพื้นที่ การศึกษา ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.61	0.55	มากที่สุด
10	การนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด/ภาค/ ประเทศ ปีละ 1 ครั้ง	3.80	0.91	มาก
n = 240		4.04	0.74	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมด้านระยะเวลาการนิเทศในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$) (S.D.=0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการการนิเทศในระดับมากที่สุดคือการนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในเขตพื้นที่การศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X}=4.61$) (S.D.=0.55) รองลงมาได้แก่ การนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มเครือข่าย เดือนละ 1 ครั้ง ($\bar{X}=4.51$) (S.D.=0.55) และมีความต้องการการนิเทศในระดับมาก คือ การนิเทศการปฏิบัติงานในระดับสถานศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง การนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ($\bar{X}=4.10$) (S.D.=0.72) การนิเทศฝึกอบรมระยะสั้น 1 วัน ($\bar{X}=3.95$) (S.D.=0.84) การนิเทศผ่านเครือข่ายออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.92$) (S.D.=0.80) การนิเทศการปฏิบัติงานในระดับชั้นเรียนเดือนละ 1 ครั้ง ($\bar{X}=3.82$) (S.D.=0.78) การนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด/ภาค/ประเทศปีละ 1 ครั้ง ($\bar{X}=3.80$) (S.D.=0.91) การนิเทศฝึกอบรมระยะสั้น 2 วันและการนิเทศฝึกอบรมระยะสั้น 3 วัน ($\bar{X}=4.69$) (S.D.=0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
ในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
ภาพรวมทุกด้าน

ที่	รายการประเมิน	ระดับความต้องการ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ	4.51	0.66	มากที่สุด
2	ด้านเนื้อหาการนิเทศ	4.35	0.68	มาก
3	ด้านกระบวนการนิเทศ	4.35	0.63	มาก
4	ด้านผู้นิเทศ	4.00	0.78	มาก
5	ด้านระยะเวลาการนิเทศ	4.04	0.74	มาก
n = 240		4.25	0.68	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$) (S.D.=0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความต้องการการนิเทศในระดับมากที่สุด คือ ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศรองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหาการนิเทศและด้านกระบวนการนิเทศ ($\bar{X}=4.35$) (S.D.=0.68) (S.D.=0.63) ด้านระยะเวลาการนิเทศ ($\bar{X}=4.04$) (S.D.=0.74) และด้านผู้นิเทศ ($\bar{X}=4.00$) (S.D.=0.78) ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาโดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาโดยเทคนิคการสนทนากลุ่มจำนวน 18 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีผลการปฏิบัติงานหรือผลงานดีเด่นที่ได้รับการยกย่อง เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับ โดยผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครูผู้สอน จำนวน 10 คน

การศึกษาโดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม จัดแยกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนละครั้ง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มและมีคณะทำงานในการบันทึกเสียงและบันทึกรายละเอียดตามประเด็นการสนทนา ผลการศึกษาโดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม สรุป ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

1.1 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น จัดการเรียนการสอนร่วมกับนักเรียนปกติ ในห้องเรียนเต็มเวลา โดยมีครูประจำชั้นและครูผู้สอนแต่ละรายวิชาดูแลรับผิดชอบในชั้นเรียนตลอดในช่วงโมงของการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเสริมจัดเป็นรายชั่วโมงสอนเพิ่มเติมเสริมหลังจากเวลาเรียนปกติ นอกจากนี้ บางโรงเรียน จัดการเรียนการสอนร่วมกับนักเรียนปกติ ในห้องเรียนเต็มเวลา โดยมีครูประจำชั้นและครูผู้สอนแต่ละรายวิชาดูแลรับผิดชอบในชั้นเรียน โดยให้มีการสอนเสริมหรือสอนเพิ่มเติมบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนปกติ ไม่มีการแยกเด็กนักเรียนออกมาเรียนเสริมนอกเวลา อีกรูปแบบหนึ่งคือจัดการเรียนการสอนร่วมกับนักเรียนปกติ ในห้องเรียนบางเวลาและจัดให้เรียนในบางรายวิชาที่สามารถเรียนได้ โดยมีครูผู้รับผิดชอบโดยตรงหรือพี่เลี้ยง ดูแลร่วมกับครูผู้สอน และจัดให้มีบริการสอนเสริม ในห้องเสริมวิชาการและปรับพื้นฐานการเรียนตามระดับความสามารถ โดยครูผู้รับผิดชอบนักเรียนเรียนรวมเฉพาะและเป็นผู้ประสานความร่วมมือกับครูประจำชั้นและครูประจำวิชาสำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนบกพร่องรุนแรง เช่น บุคคลออทิสติก ก็มุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนพัฒนาทักษะเฉพาะรายบุคคลในห้องเรียนเฉพาะ เป็นส่วนใหญ่และให้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนปกติ เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมดนตรี กีฬา ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนในห้องเรียนบางเวลาและจัดให้เรียนในบางรายวิชาที่สามารถเรียนได้ โดยมีครูผู้รับผิดชอบโดยตรงหรือพี่เลี้ยงดูแลร่วมกับครูผู้สอน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลไว้ว่า

โรงเรียน.....จัดการเรียนการสอนร่วมกับเด็กปกติ ในห้องเรียนเต็มเวลา และในช่วงบ่ายจะมีการจัดกิจกรรมสอนเสริมโดยมีครูรายวิชาจัดการสอนเสริมให้กับนักเรียน เช่น วิชาภาษาไทย จะมีครูประจำชั้นดูแลจัดทำแผนการเรียนการสอนเฉพาะบุคคลและจัดการเรียนการสอนเพื่อสอนเสริมให้กับนักเรียนในชั้นเรียนของตัวเองซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีความบกพร่องที่ต่างกัันนักเรียนบางคนมีปัญหาด้านการอ่าน นักเรียนบางคนมีปัญหาด้านพฤติกรรม นักเรียนบางคนไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ มีลักษณะที่มีปัญหาซ้ำซ้อนหลายอย่างซึ่งต้องมีครูดูแลเป็นพิเศษ (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา,สนทนากลุ่ม)

ที่โรงเรียนของผม ทำแผน IEP ร่วมกันโดยประชุมทุกสัปดาห์ และในหนึ่งสัปดาห์จะให้ นักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากพี่เลี้ยงเป็นการสอนเสริมนอกเหนือจากที่ครูประจำชั้นด้วยสอนเสริมไปแล้ว ซึ่งในชั้นเรียนปกติดูแลได้อย่างใกล้ชิดไม่ได้ ครูประจำชั้นต้องดูแลนักเรียนทั้งห้อง จึงจัดให้พี่เลี้ยงได้ช่วยเหลือหมุนเวียนไปตามชั้นเรียน การจัดสอนเสริมให้กับนักเรียนมอบหมายให้ครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชาเป็นผู้ส่งเสริมให้กับนักเรียน โดยพี่เลี้ยงเป็นผู้ที่มีบทบาทในการช่วยเหลือครู (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สทนากลุ่ม)

1.2 โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนและการช่วยเหลือที่เป็นระบบโดยมีการคัดกรองและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทั้งด้านวิชาการและทักษะอาชีพ มีระบบการติดตามและประเมินผลรายบุคคล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการพัฒนาทักษะวิชาการที่เป็นพื้นฐาน ในกรณีที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ และจัดมีการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานอาชีพ การช่วยเหลือตนเองและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวัน มีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะและความสามารถของนักเรียนในด้านต่างๆ ตามศักยภาพและความสนใจ เช่น ทักษะงานอาชีพ ศิลปะและการแสดง ดนตรี กีฬา ทัศนศิลป์ต่างๆ ดังเช่น ครูผู้สอนที่เข้าร่วม สทนากลุ่ม ได้อธิบายไว้ว่า

การจัดการเรียนการสอนดำเนินการโดยมีการคัดกรองนักเรียน โดยครูเป็นผู้สังเกต ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือเบื้องต้นโดยไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมืออะไรให้ยุ่งยาก เมื่อครูคัดกรองเด็กแล้ว ต้องจัดให้เด็กได้เรียนรู้และร่วมกับเพื่อนอยู่ในสังคมก่อนเป็นลำดับแรก เดิมโรงเรียนจัดให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแยกออกมาเรียนกับครู พบปัญหาว่านักเรียนอายุที่แยกออกมาเรียนรู้ ต่อมาจึงจัดให้นักเรียนได้เรียนอยู่ในชั้นเรียนและให้ครูแต่ละชั้นได้แก้ปัญหาในชั้นเรียนของตัวเอง โดยไม่แยกเด็กออกจากสังคมในชั้นเรียนโดยเด็ดขาด การจัดการเรียนการสอนให้เด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนในสังคมโรงเรียนเหมือนปกติ (กลุ่มครูผู้สอน, สทนากลุ่ม)

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความรุนแรงจัดให้เรียนร่วมกับเพื่อนในวิชาที่เขาสามารถเรียน ได้เช่น ดนตรีศิลปะส่วนการสอนในรายวิชาที่เป็นพื้นฐานวิชาการหนึ่งเช่นภาษาไทย และคณิตศาสตร์จัดให้มีการเรียนสอนเสริมแยกจากชั้นเรียนปกติ โดยจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลหรือ IEP การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และอยู่ร่วมกับเพื่อนเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ ก่อนที่จะมีการวางแผนในเรื่องการเรียนการสอน โรงเรียนจะมีการสร้างความเข้าใจและสร้างเจตคติของครูต่อการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กกลุ่มนี้ก่อน กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เป็นทิศทางเดียวกันสร้างข้อตกลงร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนเรียนรวม (กลุ่มครูผู้สอน, สทนากลุ่ม)

1.3 โรงเรียนได้สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลนักเรียน ทั้งการให้ข้อมูลนักเรียน การสังเกตและประเมินพฤติกรรมทางบ้าน เพื่อมีข้อมูลในการวางแผนจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีการวางแผนระบบการเชื่อมต่อและส่งต่อ แต่ดำเนินการได้ภายในสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ขาดการเชื่อมต่อกับสถานศึกษาอื่นเมื่อจบระดับหรือการเชื่อมต่อหน่วยงานที่เป็นเครือข่าย การพัฒนาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และสุขภาพ ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษา ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

ก่อนวางแผนการสอน โรงเรียนจะสร้างความเข้าใจและเจตคติของครูก่อน กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เป็นทิศทางเดียวกัน สร้างข้อตกลงร่วมกันในการสอนนักเรียน ต้องจัดทำข้อมูลเด็กทั้งข้อมูลที่มาจากที่บ้าน จึงกำหนดให้ครูมีการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อให้มีข้อมูลวางแผนจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม โดยเฉพาะข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับเด็กทั้งเรื่องการเรียนและปัญหาด้านพฤติกรรม มีการประชุมพูดคุยปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนอย่างต่อเนื่องทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สনทนากลุ่ม)

1.4 สภาพปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอน คือ การสร้างความเข้าใจและเสริมสร้างทัศนคติในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับครูผู้สอนทุกคนในโรงเรียนทำได้ไม่ทั่วถึง ครูในโรงเรียนบางคน ยังขาดความเข้าใจและเลือกปฏิบัติต่อนักเรียน เช่น ไม่อยากสอนหรือและไม่สนใจต่อการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ถือเป็นหน้าที่ของครูที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษเท่านั้น และพบปัญหาว่า นักเรียนไม่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ บางปัญหาที่เป็นด้านพฤติกรรมครูไม่สามารถแก้ไขและควบคุมนักเรียนได้ เด็กจะก่อกวนเพื่อนไม่มีสมาธิในการเรียนลูกจากที่นั่งไปเล่นกับเพื่อนหรือกวนเพื่อนในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังพบปัญหา นักเรียนขาดเรียนบ่อย โดยเฉพาะในกรณีเด็กโตมักจะหลบเลี่ยงการพบครูเพื่อเรียนเสริมเพราะอาย กลัวเพื่อนล้อ ผู้ปกครองรับทราบปัญหาแต่ป่วยเปียงและไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการพานักเรียนเข้ารับการประเมินวินิจฉัยหรือพบแพทย์ ส่วนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน ได้แก่ ครูในโรงเรียนบางคน ยังขาดความเข้าใจและเลือกปฏิบัติต่อนักเรียน เช่น ไม่อยากสอนหรือและไม่สนใจต่อการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ถือเป็นหน้าที่ของครูที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษเท่านั้น ครูขาดองค์ความรู้ทางการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะการจัดการพฤติกรรมเด็กหรือการช่วยเหลือแก้ปัญหาเด็กที่มีความบกพร่องระดับรุนแรง ดังเช่น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

ครูขาดความเข้าใจในเรื่องการแก้ปัญหาของเด็กแต่ละประเภทซึ่งมีความแตกต่างกัน บุคลิกภาพของครูและการปฏิบัติตนและการแสดงออกต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสม ครูขาดความรู้ในเรื่องจิตวิทยาเด็กที่เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือเด็ก ผู้ปกครองไม่ยอมรับในปัญหาและข้อบกพร่องของบุตรหลานของตนเอง ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ต่อปัญหาของนักเรียน (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สนทนากลุ่ม)

ผู้ปกครองนักเรียนไม่ยอมรับว่าเด็กมีปัญหาและมีความบกพร่อง โรงเรียนได้จัดประชุมชี้แจงและแนะนำผู้ปกครองในการร่วมมือกับครูในการช่วยเหลือและแนะนำให้นำเด็กนักเรียนพบแพทย์เพื่อการตรวจวินิจฉัย จึงทำให้การประสานผู้ปกครองเพื่อนำเด็กเข้ารับการตรวจวินิจฉัย ยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร (กลุ่มครูผู้สอน, สนทนากลุ่ม)

ครูไม่มีองค์ความรู้ในเรื่องการช่วยเหลือเด็กในแต่ละกลุ่มโดยเฉพาะ โรงเรียนไม่ได้จัดกิจกรรมเพื่อให้ครูได้เพิ่มเติมองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนกันในเรื่องเหล่านี้ การที่มีนักเรียนอยู่ในห้องเรียนเมื่อเกิดปัญหา จึงมีผลกระทบกับนักเรียนคนอื่นๆในชั้นเรียนที่ครูต้องดูแล ครูไม่สามารถดูแลเด็กบางคนที่มีปัญหาได้อย่างใกล้ชิด (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สนทนากลุ่ม)

โรงเรียนมีปัญหาในเรื่องการดูแลเด็กในบางปัญหาเช่นเด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมครูไม่มีความรู้ในการจัดการศึกษาพิเศษเฉพาะรายบุคคล เช่นเด็กที่ภาวะรุนแรง ครูไม่รู้วิธีการจัดการพฤติกรรมเด็กขาดความรู้ด้านจิตวิทยา ที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางด้านจิตวิทยาในการดูแล เด็กมีความแตกต่างกันในปัญหาครูยังขาดเทคนิคและความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาของเด็ก โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการพฤติกรรม (กลุ่มครูผู้สอน, สนทนากลุ่ม)

1.2 การนิเทศที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม

การนิเทศที่ดำเนินการอยู่ เน้นการฝึกอบรม ให้ความรู้และติดตามนโยบายเป็นหลัก ศึกษานิเทศก์ มีเวลาในการนิเทศในสถานศึกษาน้อยครั้งและไม่ต่อเนื่อง ทัวถึง แม้ว่าในการนิเทศจะใช้ช่องทางติดต่อสื่อสารที่สอดคล้องกับความต้องการของครู มีความรวดเร็วแต่ก็ยังคงเป็นการสื่อสารทางเดียวเป็นส่วนใหญ่และมีการสื่อสารภายในบางกลุ่ม ยังไม่ครอบคลุมจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานและไม่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันบ่อยครั้ง บทบาทการนิเทศยังคงเป็นบทบาทของศึกษานิเทศก์เป็นหลัก การเชื่อมต่อการนิเทศภายในสถานศึกษายังเกิดขึ้นน้อย เนื่องจากจำนวนศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบไม่เพียงพอ จึงควรพัฒนาให้มีทีมเครือข่ายการนิเทศ ทั้งในระดับเขตพื้นที่และระดับสถานศึกษาเพิ่มขึ้น

การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในระดับรุนแรง เช่น ด้านพฤติกรรม หรือมีความบกพร่องเฉพาะ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมกิจกรรมนิเทศ เพื่อให้ครูได้มีโอกาสสอบถามและแลกเปลี่ยนความรู้ ขอคำปรึกษา แนะนำและควรมิเทศในระดับชั้นเรียนให้เพิ่มขึ้น โดยครูที่ดูแลนักเรียนในแต่ละชั้นควรได้รับการนิเทศเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกต้องโดยตรง และโรงเรียนควรมีผู้ที่สามารถนิเทศภายในเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมนิเทศ ควรให้มีการประชุมแลกเปลี่ยน สร้างความเข้าใจร่วมกันทุกระดับ ทั้งระดับเขตพื้นที่ การศึกษา กลุ่มเครือข่ายครูแกนนำหรือผู้บริหารและในระดับโรงเรียนและควรมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบโดยตรง ดังที่ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ข้อมูลในการร่วมสนทนาไว้ว่า

ศึกษานิเทศก์ ของเขตพื้นที่เรา มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการนิเทศในระดับชั้นเรียนให้ทั่วถึง แต่ก็มีความจำเป็นเพราะการนิเทศในชั้นเรียน ครูจะได้รับการแนะนำโดยตรง และถ้ามีผู้เชี่ยวชาญร่วมการนิเทศด้วยก็จะสามารถให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาของเด็กพิเศษที่มีปัญหาระดับรุนแรง หรือมีปัญหาพฤติกรรม ที่บางครั้งครูไม่สามารถแก้ไขได้ ต้องการคำแนะนำปรึกษาอย่างใกล้ชิด ในการนิเทศให้ทั่วถึง อาจใช้วิธีการจัดกิจกรรมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มครูหรือกลุ่มผู้บริหารเพื่อให้สามารถติดตามและช่วยเหลือกันเองได้ในระดับสถานศึกษา ” (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สนนทากลุ่ม)

การนิเทศควรเพิ่มบทบาทให้ผู้บริหารและครูแกนนำได้พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการและมีกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น แม้ว่าการนิเทศที่ดำเนินการอยู่จะมีกิจกรรมที่ส่งเสริมและสร้างความร่วมมือในระดับเขตพื้นที่และหน่วยงานอยู่แล้ว แต่ควรเพิ่มบทบาทให้มีความร่วมมือมากขึ้นทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับกลุ่มเครือข่าย นอกจากนี้การนิเทศที่ดำเนินการอยู่มีกิจกรรมที่กระตุ้นและส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่บุคลากรของสถานศึกษาให้มีความมุ่งมั่นพัฒนางานและมีครูและผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่าง จึงควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนเพิ่มขึ้น โดยการเชื่อมต่อกับเครือข่ายหน่วยงานในระดับองค์กรที่หลากหลาย ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือในระดับกลุ่มโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาในด้านอื่นๆ ด้วย

1.3 แนวปฏิบัติของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความร่วมมือของครูในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

แนวปฏิบัติของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความร่วมมือ ควรเริ่มจากการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและให้มีผู้รับผิดชอบในการประสานความร่วมมือในการทำงานและวางแผน จัดระบบช่วยเหลือในโรงเรียน กำหนดบทบาทของผู้รับผิดชอบแต่ละคนให้ชัดเจน มีการประชุมและวางแผนร่วมกัน สร้างความร่วมมือทุกระดับ รวมทั้งให้มีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาในระหว่างการทำงานและสามารถติดตามผลของการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผู้บริหารและครูต้องร่วมกันสร้างความตระหนักเพื่อให้เห็นความสำคัญกับการช่วยเหลือนักเรียนในชั้นเรียนของครูทุกคน ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูในโรงเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนทุกรูปแบบ สนับสนุนการจัดส่งครูเข้ารับการพัฒนาในหลักสูตรต่างๆ ทั้งการอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุมสัมมนา การร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยงานต้นสังกัดหรือเครือข่ายจัดขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์และนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาเด็ก รวมทั้ง สนับสนุนให้มีกิจกรรมที่ร่วมมือกันในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาในระดับกลุ่มโรงเรียนหรือโรงเรียนที่มีบริบทของปัญหาและการดำเนินงานทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งจัดกิจกรรมให้มีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มเติมองค์ความรู้และประสบการณ์ของบุคลากรและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันในการพัฒนา นักเรียนร่วมกันทั้งครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังที่ผู้บริหารสถานศึกษา ท่านหนึ่งกล่าวในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ว่า

การเรียนรู้ของครูจะเกิดขึ้นได้ หากมีการส่งเสริมให้มีเวทีการแลกเปลี่ยนหรือมีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่เพียงแต่การอบรมเท่านั้น การรวมกลุ่มกันเพื่อพูดคุย ลงมือปฏิบัติหรือวางแผนแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก การเรียนรู้งานหรือการสอนงานของครูที่มีประสบการณ์ เพื่อถ่ายทอดให้เพื่อนร่วมงานสิ่งเหล่านี้ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้และนำไปสู่ความร่วมมือได้ไม่ยาก สิ่งที่โรงเรียนได้ดำเนินการในเรื่องนี้ ก็เริ่มจากแนวคิดที่ต้องการสร้างความร่วมมือในโรงเรียน (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สนทนากลุ่ม)

1.4 แนวทางการส่งเสริมครูให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

การส่งเสริมครูให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความจำเป็นเพราะครูสับเปลี่ยนและโยกย้ายบ่อย ดังนั้น โรงเรียนจึงส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาในหลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ เพื่อให้ครูมีความรู้และความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มขึ้น อีกทั้งโรงเรียนที่มีครูแกนนำที่มีความรู้ ความสามารถในการสอนหรือการช่วยเหลือนักเรียน จะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้คำปรึกษา คำแนะนำหรือแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์แก่เพื่อนครูด้วยกันเป็นการเพิ่มทักษะและความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีความเข้าใจและดูแลรับผิดชอบนักเรียนในชั้นเรียนของตนเองได้

แนวทางในการส่งเสริมครูให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การสร้างระบบพี่เลี้ยงในโรงเรียน เช่น ครูแกนนำ เพื่อให้ครูทุกคนที่มีนักเรียนเรียนรวมในชั้นเรียนได้รับการช่วยเหลือ แนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาพฤติกรรมในสถานศึกษาได้ใกล้ชิดมากขึ้น โดยมีการขับเคลื่อนกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการศึกษาพิเศษ

โรงเรียนเปิดโอกาสให้เกิดเครือข่ายในทุกระดับ พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดขึ้นทั้งระดับสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่หรือระดับจังหวัดเชียงราย ส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับประสบการณ์ตรงจากการแก้ไขปัญหานักเรียนหรือจัดกิจกรรมที่ช่วยเหลือพัฒนาในเรื่องต่างๆ โดยมีศึกษานิเทศก์หรือผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เทคนิค วิธีการจัดการพฤติกรรมของนักเรียนด้วยตนเอง ซึ่งมีความหลากหลายของปัญหา ให้มีคณะกรรมการที่ทำงานร่วมกันในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อประสานการทำงานและขับเคลื่อนการพัฒนาร่วมกัน

การดำเนินงานที่ยึดหลัก “ใช้ศาสตร์ทุกอย่างร่วมกัน เพื่อสร้างความร่วมมือทั้งการวางแผนการทำงาน การติดตามผลและการชื่นชมความสำเร็จ” ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อเข้าถึงความรู้ในการวางแผนการทำงาน เปิดโอกาสให้ครูได้ปรึกษา พูดคุย และได้รับคำแนะนำปรึกษาจากแพทย์ นักจิตวิทยาหรือนักสหวิชาชีพ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างบทสนทนาของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่เข้าร่วมสนทนากล่าวว่า

ครูที่สอนหรือช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับเด็กและวิธีการพัฒนา การอบรมตามหลักสูตรที่จำเป็นควรมีอย่างต่อเนื่อง ครูย้ายสับเปลี่ยนเข้าออก บุคลากรจึงเปลี่ยนแปลงบ่อย ควรสร้างครูแกนนำและให้เป็นพี่เลี้ยงในการแนะนำ ช่วยเหลือกัน ทั้งในโรงเรียนและโรงเรียนใกล้เคียง (กลุ่มครูผู้สอน, สอนทนากลุ่ม)

การพัฒนาให้ครูเกิดเครือข่ายทุกระดับ เป็นแนวทางส่งเสริมให้ครูมีความเชี่ยวชาญในการสอนหรือช่วยเหลือนักเรียน นอกจากการเข้ารับการอบรมหรือพัฒนา เพราะจะเกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งในกิจกรรมเช่นนี้ สามารถเชิญผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านการช่วยเหลือนักเรียนเฉพาะเช่น แพทย์ พยาบาล หรือนักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัดมาร่วมแลกเปลี่ยนความรู้กัน อาจจัดกิจกรรมทั้งในระดับเขตพื้นที่ ระดับกลุ่มหรือในโรงเรียน หรือในพื้นที่ชุมชน แล้วแต่ตามโอกาส ควรเปิดเป็นกลุ่มสนใจก่อนก็ได้ เริ่มจากการคุยกันในกลุ่มเล็กๆ การดำเนินงานที่ยึดหลัก “ใช้ศาสตร์ทุกอย่างร่วมกัน เพื่อสร้างความร่วมมือทั้งการวางแผน การทำงาน การติดตามผลและการชื่นชมความสำเร็จ” (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สอนทนากลุ่ม)

ในเขตพื้นที่และในโรงเรียนของเรา ขาดครูที่จบสาขาวิชาเอกด้านการศึกษาพิเศษ แต่มีครูที่เก่งและมีผลงาน มีความสามารถ หากมีโอกาสได้พบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันบ่อยๆ บางครั้งอาจมีวิทยากรมาร่วมให้ความรู้และแลกเปลี่ยนในกลุ่มสนใจตามปัญหาหรือความต้องการในเรื่องนั้นๆ ก็เป็นการเพิ่มทักษะและทำให้ครูมีการพัฒนาองค์ความรู้ได้เช่นกัน อาจเจอกันนอกเวลา เพราะไม่กระทบการสอนนักเรียนด้วย (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สอนทนากลุ่ม)

1.5 เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียน ควรเป็นในลักษณะการแลกเปลี่ยนในกลุ่มคนที่ทำงานเรื่องเดียวกันหรือมีปัญหาที่ต้องการแก้ไขคล้ายกัน ลักษณะเครือข่ายความร่วมมือควรเป็นการทำงานร่วมกันเชิงรุกและมีกิจกรรมที่เชื่อมการทำงานหรือประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แนวทางในการพัฒนาควรมีมุมมองที่หลากหลาย ไม่มองแต่ในโรงเรียนเท่านั้น ควรเชื่อมโยงหลายโรงเรียนหรือต่างโรงเรียน หลายหน่วยงานเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหา ควรเริ่มจากการทำให้มีการพบปะ ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้พูดคุย แลกเปลี่ยนและพบเจอกันบ่อยๆหรือใช้ช่องทางการสื่อสารอื่นๆหลังจากการพบปะ พูดคุยกันเพื่อติดต่อประสานความร่วมมือหรือแลกเปลี่ยนในระหว่างการแก้ปัญหา การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ควรมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนที่สนใจได้รวมกลุ่มเพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนเรื่องราวทั้งปัญหา แนวทางการทำงานหรือสิ่งที่เป็นผลสำเร็จหรือบทเรียนจากการทำงานนั้นๆ เพื่อให้ประสบการณ์แก่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม หรืออาจเป็นการรวมกลุ่มเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจหรือต้องการแก้ไขเหมือนกัน ร่วมกันหาแนวทางและแลกเปลี่ยนวิธีการทำงาน ดังที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้กล่าวว่า

ควรมีการทำงานร่วมกันและมีกิจกรรมที่เชื่อมการทำงานกันอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ควรมีมุมมองที่หลากหลาย ไม่มองแต่ในโรงเรียนเท่านั้น ควรเชื่อมโยงหลายโรงเรียนหรือต่างโรงเรียน หลายหน่วยงานเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหา (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สทนากลุ่ม)

การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ควรเริ่มจากกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนที่สนใจ ได้รวมกลุ่มพูดคุย แลกเปลี่ยนทั้งปัญหา แนวทางการทำงานหรือสิ่งที่เป็นผลสำเร็จจากการทำงานเพื่อให้ประสบการณ์แก่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม หรืออาจเป็นการรวมกลุ่มกันแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจหรือต้องการแก้ไขเหมือนกัน แต่ไม่ใช่การอบรมนะคะ (กลุ่มครูผู้สอน, สทนากลุ่ม)

การส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ควรเริ่มจากการสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญในการแก้ปัญหาร่วมกัน ตั้งแต่ระดับกลุ่มคนที่ทำงานด้านนโยบายจนถึงระดับผู้ปฏิบัติจึงควรมีความหลากหลายของคนที่เกี่ยวข้องทุกระดับ การส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้ ไม่ควรเปิดโอกาสเฉพาะครูที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษ แต่ควรให้โอกาสครูที่สนใจหรือขยายองค์ความรู้ไปสู่บุคลากรอื่นที่มีส่วนในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เช่น ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ อาสาสมัคร เป็นต้น กิจกรรมเน้นการสนทนากลุ่ม แลกเปลี่ยนทุกกลุ่ม ทุกระดับตามความสนใจ และมีการขยายกลุ่มการเรียนรู้ออกไปหลากหลายมากขึ้น อาจมีหลายกลุ่ม หลายระดับ การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือได้อย่างจริงจัง ต้องเกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จึงควรมีกิจกรรมที่เสริมสร้างกำลังใจ ส่งเสริม สนับสนุนสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานร่วมกัน ชื่นชมให้กำลังใจสมาชิกในกลุ่มสม่ำเสมอ และมีกิจกรรมร่วมกันทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความผูกพัน การรวมกันเพื่อร่วมมือหรือสร้างเครือข่าย ควรมองที่ประโยชน์ในการแชร์หรือให้สิ่งที่ได้เรียนรู้ ให้ประสบการณ์ที่จะเกิดการแลกเปลี่ยน มากกว่าการมุ่งผลประโยชน์จากการได้รับการช่วยเหลือ

การทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ควรมีความเกี่ยวข้องกับผู้รับผิดชอบระดับนโยบาย คือเขตพื้นที่การศึกษาและผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ คือ ระดับสถานศึกษา โดยมีความร่วมมือผ่านกิจกรรมที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบปะ พูดคุย และมีกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ ต่อเนื่องเป็นประจำ และต้องมีระบบสนับสนุนการขับเคลื่อนที่ต่อเนื่องในเบื้องต้นเขตพื้นที่การศึกษา ควรเป็นหลักในการเชื่อมโยงและทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนหรือเครือข่ายในกลุ่มบุคคล ทุกกลุ่มสนใจ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายวงเครือข่ายออกไป มีทั้งครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชมรม อาสาสมัคร ผู้เชี่ยวชาญ นักสาขาชีพ การเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานช่วยส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงต่อการอยู่ร่วมกับเครือข่ายการทำงานหรือเครือข่ายการเรียนรู้ ผู้นำเครือข่ายต้องมีความจริงใจ ไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตนแต่เป็นการทำงานเพื่อเกิดประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

เบื้องต้นเขตพื้นที่การศึกษา ควรเป็นหลักในการเชื่อมโยงและทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งในระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนหรือเครือข่ายในกลุ่มบุคคล ทุกกลุ่มสนใจ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายวงเครือข่ายออกไป มีทั้งครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชมรม อาสาสมัคร ผู้เชี่ยวชาญ นักสาขาชีพ (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สনทนากลุ่ม)

.... ควรมีความเกี่ยวข้องกับผู้รับผิดชอบระดับนโยบาย คือ เขตพื้นที่การศึกษาและผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ คือ ระดับสถานศึกษา โดยมีความร่วมมือผ่านกิจกรรมที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบปะ พูดคุยและมีกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ ต่อเนื่องเป็นประจำ (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สนทนากลุ่ม)

.....ต้องมีระบบสนับสนุนการขับเคลื่อนที่ต่อเนื่อง.....การเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานช่วยส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงต่อการอยู่ร่วมกับเครือข่าย (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สนทนากลุ่ม)

....ควรเกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จึงควรมีกิจกรรมที่เสริมสร้างกำลังใจ ส่งเสริมสนับสนุนสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานร่วมกัน ชื่นชมให้กำลังใจสมาชิกในกลุ่มสม่ำเสมอ และมีกิจกรรมร่วมกันทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความผูกพัน (กลุ่มครูผู้สอน, สนทนากลุ่ม)

ผู้นำเครือข่ายต้องมีความจริงใจ ไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตนแต่เป็นการทำงานเพื่อเกิดประโยชน์ร่วมกัน (กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา, สนทนากลุ่ม)

**ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**

2.1 ผลการยกร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตารางที่ 8 รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (ฉบับร่าง)

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย
ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 1 2. เพื่อส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม
ด้านเนื้อหาการนิเทศ	<p>การจัดปัจจัยพื้นฐานและความจำเป็น</p> <p>การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ</p>
ด้านกระบวนการนิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดโครงสร้างเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเรียนรวม (Structure) 2. การให้คำปรึกษา แนะนำ (Mentoring and Coaching) 3. การได้รับการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อการพัฒนา (Access to Expertise) 4. การสะท้อนคิดการปฏิบัติงาน (Reflection in practice) 5. การสร้างความไว้วางใจ (Trust & Tie)

2.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตารางที่ 9 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม
ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
ด้านวัตถุประสงค์ การนิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 2. เพื่อส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม 	<p>ปรับปรุงวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนมากขึ้น เป็น 1.เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม”</p> <p>2. เพื่อส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเรียนรวม</p>
ด้านเนื้อหาการนิเทศ	<p>การจัดปัจจัยพื้นฐานและ ความจำเป็น</p> <p>การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ</p>	<p>ควรเพิ่มเรื่องการบริหารจัดการด้วย เพราะการนิเทศมีความเกี่ยวข้องกับ ผู้บริหาร แก่ไขเป็น</p> <p>การบริหารจัดการศึกษาเรียนรวม</p> <p>การจัดการเรียนการสอนเรียนรวม อย่างเป็นระบบ</p>
ด้านกระบวนการนิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดโครงสร้างเครือข่ายพัฒนา การศึกษาเรียนรวม (Structure) 2. การดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำ (Mentoring and Coaching) 3. การได้รับการช่วยเหลือจาก ผู้เชี่ยวชาญเพื่อการพัฒนา (Access to Expertise) 4.การ สะท้อนคิด การ ปฏิบัติงาน (Reflection in practice) 5. การสร้างความไว้วางใจ (Trust & Tie) 	<ol style="list-style-type: none"> 1.การจัดโครงสร้างเครือข่ายพัฒนา ควร เพิ่มบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง เช่น บุคคลภายนอกจากสถาบันทางการศึกษา หรือเครือข่ายอื่น กำหนด ปฏิสัมพันธ์ ได้ชัดเจน โดยระบุผู้เกี่ยวข้องแต่ควรเพิ่มปฏิสัมพันธ์ ของผู้เกี่ยวข้องในส่วนอื่นทั้งระดับ นโยบายระดับผู้ปฏิบัติ เพิ่มกระบวนการที่มีโอกาสได้รับการ สนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อการพัฒนา ในลักษณะอื่น เช่น การสื่อสารออนไลน์ ขั้นตอนการสะท้อนคิด ควรเพิ่ม กิจกรรมการจัดการความรู้ร่วมกัน กระบวนการสร้างความไว้วางใจ ยังไม่ ชัดเจน ไม่เป็นรูปธรรมการนำไปทดลอง ใช้อาจเห็นผลได้ยาก

2.3 ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตารางที่ 10 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์
และความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)	4.36	0.50	มาก
2	ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)	4.45	0.52	มาก
3	ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)	4.27	0.47	มาก
4	ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)	4.55	0.52	มากที่สุด
N = 11		4.43	0.20	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่าโดยภาพรวม ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศ
การจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 1อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับ
มากที่สุด ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)(\bar{X} =4.55) (S.D.=0.52) และมีผลการ
ประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมาก ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) (\bar{X} =4.45)
(S.D.=0.52) ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) (\bar{X} =4.36) (S.D.=0.50) และด้านความ
เป็นไปได้ (Feasibility Standards)(\bar{X} =4.27) (S.D.=0.47) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการนำรูปแบบไปใช้ ด้านความถูกต้อง
ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards)	4.32	0.54	มาก
2	ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards)	4.45	0.57	มาก
3	ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)	4.30	0.59	มาก
4	ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)	4.47	0.62	มาก
n = 60		4.38	0.58	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) (\bar{X} =4.47) รองลงมาได้แก่ ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) (\bar{X} =4.45) ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) (\bar{X} =4.32) และด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) (\bar{X} =4.30) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อรูปแบบการนิเทศ
การจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตารางที่ 12 ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนต่อรูปแบบการนิเทศการจัด
การศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 1

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	รูปแบบการนิเทศฯ ส่งเสริมผู้บริหารและครูในการ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทักษะและ ประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาเรียนรวม	4.39	0.58	มาก
2	รูปแบบการนิเทศฯ มีกระบวนการที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ ครูได้รับ การพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาเรียนรวม	4.39	0.58	มาก
3	รูปแบบการนิเทศฯ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ และนำไปสู่การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการพัฒนา ที่มีคุณภาพและเข้มแข็ง	4.36	0.60	มาก
4	รูปแบบการนิเทศฯ มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม	4.56	0.59	มากที่สุด
5	การจัดโครงสร้างและบทบาทของบุคคลที่ เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารระดับเขต พื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศและครู ช่วยให้ การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เรียนรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	4.39	0.58	มาก
6	การมีศึกษานิเทศก์หรือครูแกนนำหรือผู้ที่มี ความรู้และประสบการณ์สูง มีความเชี่ยวชาญ คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุนและให้ กำลังใจในการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษา เรียนรวม	4.39	0.61	มาก
7	การฝึกอบรมหรือพัฒนาความรู้และทักษะที่ เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาเรียนรวม หรือการ ได้รับคำแนะนำหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนว ทางการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาจากผู้เชี่ยวชาญ	4.39	0.58	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
8	การสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและนำไปพัฒนาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน	4.29	0.62	มาก
9	การส่งเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูและเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกถึงการมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและได้รับความไว้วางใจ	4.31	0.59	มาก
10	การขับเคลื่อนนโยบายและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมด้วยเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเรียนรวม	4.38	0.62	มาก
n = 60		4.38	0.58	มาก

จากตารางที่12 พบว่าโดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) (S.D.=0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รูปแบบการนิเทศฯ มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม ($\bar{X} = 4.56$) (S.D.=0.59) รองลงมา ได้แก่ รูปแบบการนิเทศฯ ส่งเสริมผู้บริหารและครูในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาเรียนรวม มีกระบวนการที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาเรียนรวมการจัดโครงสร้างและบทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศและครู ช่วยให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การมีศึกษานิเทศก์หรือครูแกนนำหรือผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์สูง มีความเชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุนและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม การฝึกอบรมหรือพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวมหรือการได้รับคำแนะนำหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาจากผู้เชี่ยวชาญ และข้อที่มีระดับความพึงพอใจ น้อยที่สุด คือ การสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปพัฒนาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน($\bar{X} = 4.29$) (S.D.=0.62)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 3) เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1.1 การศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จากการสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา การจัดการศึกษาเรียนรวม เครือข่ายการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ได้กรอบแนวคิดเพื่อเป็นประเด็นศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ ด้านเนื้อหาการนิเทศ ด้านกระบวนการนิเทศ ด้านผู้นิเทศและด้านระยะเวลาการนิเทศการนิเทศ โดยการสอบถามความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศ การจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.2 การศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาโดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวม จำนวน 18 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ใน

การรวบรวมข้อมูล คือ แบบคำถามการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

2.1 นำข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสอบถามความต้องการการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาออกแบบและยกร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมและให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ ความเหมาะสมและความสอดคล้อง การใช้ภาษาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2 ตรวจสอบความสอดคล้องของร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยใช้กระบวนการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อพิจารณาและให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ตามเกณฑ์การประเมินโครงการทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Education Evaluation) 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และแบบประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ส่วนข้อมูลผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวมโดยผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมด้วยวิธีการจัดประชุมสัมมนากลุ่มเพื่อสร้างความเข้าใจและชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษาเรียนรวมเรียนรวม จำนวน 20 โรงเรียน จำนวน 60 คน เพื่อวิพากษ์และยืนยันรูปแบบด้วยการประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพรูปแบบ

การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับที่ผู้เชี่ยวชาญใช้ประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อ รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินการนิเทศและสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมและโรงเรียนแกนนำเครือข่ายสถานศึกษา เรียนรวมเรียนรวม จำนวน 20 โรงเรียน จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1

1.1 ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน มากที่สุด ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ เพื่อช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียน การสอนและการช่วยเหลือนักเรียน ด้านเนื้อหาการนิเทศ เรื่อง เทคนิคการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่อง ในชั้นเรียนรวม ด้านกระบวนการนิเทศ ต้องการการได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติให้เกิดทักษะและ ความชำนาญ ด้านผู้นิเทศ การนิเทศจากศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการผู้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ ด้านระยะเวลาการนิเทศ การนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในเขตพื้นที่การศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง ในกลุ่มเครือข่าย เดือนละ 1 ครั้งระดับสถานศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง

1.2 แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม ควรให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนและสร้างความเข้าใจร่วมกันทุกระดับ นิเทศภายในเพื่อการช่วยเหลือ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและให้มีผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมกิจกรรมนิเทศ เพื่อให้ครูได้มีโอกาส สอบถามและแลกเปลี่ยนความรู้ ขอคำปรึกษา แนะนำการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในระดับรุนแรง สนับสนุนให้ครูในโรงเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนในชั้นเรียนทุกรูปแบบ การ ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาในหลักสูตรต่างๆที่เกี่ยวข้องและให้ครูแกนนำที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา คำแนะนำหรือแบ่งปันความรู้ประสบการณ์แก่เพื่อนครูด้วยกัน ให้ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสร้างระบบพี่เลี้ยงในโรงเรียน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการศึกษาพิเศษ เปิดโอกาสให้เกิดเครือข่ายในทุกระดับ เพื่อครูผู้สอนได้รับ ประสิทธิภาพตรงจากการแก้ไขปัญหานักเรียนหรือจัดกิจกรรมที่ช่วยเหลือพัฒนาในเรื่องต่างๆ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบและคู่มือดำเนินการตามรูปแบบและได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 11 ท่าน รูปแบบมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ส่วนด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้และด้านความเหมาะสม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และได้นำข้อสรุปจากการประเมินรูปแบบและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง รูปแบบและคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบ ได้รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์การนิเทศ 2) เนื้อหาการนิเทศ และ 3) กระบวนการนิเทศ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักและ 20 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. การจัดโครงสร้างเครือข่าย (Structure of the network) มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

1.1 กำหนดโครงสร้างทางสังคมเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ และครูผู้สอน

1.2 กำหนดจำนวนครั้งของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดย

1.2.1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างน้อย จำนวน 1 ครั้งต่อเดือน (Monthly meeting)

1.2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาและผู้นิเทศ/โค้ช ครู และบุคลากรแกนนำ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างน้อย จำนวน 1 ครั้งต่อภาคเรียน (Academic term meeting)

1.2.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้นิเทศ/โค้ช ครูและบุคลากรแกนนำและครูผู้สอนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างน้อย จำนวน 2 ครั้ง ต่อเดือน

1.2.4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูแกนนำและครูผู้สอนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างน้อย จำนวน 1 ครั้ง ต่อ สัปดาห์

2. การให้คำปรึกษา แนะนำการปฏิบัติงาน (Mentoring and Coaching) กระบวนการพัฒนาการปฏิบัติงานโดยมีผู้ดูแลให้คำปรึกษา แนะนำ มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

2.1 กำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุความสำเร็จ (Goals)

2.2 วางแผนร่วมกันในเรื่องที่ต้องการพัฒนา (Plan)

2.3 ปฏิบัติงานโดยมีโค้ชเป็นผู้คอยให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือ (Mentoring)

2.4 อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน (Discuss)

2.5 แลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงาน (Share)

3. การช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ (Access to Expertise) กระบวนการเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาการใช้นวัตกรรม มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

3.1 การฝึกอบรมแบบเข้มข้น

3.2 การโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Coaching)

- 3.3 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพ (Professional Learning Community)
4. การสะท้อนคิดผลการพัฒนา (Reflection in practice) การสะท้อนสิ่งที่ได้ปฏิบัติ
นำไปสู่ การคิดวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของสภาพการณ์จริง มี 5
องค์ประกอบย่อย ได้แก่
- 4.1 สร้างแรงจูงใจในการสนทนาโดยใช้คำถามปลายเปิด
 - 4.2 บรรยาย บอกความรู้สึกที่กำลังเผชิญกับสถานการณ์นั้นๆ
 - 4.3 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน โดยการสะท้อนการคิดจากการสังเกต
ความรู้สึก และการรับรู้
 - 4.4 ประเมินและวิเคราะห์ประสบการณ์ร่วมกัน
5. การสร้างความไว้วางใจ (Trust & Tie) การเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคคลในการ
ปฏิบัติงาน การให้เกียรติและยอมรับนับถือในความสามารถของผู้อื่น การจริงใจต่อการช่วยเหลือมี 5
องค์ประกอบย่อย ได้แก่
- 5.1 สื่อสารข้อมูลชัดเจน เปิดเผย ไม่ปกปิดข้อมูลที่เป็นจริง
 - 5.2 รักษาสัญญาและปฏิบัติตามข้อตกลง
 - 5.3 สร้างขวัญกำลังใจ ให้เกียรติและยอมรับในความสามารถของผู้อื่น
 - 5.4 สนับสนุน ให้คำแนะนำและพร้อมที่จะช่วยเหลืออย่างเป็นกันเอง
 - 5.5 ส่งเสริมการแสดงออกถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน

แผนภาพที่ 3 แสดงรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

3. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ ในระดับมาก ทุกด้าน

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ในระดับมาก

อภิปรายผล

การพัฒนาารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 อภิปรายผล ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนเรียนรวมต้องการการนิเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนและการช่วยเหลือนักเรียน เรื่อง เทคนิคการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนรวมมากที่สุด โดยการได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติให้เกิดทักษะและความชำนาญและการนิเทศจากศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการผู้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ การนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มเครือข่าย และระดับสถานศึกษา สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการนิเทศว่า การนิเทศส่วนใหญ่ เน้นการฝึกอบรม ศึกษานิเทศก์มีเวลาในการนิเทศในสถานศึกษาน้อยครั้ง และไม่ต่อเนื่อง ครูมีโอกาสได้สื่อสาร พูดคุยกันน้อยครั้ง โดยเห็นว่า ควรให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนสร้างความเข้าใจร่วมกันทุกระดับ ทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มเครือข่ายครูแกนนำหรือผู้บริหาร และในระดับโรงเรียน และควรมีผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมกิจกรรมนิเทศเพื่อให้ครูได้มีโอกาสสอบถามและแลกเปลี่ยนความรู้ ขอคำปรึกษา แนะนำการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในระดับรุนแรง เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาความต้องการการนิเทศด้านกระบวนการนิเทศ พบว่า ต้องการให้มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในเขตพื้นที่การศึกษา และการนิเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มเครือข่าย เดือนละ 1 ครั้ง ดังนั้น ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ควรพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และกระบวนการที่จะทำให้การนิเทศบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการนั้น เพราะการนิเทศเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างศึกษานิเทศก์กับโรงเรียน ดังที่ สจต อุทรานันท์ (2530 : 7) และวไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 3) ที่อธิบายเกี่ยวกับการนิเทศเป็นกระบวนการปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ ด้วยการใช้วิธีการที่หลากหลาย เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพในโรงเรียน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Coburn, Hill & Spillane (2016) ที่พบว่าครูส่วนใหญ่ต้องการโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านทางกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ (professional learning activities) ที่พัฒนาขึ้นเพื่อการเพิ่มศักยภาพของครูในการจัดการ

เรียนรู้แบบใหม่ ด้านเนื้อหาการนิเทศ พบว่า ต้องการการนิเทศเกี่ยวกับเทคนิคการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนรวมมากที่สุด เป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ การพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาเรียนรวม อาจเป็นเพราะว่าในห้องเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือนักเรียนพิการเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติทั่วไป จึงมีนักเรียนที่หลากหลายและมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังที่ได้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ว่า โรงเรียนจัดชั้นเรียนสำหรับนักเรียนที่เรียนรวมหลากหลายรูปแบบ อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดให้นักเรียนได้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติทั่วไป อาจเป็นแนวคิดใหม่ที่สถานศึกษาบางแห่งยังไม่พร้อมในการบริหารจัดการอีกหลายด้าน ดังที่สุมาลี รามฤทธิ์ (2558) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพ สำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก แสดงว่ามีความพร้อมในการบริหารจัดการในระดับหนึ่ง ขณะที่ผลการศึกษาของ อรทัย แสนชัย (2559) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานครบถ้วน ผลการดำเนินงานยังไม่สมบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบได้แก่ การประสานงานกับเครือข่ายหรือหน่วยงานอื่นๆ นอกกระทรวงศึกษาธิการ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำประกันคุณภาพภายในให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษและขาดการจัดตั้งศูนย์บริการทางการศึกษาพิเศษ ดังนั้น ในการจัดชั้นเรียนสำหรับนักเรียนอาจมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทและความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง รวมทั้งการทำงานร่วมกันของครูในโรงเรียน สอดคล้องกับ กรรวิภาร์ หงส์งาม (2553) ได้อธิบายเกี่ยวกับการเรียนรวมในแนวคิดใหม่ เป็นความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกันระหว่างครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและบริการต่างๆ ให้กับนักเรียนในความดูแล รูปแบบการเรียนรวมอาจจัดได้ในลักษณะต่างๆ การจัดชั้นเรียนที่มีเด็กแตกต่างกันอาจเป็นความยากของครูผู้สอนในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สามารถตอบสนองความแตกต่างของนักเรียนได้ เทคนิคการสอนอาจเป็นสิ่งที่ครูเห็นว่ามีความจำเป็นในการพัฒนาจึงมีความต้องการนิเทศมากกว่ารายการอื่น ซึ่งผลการศึกษาในการสนทนากลุ่ม ได้สะท้อนข้อมูลสภาพปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่พบว่า ขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจและเสริมสร้างทัศนคติในการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้กับครูผู้สอนทุกคนในโรงเรียน นักเรียนไม่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์และมีปัญหาด้านพฤติกรรมในระดับรุนแรงที่ครูไม่สามารถแก้ไขได้เอง ครูขาดความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน สอดคล้องกับ โสภณ คำปาเชื้อ (2550), สราญรัตน์ อิศระชัยเสาวกุล. (2556), ลลิตภัทร สืบเมือง (2559) ที่ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรวมและพบว่า การบริหารจัดการเรียนรวมมีปัญหาด้านการเรียนการสอน ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดกิจกรรมในห้องเรียนเกิดขึ้นกับครูการศึกษาพิเศษ ทั้งการปรับกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภทที่เรียนรวมอยู่ด้วยกันอย่างหลากหลาย ครูขาดเครื่องมือ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการสอนและการผลิตสื่อนวัตกรรมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

2. รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ประกอบด้วย 3 ประเด็น 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) วัตถุประสงค์การนิเทศ 2) เนื้อหาการนิเทศ และ 3) กระบวนการนิเทศ 3.1) การจัดโครงสร้างเครือข่าย 3.2) การให้

คำปรึกษา 3.3) การช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ 3.4) การสะท้อนคิดผลการพัฒนา 3.5) การสร้างความไว้วางใจ รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ ในระดับมาก ทุกด้าน แสดงว่า รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมที่พัฒนาขึ้น เหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการนิเทศให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังที่ วาโร เฟ็งสวัสดี (2553, หน้า 3) กล่าวว่า รูปแบบเป็นกรอบแนวคิดทางด้านหลักการ วิธีดำเนินงานและเกณฑ์ต่างๆของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ และเกิดจากการถ่ายทอดความเข้าใจ จินตนาการ ความคิด หรือความคิดเห็นของผู้นำเสนอที่มีต่อปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ การเลียนแบบหรือถ่ายแบบจากความเข้าใจ จินตนาการของคนที่มีต่อปรากฏการณ์ใดๆ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีระบบระเบียบและง่ายต่อการรับรู้ของบุคคลอื่น (ยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี 2556, หน้า 26) สอดคล้องกับ สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์, (2550) ที่วิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ประเด็นหลัก 7 ด้านและ 23 ประเด็นย่อยมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก

3. รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นประโยชน์ในระดับมาก ทั้งนี้รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริม สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความร่วมมือเพื่อการจัดการศึกษาเรียนรวมที่มีคุณภาพ กล่าวคือ มีการจัดโครงสร้างเครือข่าย การให้คำปรึกษา การช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ การสะท้อนคิดผลการพัฒนาและการสร้างความไว้วางใจ รวมทั้ง ผู้วิจัยได้พิจารณาข้อมูลผลการศึกษาความต้องการและแนวทางการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และกระบวนการที่จะทำให้การนิเทศบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังที่ สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 7) กลี๊กแมน และคณะ (Glickman and Gordon and Ross Gordon 2010 อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญสวัสดี, 2538) ได้อธิบายถึงการนิเทศในทิศทางเดียวกันว่าเนื่องจากการนิเทศเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างศึกษานิเทศก์กับโรงเรียน เป็นกระบวนการปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและประสพผลสำเร็จด้วยการใช้วิธีการที่หลากหลาย ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการนิเทศจึงควรคำนึงถึงความต้องการของผู้รับการนิเทศและกระบวนการดำเนินงานที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสมรรถภาพของผู้รับการนิเทศ สอดคล้องกับ ยุพิน ยืนยง (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู พบว่า การนิเทศแบบหลากหลายวิธีการทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน และส่งผลให้ครูมีสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับสูงมาก สอดคล้องกับ กระบวนการดำเนินงานสอดคล้องกับรูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผลของ ทองใบ ทองมาก (2556) ซึ่งได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผล โดยมีกลไกการดำเนินการประกอบด้วย กลไกการดำเนินการระดับเขตพื้นที่การศึกษาและกลไกการดำเนินการระดับโรงเรียน และด้านวิธีดำเนินการ ประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการณ์นิเทศ การสร้างขวัญและ

กำลังใจ การประเมินผลการปฏิบัติการณ์เทศ และการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ ส่งผลให้ครูผู้รับการนิเทศนำผลที่ได้รับจากการนิเทศไปพัฒนาการปฏิบัติงานของตนอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้รับการยืนยันจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความพึงพอใจประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม มากที่สุด สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญ นั้นแสดงให้เห็นว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นผ่านการดำเนินงานตามขั้นตอนการพัฒนาที่ถูกต้องจึงมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้และมีแนวโน้มที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาเรียนรวม กล่าวคือ รูปแบบมีวัตถุประสงค์ เพื่อ1) ส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือผู้รับการนิเทศให้สามารถพัฒนา ความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม และ2) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การพัฒนาเครือข่าย มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับความต้องการของสถานศึกษาที่ต้องการให้การนิเทศ เป็นกิจกรรมพัฒนาทางวิชาชีพของครูที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศแนวใหม่ (วัชร่า เล่าเรียนดี ,2556) ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนให้ครูเกิดการเรียนรู้และร่วมมือกันพัฒนาวิธีการที่บุคลากรทางการศึกษา หรือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติร่วมกันด้วยความตระหนักถึงตลอดเวลาว่าเป้าหมายเพื่อมุ่งให้ครูและผู้นิเทศได้รับสาระข้อมูลที่มีความหมายลึกซึ้ง ครอบคลุมมากขึ้นว่าเกิดอะไรบ้างในการสอนและการนิเทศ ซึ่งจะช่วยให้ครูมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้นในการจัดการเรียนการสอน การเป็นหุ้นส่วนกัน และกันของครูและผู้นิเทศประสบผลสำเร็จ ครูจะเรียนรู้สามารถเข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาได้ ในขณะที่ผู้นิเทศจะเกิดความคิดที่ดีขึ้นให้ชัดเจนขึ้นว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ในชั้นเรียนต่าง ๆ ทำให้ผู้นิเทศมีโอกาสที่จะคิดพิจารณาการปฏิบัติการณ์เทศของตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ รูปแบบมีกระบวนการนิเทศที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาบรรลุตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือมีการจัดโครงสร้างทางสังคมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเครือข่าย (Structure of the network) และการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้องที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมมือกันมากขึ้น โครงสร้างทางสังคมเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ และครูผู้สอน และกำหนดจำนวนครั้งของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่ชัดเจน เป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการถ่ายทอด ความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์การทำงาน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ บุญเพิ่ม สอนภักดี (2558) ที่ศึกษา รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล ซึ่งประกอบด้วย องค์คณะบุคคลเครือข่ายความร่วมมือและกำหนด ขอบข่ายและภารกิจเครือข่ายความร่วมมือที่ชัดเจน มีแนวทางการจัดการศึกษาและกระบวนการบริหารของเครือข่ายความร่วมมือ นอกจากนี้ รูปแบบมีกระบวนการในการให้คำปรึกษา แนะนำ การปฏิบัติงาน (Mentoring and Coaching) ทั้ง การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุความสำเร็จ การวางแผนร่วมกันในเรื่องที่ต้องการพัฒนา การปฏิบัติงานโดยมีโค้ชเป็นผู้คอยให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือ และการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน การให้คำปรึกษา แนะนำ สอดคล้องกับ วัชร่า เล่าเรียนดี (2556) ที่สรุปเกี่ยวกับ Coaching ว่าเป็นเทคนิคในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรที่ต้องการจะให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ Coaching เป็นการสอนงาน ด้วยวิธีการให้คำแนะนำและสอนงานแบบสองทาง (Two Way Communication) เพื่อให้ผู้รับการโค้ช สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพของตนเองไปพร้อม ๆ

กัน ส่วน Mentoring การเป็นพี่เลี้ยงเลือกจากผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับหรือผู้บริหารในหน่วยงาน มาให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือทำงาน ในระดับต่ำกว่าในเรื่องที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการทำงานเพื่อให้มีศักยภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีการดำเนินงานที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กล่าวคือ การช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ (Access to Expertise) เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้เข้าถึงความช่วยเหลือและได้รับการพัฒนาแนวคิดใหม่ในชั้นวัตกรรมการศึกษาและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพ (Professional Learning Community) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความร่วมมือที่ยึดเหนี่ยวกันด้วยวิสัยทัศน์ร่วม มุ่งการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพและชุมชนกัลยาณมิตร แสดงถึงการรวมพลังของครูและนักการศึกษา ที่เป็นผู้นำร่วมกัน ทำงานร่วมกัน แบบทีมร่วมแรงร่วมใจ มุ่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ ภายใต้อำนาจทางวิชาชีพ และอำนาจเชิงคุณธรรม ที่มาจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ ร่วมพัฒนาของครู ผู้บริหาร นักการศึกษา และในส่วนของ การติดตามประเมินผลในกระบวนการของรูปแบบ มีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานโดยการการสะท้อนคิดผลการพัฒนา (Reflection in practice) ซึ่งเป็นการสะท้อนสิ่งที่ได้ปฏิบัติ นำไปสู่ การคิดวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของสภาพการณ์จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Schon (1983) เกี่ยวกับ การสะท้อนเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งการปฏิบัติการสะท้อนคิดจะต้องประกอบด้วย การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ บนพื้นฐานของความเชื่อ ความรู้ในสถานการณ์นั้น ซึ่งประสบการณ์เพียงอย่างเดียวไม่สามารถนำไปสู่การเรียนรู้ได้ ต้องอาศัยการสะท้อนคิดจากประสบการณ์นั้นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการสะท้อนคิดเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำอย่างสม่ำเสมอบนพื้นฐานการนำเอาทฤษฎีและการปฏิบัติมาใช้ในการสะท้อนคิด จนนำไปสู่การเข้าใจอย่างถ่องแท้ และการสะท้อนคิดเป็นเป็นการนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติ สะท้อนในสิ่งที่รู้และสิ่งที่จำเป็นต้องรู้ และ Freshwater (2008) เกี่ยวกับ องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบที่ช่วยให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดขึ้น ต่อเนื่องนำไปสู่ความยั่งยืน คือ การสร้างความไว้วางใจและการเชื่อมต่อ (Trust & Tie) สอดคล้องกับ ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2542) ที่ว่า การสร้างการรับรู้ถึงความพยายามที่สมาชิกทุ่มเทให้กับการร่วมกิจกรรมของกลุ่ม มีความสำคัญต่อการรักษาไว้ ซึ่งความกระตือรือร้นของสมาชิกเพื่อให้เกิดคุณค่าของเครือข่ายที่อาจมาจากสายสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นรอบๆ เครือข่าย

4. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม เน้นส่งเสริมผู้บริหารและครูในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาเรียนรวม โดยการจัดโครงสร้างและบทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศและครู ช่วยให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรชัย โกศิยะกุล และคณะ (2552) ที่พบว่า การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อาศัยการดำเนินการด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบุคลากรทางการศึกษา ต้องกำหนดบทบาทของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อการประสานงานและความร่วมมือในการดำเนินงาน โดยเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการจัดการความรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ รูปแบบการนิเทศมีกระบวนการให้คำปรึกษาที่มีศึกษานิเทศก์หรือครูแกนนำหรือผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์สูง มีความเชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุนและ

ให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ผู้รับการนิเทศมีโอกาสสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและนำไปพัฒนาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน รวมทั้ง ได้รับการส่งเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานได้แสดงออกถึงการมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและได้รับความไว้วางใจ โดยผ่านกระบวนการพัฒนาที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Coburn, Hill & Spillane (2016) ที่ศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่ต้องการโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านทางกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ (professional learning activities) เพื่อการเพิ่มศักยภาพของครูในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ เช่นเดียวกับ Stein and Coburn's (2008) ที่ศึกษาพบว่า การมีความเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์อย่างน้อยเดือนละครั้ง (ปฏิสัมพันธ์สม่ำเสมอ) เกี่ยวกับหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนและพัฒนากิจการปฏิบัติร่วมกัน จะช่วยให้เกิดชุมชนนักปฏิบัติของครูในโรงเรียนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายด้านการศึกษาลงสู่การปฏิบัติให้เกิดผล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Spillane, Hopkins & Sweet (2018) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิสัมพันธ์ที่ครูมีต่อเพื่อนครูด้วยกันและการมีเครือข่ายสังคมของครูและการสร้างความไว้วางใจต่อกัน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อของครูในการจัดการเรียนการสอนด้วย ดังนั้น การส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเปิดโอกาสให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ระหว่างครูมืออาชีพ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เกษณี ไทยจรรยาและคณะ (2561) ที่พบว่า การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นกันเอง ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์จากการแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่างๆ ส่งผลถึงผลการเรียนของนักเรียน เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ Coburn & Russell (2008) ได้ชี้ให้เห็นว่า ครูที่มีเครือข่ายวิชาชีพสนับสนุนมีแนวโน้มก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนและทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้นได้

อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการของรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น มีการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบายและระดับผู้ปฏิบัติ อีกทั้ง มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ผ่านกระบวนการที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการนิเทศที่ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยมีการเปลี่ยนแปลงหลักการ แนวคิด และเทคนิควิธีการนิเทศใหม่ๆ สอดคล้องกับ วัชรา เล่าเรียนดี (2556) ที่สนับสนุนให้ผู้นิเทศมุ่งเน้นการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างครูหรือผู้รับการนิเทศกับผู้นิเทศ โดยการเรียนรู้วิถีคิดและการกระทำใหม่ๆ มีการปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความตระหนักรู้ ตลอดเวลาว่าเป้าหมายเพื่อมุ่งให้ครูและผู้นิเทศได้รับสาระข้อมูลที่มีความหมายลึกซึ้ง ซึ่งผู้นิเทศต้องเรียนรู้ที่จะเชื่อใจครูและร่วมมือกันพัฒนาวิธีการร่วมกัน มีการวิเคราะห์ข้อมูลและให้ข้อมูลย้อนกลับที่ช่วยให้ครูมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น เมื่อไหร่ก็ตามที่ การเป็นหุ้นส่วนกันและกันของครูและผู้นิเทศประสบผลสำเร็จ ครูจะเรียนรู้ สามารถเข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาได้ ในขณะที่เดียวกันผู้นิเทศจะเกิดความคิดที่ดีขึ้นว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ในชั้นเรียนต่าง ๆ ทำให้ผู้นิเทศมีโอกาสที่จะคิดพิจารณาการปฏิบัติการนิเทศของตนเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวม มีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรในสถานศึกษาทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรส่งเสริม สนับสนุนการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในทุกด้าน เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศ บุคลากรในสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนร่วมกัน

2. ผู้นิเทศควรพัฒนาบุคลากรแกนนำในแต่ละสถานศึกษา เพื่อเป็นเครือข่ายนิเทศและเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ครูในโรงเรียน โดยส่งเสริมให้ครูแกนนำได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

3. ผู้นิเทศควรสร้างเสริมกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ผู้นิเทศและให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำ ตลอดจน ประเมินผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เกิดจากดำเนินงานตามรูปแบบการนิเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการนิเทศ

4. สถานศึกษาควรสร้างความตระหนักแก่บุคลากร ให้เห็นความสำคัญของการนิเทศนิเทศภายในที่จะเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหาในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เป็นการศึกษาในบริบทการจัดการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียนในภาพรวมโดยไม่ได้คำนึงถึงขนาดของโรงเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียนและประเภทความพิการแตกต่างกัน จึงควรมีการศึกษารูปแบบการนิเทศในโรงเรียนที่มีขนาดต่างๆหรือรูปแบบการนิเทศในโรงเรียนเรียนรวมที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนพิการแต่ละประเภทความพิการ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาเรียนรวม ในบริบทที่แตกต่างกันทั้งในลักษณะทางภูมิศาสตร์ พื้นที่และพหุวัฒนธรรม จึงควรศึกษาและพัฒนา รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม เพื่อการพัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของกระบวนการนิเทศแต่ละองค์ประกอบว่าส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อย่างไร

4. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาเรียนรวมของสถานศึกษา เพื่อคุณภาพผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้สอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

บรรณานุกรม

- กนิษฐภัฏา แก้วจินดา.(2558). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2550). **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2550-2554**. กรุงเทพมหานคร : ศรีเมืองการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2545). **การจัดการเรียนร่วม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. (2553,22 กรกฎาคม) เล่มที่ 127 ตอนที่ 45 ก หน้า 2 สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/moe/th/edlaw/index2.php?SystemModuleKey=ed_1
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2546). **การเรียนร่วม : ปัญหาของครูปฐมวัย (1)**. หนังสือวารสารการศึกษาปฐมวัย. สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกษณี ไทยจรรยาและคณะ.(2561) . การพัฒนาระบบ PLC Online สำหรับการจัดการเรียนรู้ฐานวิจัยตามแนวทางเพาะพันธุ์ปัญญา. <https://elibrary.trf.or.th/project.asp?page=2>
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (ม.ป.ป.). **การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง สร้างพหุปัญญาด้วยโครงการ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ชนัญญา กาญจนรังสีนนท์(ผู้แปล).(2556). **การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา**.สืบค้นจาก <https://www.researchgate.net/publication/237077426karsrangkheruxkhaypheuxkarphathna>
- ฉัตรนภา พรหมมาและคณะ.(2547). **การพัฒนาเครือข่ายระหว่างภาครัฐภาคเอกชนและภาคชุมชนเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบครบวงจรภายใต้นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 6 จังหวัดภาคเหนืออุตรดิตถ์**. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ชารี มณีศรี. (2542). **การนิเทศการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โสภณการพิมพ์.
- ณรงค์ อัมพรภาค. (2550). **การศึกษาคุณภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัยเขต 1 และ 2**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต เอกการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ทองใบ ทองมาก. (2556). **รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดเล็ก.ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา . มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**.
- ทีศนา แคมมณี. (2556). **รูปแบบการเรียนการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย**. (พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรวิมล เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

- ธีระวิทย์ สุกุณา (2557) .**การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ**. สืบค้นจาก <http://kalyanamit.org/wp-content/uploads/2014/12/teerawit.pdf>
- นิพนธ์ ไทยพานิช. (2535). **เทคนิคการนิเทศการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชนาถ สุนทรพันธุ์. (2548). การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติในประเทศไทย. **วารสารรามคำแหง**. 22, 4 (ตุลาคม- ธันวาคม 2548): 199 - 201.
- บพิตร โสมณวัฒน์. (2548). **การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมโรงเรียนบ้านทุ่งนางโอก(อ่อนอำนวยศิลป์) อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร**. เอกสารอัดสำเนา.
- บุญเพิ่ม สอนักดี.(2558). **รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล**. วิทยานิพนธ์ดุสิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประภฤติ พูลพัฒน์. (2546). **การเรียนร่วมชั้นของเด็กพิเศษ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ประคอง กรรณสูตร.(2525). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- ปาริฉัตร ปริงเจียว. (2560) . **การศึกษาผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนรวมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดพะเยา**. การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) . มหาวิทยาลัยพะเยา
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ.(2543). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ศกอ.วพร.บ
- ผดุง อารยะวิญญู และวาสนา เลิศศิลป์. (2551). **การเรียนรวม Inclusion**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจ.เอ็นที.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551.(2551, 5 กุมภาพันธ์) **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก, หน้า 18. 2551 จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/edlaw/index2.php?SystemModuleKey=ed1>
- พีรพัฒน์ ชูชัย. (2548). **ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579).(2561,14 ตุลาคม) **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 135 ตอนที่ 82ก,สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=53160&Key=news2>
- ยุพิน ยืนยง. (2553).**การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพ การวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ**.ดุสิต (หลักสูตรและการสอน) คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). **การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 8 . สืบค้นจาก
<http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- รัตน์ บัวสนธ์. (2552). **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คำสมัย.
- ลลิตภัทร สืบเมือง. (2559). **การบริหารจัดการตามมาตรฐานการเรียนรู้ร่วมของโรงเรียน แกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 1.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (การบริหารการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538). **หลักการนิเทศการศึกษา.กรุงเทพมหานคร : พรศิวการพิมพ์.**
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.(2545).การเรียนรู้รวม: การเรียนรู้รวมแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- วีชรา เล่าเรียนดี.(2556).**ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช : การพัฒนาวิชาชีพ ทฤษฎี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ**.พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). **การวิจัยพัฒนารูปแบบ**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2 (4) (กรกฎาคม-ธันวาคม); หน้า 1-15. สืบค้นจาก file:///C:/Users/User/Downloads/10014-21085-1-SM%20.pdf
- ศรียา นิยมธรรม และคณะ. (2546). **การศึกษาพิเศษ สารานุกรมศึกษาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : บริษัทธนธัชการพิมพ์.
- สกล เหมะจุนทร์.(2553). **การบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.**
- สงัด อุทรานันท์.(2530) .**การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สมพร หวานเสรีจ. (2543). **การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม**. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สรายุรัตน์ อิศระชัยเสาวกุล. (2556). **การศึกษาปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำตามโครงสร้างซีท ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.**
- สามารถ ทิมนาค. (2554) .**การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย.ดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2540).**คู่มือดำเนินการนิเทศ : เอกสารชุดพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
 _____.(2541). **คู่มือนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
 _____.(2542) .**เอกสารพัฒนาการนิเทศการศึกษานิเทศ 100 %**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วม
สู่ภาคปฏิบัติ เพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สำหรับเด็ก และ เยาวชน
พิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2555). รายงานการศึกษาสภาพการนิเทศ ปัญหาความต้องการและรูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อ
การยกระดับคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจ. เอ็น.ที.
- _____. (2557). แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบการเรียนรวม(Inclusive school) .
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2557). รายงานผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนต้นแบบการเรียน
รวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2550). คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจาย
อำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจา
นุเบกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ.(2558).รายงานผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสำหรับผู้เรียน
ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในประเทศไทย.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560- 2579. สืบค้นจาก
<http://www.onec.go.th/index.php/page/view/Outstand/2532>
- สำนักนายกรัฐมนตรี.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 -2564) สืบค้นจาก
<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=47194&Key=news20>
- สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.(2545).การเรียนรวม: การเรียนรวมแนวคิดใหม่ในการจัด
การศึกษา.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2546).
รอบรู้เรื่องคนพิการ. กรุงเทพมหานคร : เทพเพ็ญวานิสัย.
- สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. (2550). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุมาลี รามฤทธิ์. (2558). รูปแบบการจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถานศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุวิมล วองวานิช. (2549). “บทที่ 3 แบบตรวจสอบรายการประเมิน : วิธีวิทยาและเครื่องมือ
ประเมิน,” ใน สุวิมล วองวานิช (บก.). การประเมินอภิमान : วิธีวิทยาและการประยุกต์ใช้.
(หน้า 49-76). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- โสภณ คำปาเชื้อ. (2550). การศึกษาสภาพการบริหารการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อดุลย์ วงศ์ก้อม. (2552). รูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรทัย แสนชัย. (2559). การจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.
- อัญชลี ธรรมะวิธิกุล. เทคนิคการนิเทศ: ระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษา (Mentoring) สืบค้นจาก <https://panchalee.wordpress.com/2009/07/28/mentoring/>
- Coburn & Russell. (2008). District policy and teachers' social networks. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 30(3), 203-235.
- Coburn, Hill & Spillane (2016). Alignment and Accountability in Policy Design and Implementation. *The Common Core State Standards and Implementation Research. Educational Researcher*, 45(4), 243-251.
- Correia, & McHenry (2002). *The mentor's handbook*. Norwood, MA: Christopher-Gordon Publishers. Costa, A., Garmston, R., Zimmerman, D., ..
- Dagny Filder.(1973). “Supervisory skill, Knowledge, and values Perceived as Important by Special Education Supervisors and Their Teacher” (PH.D.dissertaion, University of Illinois at Urbana-Champaign, Phi Delta Kappa,).259.
- Elsbree (1967) .*Elementary School Administration and Supervision*. 3rd ed. New York : American Book co.,
- Harris (1985) .*Supervisory Behavior in Education*. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc.,.
- Oliva .(2001) . *Supervision for Today's Schools*. 6th ed. New York : John Wiley & Sons, Inc., 2001.
- Perter, S.J. (2004). *Inclusive Education : An EFA Strategy for All Children*. Here : College Press.
- Peterson, E. Baker, & B. McGaw, (Eds.), *International Encyclopedia of Education* (Volume 7, pp. 557-562). Oxford: Elsevier.
- Phyllis E. Macartney,(1987) “The Development of a Process for the Supervision of Special Education Teachers” (PH.D.dissertaion, University of Colorado at Boulder,1987),145
- Slee, R. (2006). *Inclusion?*. In Proceedings Disability Studies in Education Special Interest Group. American Educational Research Association (AERA) 2006 Annual Conference. San Francisco.

- Spillane, J. P., Hopkins, M., & Sweet, T. M. (2018) **School District Educational Infrastructure and Change at Scale: Teacher Peer Interactions and Their Beliefs About Mathematics Instruction**. *American Educational Research Journal*, 55(3), 532-571.
- Stein, M. K., & Coburn, C. E. (2008). **Architectures for learning: A comparative analysis of two urban school districts**. *American Journal of Education*, 114(4), 583-626
- Wiles, J., & Bondi, J. Supervision.(2004). **A Guide to Practice**. 6th ed. New Jersey : Pearson Prentice-Hall.
- Wiles, K., & Lowell, J.T.(1983). **Supervision for Better Schools**. 5th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.
- Zepeda, Z.J. (2003) **.Instructional Supervision**. Applying Tools and Concepts. Eye on Education Inc., 2003.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1 รองศาสตราจารย์ ดร.เกตุมณี มากมี	อาจารย์ประจำหลักสูตรและการสอน
คณะสังคมศาสตร์และศิลปะศาสตร์
มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่
2 รองศาสตราจารย์.ดร. ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์	สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยมหิดล
3 นางจันทร์เพ็ญ พรหมจันทร์	ข้าราชการบำนาญเชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
4 นายพิสิษฐ์ เทพดวงแก้ว	ข้าราชการบำนาญเชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
5 นายโสภณ คำปาเชื้อ	ข้าราชการบำนาญเชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
6 ดร.เกศรินทร์ ศรีธนะ	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
7 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์เทอดพงศ์ ทองศรีราช	ภาควิชากุมารเวชศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ
ร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เกตุมณี มากมี	อาจารย์ประจำหลักสูตรและการสอน
คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่
2. นางจันทร์เพ็ญ พรหมจันทร์	ข้าราชการบำนาญเชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
3. นายพิสิษฐ์ เทพดวงแก้ว	ข้าราชการบำนาญเชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
4. นายโสภณ คำปาเชื้อ	ข้าราชการบำนาญเชี่ยวชาญ
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
5. นางผ่องเพ็ญ ปานสีทา	ข้าราชการบำนาญชำนาญการพิเศษ
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
6. ดร.นรินทร์ ชมชื่น	ศึกษานิเทศก์ สังกัด สำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดเชียงราย
7. นายมานิต สิทธิสาร	ศึกษานิเทศก์ เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ศรีสะเกษ เขต 4
8. นางวิไลวรรณ ดังก้อน	ศึกษานิเทศก์ เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
แพร่ เขต 1
9. ดร.เกศรินทร์ ศรีธนะ	โปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
10. ดร.จิรารัตน์ สุขประภาภรณ์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
11. ดร.อนันต์ แก้วตาดีบ	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ภาคผนวก ข เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถาม

ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถาม เรื่อง ความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในการตอบแบบสอบถาม

2. แบบสอบถาม มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

3. ในการตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาท่านตอบให้ครบทุกข้อคำถามและให้ข้อมูลการตอบที่ตรงตามสภาพความเป็นจริง เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่จะใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. แบบสอบถามฉบับนี้ ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามใดๆทั้งสิ้น แต่จะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตอนที่ 1

แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้ารายการที่ตรงกับข้อมูลที่เป็นจริง

1. สภาพการปฏิบัติงานในตำแหน่ง

- () ผู้อำนวยการสถานศึกษา/รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
- () ครูผู้สอน

2. อายุราชการ

- () น้อยกว่า 5 ปี
- () 5-10 ปี
- () 10-11 ปี
- () มากกว่า 15 ปี

3. ประสบการณ์ทำงานด้านการศึกษาพิเศษ/การจัดการศึกษาเรียนรวม

- () น้อยกว่า 3 ปี
- () 3-5 ปี
- () 5-10 ปี
- () มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2

แบบสอบถามความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

2. โปรดพิจารณาข้อความแต่ละรายการอย่างละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความต้องการทางด้านขวามือที่ตรงกับความเป็นจริง เกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมของท่าน

3. ความหมายของระดับคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ต้องการการนิเทศมากที่สุด
- 4 หมายถึง ต้องการการนิเทศมาก
- 3 หมายถึง ต้องการการนิเทศปานกลาง
- 2 หมายถึง ต้องการการนิเทศน้อย
- 1 หมายถึง ต้องการการนิเทศน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

รายการ		ระดับความต้องการ				
		5	4	3	2	1
ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม						
1	เพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	✓				
2	เพื่อกระตุ้นให้เกิดแนวคิดและนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ					
3	เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง					
4	เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					

คำอธิบาย

จากตัวอย่าง ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความต้องการ 5 หมายความว่า ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม ต้องการการนิเทศเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความต้องการ				
		5	4	3	2	1
ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ						
1	เพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง					
2	เพื่อกระตุ้นให้เกิดแนวคิดและนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ					
3	เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง					
4	เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
5	เพื่อช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนและการช่วยเหลือนักเรียน					
6	เพื่อสะท้อนข้อมูลผลการปฏิบัติงานหรือผลการดำเนินงาน					
7	เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงาน					
8	เพื่อติดตาม ตรวจสอบคุณภาพผลการดำเนินงาน					
9	เพื่อตรวจสอบผลผลิตด้านคุณภาพนักเรียน					
10	เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือของครู					
ด้านเนื้อหาการนิเทศ						
11	กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม					
12	ความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ					
13	แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวม					
14	การจัดหลักสูตรการจัดการศึกษาเรียนรวม					
15	การจัดระบบและการวางแผนการจัดการชั้นเรียน					
16	การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ					
17	เทคนิคการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนรวม					
18	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนรวม					
19	ระบบการบริหารและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก					
20	การพัฒนาวัตกรรมการจัดการศึกษาเรียนรวม					
ด้านกระบวนการนิเทศ						
21	การพัฒนาครูเริ่มต้นด้วยการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจสอดคล้องตามความต้องการของครู					
22	การมีส่วนร่วมในการนิเทศจากผู้เกี่ยวข้องที่หลากหลาย					
23	การมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่บ่อยครั้ง					
24	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายสาขาความรู้หรืออาชีพ					
25	การได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติให้เกิดทักษะและความชำนาญ					
26	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู					
27	การได้สะท้อนคิดและเสนอแนะแนวทางการพัฒนางานร่วมกัน					
28	การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือในการปฏิบัติงาน					
29	การนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นระยะๆ ตามแผนการนิเทศ					
30	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ					

ข้อที่	รายการ	ระดับความต้องการ				
		5	4	3	2	1
ด้านผู้นิเทศ						
31	ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้บริหารระดับนโยบาย					
32	ผู้บริหารสถานศึกษา					
33	ศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการผู้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ					
34	ครูแกนนำที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ					
35	ครูอาวุโสที่มีประสบการณ์หรือมีความชำนาญในการสอน					
36	ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จากสถาบันอุดมศึกษา					
37	ครูผู้สอน ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด					
38	ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและการช่วยเหลือนักเรียน จากหน่วยงาน/องค์กร อิสระ					
39	แพทย์หรือพยาบาลหรือสหวิชาชีพ เช่น นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด นักฝึกพูด ฯลฯ					
40	ผู้นำองค์กรส่วนท้องถิ่น/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
ด้านระยะเวลาการนิเทศ						
41	การนิเทศผ่านเครือข่ายออนไลน์ อย่างต่อเนื่อง					
42	การนิเทศการปฏิบัติงาน เดือนละ 1 ครั้ง					
43	การนิเทศการปฏิบัติงาน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง					
44	การนิเทศฝึกอบรมระยะสั้น 1 วัน					
45	การนิเทศฝึกอบรมระยะสั้น 2 วัน					
46	การนิเทศฝึกอบรมระยะสั้น 3 วัน					
47	การนิเทศภายในสถานศึกษา สัปดาห์ละ 1 ครั้ง					
48	การนิเทศภายในสถานศึกษา เดือนละ 1 ครั้ง					
49	การนิเทศภายในกลุ่มเครือข่าย เดือนละ 1 ครั้ง					
50	การนิเทศภายในกลุ่มเครือข่าย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง					

แบบคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนจัดการเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ประเด็น	วัตถุประสงค์	วิธีการ/กิจกรรม	ประเด็นคำถาม
สภาพปัจจุบัน ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม	เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียน	1. ผู้ดำเนินการสนทนาและทีมวิจัย แนะนำตนเอง 2. แจ้งประเด็นในผู้เข้าร่วมรับทราบ/เขียนบนบอร์ด 3. ให้ผู้ปฏิบัติได้เล่าเรื่องตามประเด็นคำถาม 4. ผู้ช่วยดำเนินการสนทนาจดบันทึกข้อมูล ลงในแบบบันทึกตาม/กระดาษปรีฟในลักษณะแผนภาพความคิด (Mind Mapping)	1. โรงเรียนมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างไร 2. การจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการอยู่ มีปัญหาเรื่องใดบ้าง
การนิเทศติดตามการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม	เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการนิเทศการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียน	1. ผู้ดำเนินการสนทนาและทีมวิจัย แนะนำตนเอง 2. แจ้งประเด็นในผู้เข้าร่วมรับทราบ/เขียนบนบอร์ด 3. ให้ผู้ปฏิบัติได้เล่าเรื่องตามประเด็นคำถาม 4. ผู้ช่วยดำเนินการสนทนาจดบันทึกข้อมูล ลงในแบบบันทึกตาม/กระดาษปรีฟในลักษณะแผนภาพความคิด (Mind Mapping)	1. การนิเทศที่เป็นอยู่ปัจจุบันเป็นอย่างไร 2. การนิเทศในปัจจุบันที่ดำเนินการอยู่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม หรือไม่อย่างไร
แนวปฏิบัติของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความร่วมมือกันของครูในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความร่วมมือกันของครูในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	1. ผู้ดำเนินการสนทนาและทีมวิจัย แนะนำตนเอง 2. แจ้งประเด็นในผู้เข้าร่วมรับทราบ/เขียนบนบอร์ด 3. ให้ผู้ปฏิบัติได้เล่าเรื่องตามประเด็นคำถาม 4. ผู้ช่วยดำเนินการสนทนาจดบันทึกข้อมูล ลงในแบบบันทึกตาม/กระดาษปรีฟในลักษณะแผนภาพความคิด (Mind Mapping)	1. ความร่วมมือพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเป็นอย่างไร 2. จะมีแนวทางในการปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันของครูในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

แบบคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (ต่อ)

เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนจัดการเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ประเด็น	วัตถุประสงค์	วิธีการ/กิจกรรม	ประเด็นคำถาม
แนวทางการส่งเสริมครูให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมครูให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ดำเนินการสนทนาและทีมวิจัย แนะนำตนเอง 2. แจ้งประเด็นให้ผู้เข้าร่วมรับทราบ/เขียนบนบอร์ด 3. ให้ผู้ปฏิบัติได้เล่าเรื่องตามประเด็นคำถาม 4. ผู้ช่วยดำเนินการสนทนาจดบันทึกข้อมูล ลงในแบบบันทึกตาม/กระดาษปรีฟในลักษณะแผนภาพความคิด (Mind Mapping) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูควรมีความรู้ในเรื่องใดบ้าง 2. การส่งเสริมครูให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ควรมีแนวทางอย่างไร
เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการศึกษาเรียนรวม	เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ดำเนินการสนทนาและทีมวิจัย แนะนำตนเอง 2. แจ้งประเด็นให้ผู้เข้าร่วมรับทราบ/เขียนบนบอร์ด 3. ให้ผู้ปฏิบัติได้เล่าเรื่องตามประเด็นคำถาม 4. ผู้ช่วยดำเนินการสนทนาจดบันทึกข้อมูล ลงในแบบบันทึกตาม/กระดาษปรีฟในลักษณะแผนภาพความคิด (Mind Mapping) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีแนวทางอย่างไรให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2. เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ควรมีลักษณะอย่างไร 3. การส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ควรมีแนวทางอย่างไร

แบบประเมินคุณภาพ

รูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบประเมินคุณภาพฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 แบบประเมินคุณภาพมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินคุณภาพเกี่ยวกับมาตรฐานด้านความถูกต้อง(Accuracy Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) และมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

2. โปรดพิจารณารายละเอียดของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีความหมายดังนี้

5 คะแนน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4 คะแนน	เห็นด้วย
3 คะแนน	ไม่แน่ใจ
2 คะแนน	ไม่เห็นด้วย
1 คะแนน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 1 แบบประเมินคุณภาพเกี่ยวกับมาตรฐานด้านความถูกต้อง มาตรฐานด้านความเหมาะสม มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ และมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

1.1 มาตรฐานด้านความถูกต้อง เป็นการพิจารณาว่ารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม มีความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริงมากน้อยเพียงใด

ข้อ	รายการ	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ					
	1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือผู้รับการนิเทศให้สามารถพัฒนา ความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม					
	2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การพัฒนาเครือข่าย					
2	ด้านเนื้อหาการนิเทศ					
	1. การบริหารและการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพ					
	2. การจัดการเรียนการสอนเรียนรวมอย่างเป็นระบบ					
3	ด้านกระบวนการนิเทศ					
	1. การจัดโครงสร้างเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเรียนรวม (Structure of the network)					
	2. การให้คำปรึกษา แนะนำการปฏิบัติงาน (Mentoring and Coaching)					
	3. การช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ (Access to Expertise)					
	4. การสะท้อนคิดผลการพัฒนา (Reflection in practice)					
	5. การสร้างความไว้วางใจและการเชื่อมต่อ (Trust & Tie)					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

1.2 มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นการพิจารณาว่ารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม มีความเหมาะสม คำนึงถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียจากการนิเทศมากน้อยเพียงใด

ข้อ	รายการ	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ					
	1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือผู้รับการนิเทศให้สามารถพัฒนา ความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม					
	2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การพัฒนาเครือข่าย					
2	ด้านเนื้อหาการนิเทศ					
	1. การบริหารและการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพ					
	2. การจัดการเรียนการสอนเรียนรวมอย่างเป็นระบบ					
3	ด้านกระบวนการนิเทศ					
	1. การจัดโครงสร้างเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเรียนรวม (Structure of the network)					
	2. การให้คำปรึกษา แนะนำการปฏิบัติงาน (Mentoring and Coaching)					
	3. การช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ (Access to Expertise)					
	4. การสะท้อนคิดผลการพัฒนา (Reflection in practice)					
	5. การสร้างความไว้วางใจและการเชื่อมต่อ (Trust & Tie)					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ เป็นการพิจารณาว่ารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวม เป็นผลดีต่อการจัดการศึกษาเรียนรวมและตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด

ข้อ	รายการ	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ					
	1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือผู้รับการนิเทศให้สามารถพัฒนา ความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม					
	2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การพัฒนาเครือข่าย					
2	ด้านเนื้อหาการนิเทศ					
	1. การบริหารและการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพ					
	2. การจัดการเรียนการสอนเรียนรวมอย่างเป็นระบบ					
3	ด้านกระบวนการนิเทศ					
	1. การจัดโครงสร้างเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเรียนรวม (Structure of the network)					
	2. การให้คำปรึกษา แนะนำการปฏิบัติงาน (Mentoring and Coaching)					
	3. การช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ (Access to Expertise)					
	4. การสะท้อนคิดผลการพัฒนา (Reflection in practice)					
	5. การสร้างความไว้วางใจและการเชื่อมต่อ (Trust & Tie)					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 มาตรฐานความเป็นไปได้ เป็นการพิจารณาว่ารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษา
เรียนรวม มีความสอดคล้องกับสภาพจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ปฏิบัติได้

ข้อ	รายการ	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	ด้านวัตถุประสงค์การนิเทศ					
	1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือผู้รับการนิเทศให้ สามารถพัฒนา ความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ ด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม					
	2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ เชื่อมโยงสู่การพัฒนาเครือข่าย					
2	ด้านเนื้อหาการนิเทศ					
	1. การบริหารและการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพ					
	2. การจัดการเรียนการสอนเรียนรวมอย่างเป็นระบบ					
3	ด้านกระบวนการนิเทศ					
	1. การจัดโครงสร้างเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเรียนรวม (Structure of the network)					
	2. การให้คำปรึกษา แนะนำการปฏิบัติงาน (Mentoring and Coaching)					
	3. การช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ (Access to Expertise)					
	4. การสะท้อนคิดผลการพัฒนา (Reflection in practice)					
	5. การสร้างความไว้วางใจและการเชื่อมต่อ (Trust & Tie)					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูผู้สอน
ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 คะแนน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4 คะแนน	เห็นด้วย
3 คะแนน	ไม่แน่ใจ
2 คะแนน	ไม่เห็นด้วย
1 คะแนน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อ	รายการ	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	รูปแบบการนิเทศฯ ส่งเสริมผู้บริหารและครูในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาเรียนรวม					
2	รูปแบบการนิเทศฯ มีกระบวนการที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาเรียนรวม					
3	รูปแบบการนิเทศฯ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและนำไปสู่การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการพัฒนาที่มีคุณภาพและเข้มแข็ง					
4	รูปแบบการนิเทศฯ มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม					
5	การจัดโครงสร้างและบทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศและครู ช่วยให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ					
6	การมีศึกษานิเทศก์หรือครูแกนนำหรือผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์สูง มีความเชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ สนับสนุนและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม					

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนจัดการเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 (ค่า IOC เฉลี่ย = 0.97)

ข้อที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คนที่							IOC
		1	2	3	4	5	6	7	
1	สภาพปัจจุบัน ปัญหาใน การจัดการเรียนการสอนสำหรับ ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม 1.โรงเรียนมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับ ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อย่างไร 2.การจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการอยู่ มีปัญหา เรื่องใดบ้าง	1	1	1	1	1	1	1	1.00
2	การนิเทศติดตามการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม 1.การนิเทศที่เป็นอยู่ปัจจุบัน เป็นอย่างไร 2. การนิเทศในปัจจุบันที่ดำเนินอยู่สอดคล้องกับ การพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษใน โรงเรียนเรียนรวม หรือไม่ อย่างไร	1	1	1	1	1	1	1	1.00
3	แนวปฏิบัติของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิด ความร่วมมือกันของครูในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความ ต้องการจำเป็นพิเศษ 1.ความร่วมมือพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษในโรงเรียนเป็นอย่างไร 2. จะมีแนวทางในการปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เกิดความ ร่วมมือกันของครูในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษ	1	1	1	1	1	1	1	1.00
4	แนวทางการส่งเสริมครูให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญใน การพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 1. ครูควรมีความรู้ในเรื่องใดบ้าง 2.การส่งเสริมครูให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการ พัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษควรมี แนวทางอย่างไร	1	1	1	1	1	1	1	1.00
5	เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการศึกษาเรียนรวม 1. มีแนวทางอย่างไรให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง 2.เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความ ต้องการจำเป็นพิเศษ ควรมีลักษณะอย่างไร 3. การส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ควรมีแนวทาง อย่างไร	1	0	1	1	1	1	1	0.86

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คนที่							IOC
		1	2	3	4	5	6	7	
8	การสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและนำไปพัฒนาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน	1	1	1	1	1	1	1	1.00
9	การส่งเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูและเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกถึงการมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับและได้รับความไว้วางใจ	1	1	1	1	1	0	1	0.86
10	การขับเคลื่อนนโยบายและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมด้วยเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเรียนรวม	1	1	1	1	1	0	1	0.86

ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามความต้องการการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

-

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

Reliability Coefficients

N of Cases = 60.0

N of Items = 50

Alpha = .9663

ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนจัดการศึกษาเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

***** Method 2 (covariance matrix) will be used for this analysis *****

-

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

N of Cases = 60.0

Reliability Coefficients 12 items

Alpha = .9245

Standardized item alpha = .9250

ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมใน
โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1

```
***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****
RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)
Reliability Coefficients
N of Cases = 60.0 N of Items = 10
Alpha = .9382

N of Cases = 60.0

Statistics for Mean Variance Std Dev Variables
Scale 43.4833 22.3895 4.7318 10
```

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ -สกุล	นางพิมพ์ ตามี
ตำแหน่ง	ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1
วัน เดือน ปี เกิด	21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512
วุฒิการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกประถมศึกษา วิทยาลัยครูเชียงราย จังหวัดเชียงราย ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
ตำแหน่ง	ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1
ที่อยู่ปัจจุบัน	331 หมู่ 4 ตำบลสันทราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2534-2537	ครูโรงเรียนสหศึกษาช่องฟ้าชินเชิง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
พ.ศ. 2537-2543	อาจารย์ 1 โรงเรียนตรีมิตรวิทยา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภออมก๋อย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2543	อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านดอยช้าง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2543	ศึกษานิเทศก์ 5 สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง
พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน	ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1